

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ MESLEK ALANI
KALFALIK/USTALIK BECERİ SINAVLARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK
ÖNERİLER

TURGAY EKİCİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

PROF. DR. KUTAY OKTAY

HAZİRAN - 2023

KASTAMONU

TAAHHÜTNAME

Bu tezin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırmalarının yapılması ve bulgularının analizlerinde bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu; ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını, bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiğini bildirir ve taahhüt ederim.

Turgay EKİCİ

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ MESLEK ALANI KALFALIK/USTALIK BECERİ SINAVLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER

TURGAY EKİCİ

KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TURİZM İŞLETMECİLİĞİ ANA BİLİM DALI
DANIŞMAN: PROF. DR. KUTAY OKTAY

Ülkemizde son yıllarda mesleki eğitime verilen önem ve istihdama dayalı planlamalar, bireylerin mesleki sertifika edinme niyetlerini olumlu etkilemektedir. Mesleki eğitim kapsamındaki bu sertifikalar bireylerin teorik bilgilerine ve pratik becerilerine katkı sağlamaktadır. Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla uygulanan kalfalık/ustalık sertifika programlarında kursiyerlere teorik sınavlar sonrası beceri sınavı yapılmaktadır. Kursiyerler meslek alanlarına ait dallarda bu sistem ile sırasıyla kalfalık ve ustalık belgesi alabilmektedirler. Bu çalışma da Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanına ait dallarda yapılan beceri sınavları incelenmiştir. Çalışmada beceri sınavlarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Araştırma evreni Kastamonu il bazında beceri sınavlarına katılan kursiyerler ve ilgili meslek öğretmenleridir. Araştırma örneklemini ise ildeki 12 kursiyer ve 5 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma nitel bir çalışma olup görüşme tekniği uygulanmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yönteminden yararlanılmış, kursiyerlere 6, öğretmenlere ise 4 sorudan oluşan görüşme formları uygulanmıştır. Kursiyerlere sınavların değerlendirilmesi, öğretmenlere ise sınavların geliştirilmesine yönelik önerilerine başvurulmuştur. Çalışmanın Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında yapılan beceri sınavlarının kalitesine katkı sağlayacağı ve konuyla alakalı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak değişikliklere ve yeniliklere destek sağlayacağı düşünülmektedir. Alanyazın incelendiğinde kalfalık/ustalık beceri sınavları ile ilgili herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu bakımdan araştırmanın alanyazına ve ileride yapılacak benzer çalışmalara veri kaynağı oluşturması öngörülmektedir.

ANAHTAR KELİMELEER: Mesleki Eğitim, Yaygın Turizm Eğitimi, Konaklama ve Seyahat Hizmetleri, Kalfalık/Ustalık Sertifika Programları, Beceri Sınavları.

Haziran 2023, 114 Sayfa

ABSTRACT**MSC THESIS****ACCOMMODATION AND TRAVEL SERVICES PROFESSIONAL
EVALUATION OF FOREIGN/MASTER SKILL EXAMS AND
SUGGESTIONS FOR IMPROVEMENT****TURGAY EKİCİ****KASTAMONU UNIVERSITY INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCE
DEPARTMENT OF TOURISM MANAGEMENT
SUPERVISOR:PROF. DR. KUTAY OKTAY**

In our country, the importance given to vocational education in recent years and employment-based plans positively affect the intention of individuals to obtain vocational certificates. These certificates within the scope of vocational education contribute to the theoretical knowledge and practical skills of individuals. In the journeyman/master certificate programs implemented through Vocational Training Centers, a skill exam is given to the trainees after the theoretical exams. With this system, trainees can obtain journeyman and mastership certificates, respectively, in branches belonging to their professional fields. In this study, skill exams in the fields of Accommodation and Travel Services were examined. In the study, it is aimed to present suggestions for the evaluation and development of skill exams. The population of the research is the trainees and related vocational teachers who participated in the skill exams on the provincial basis of Kastamonu. The research sample consists of 12 trainees and 5 teachers in the province. The research is a qualitative study and interview technique was applied. In the analysis of the data, descriptive analysis method was used, and interview forms consisting of 6 questions for the trainees and 4 questions for the teachers were applied. The trainees were asked for their suggestions for the evaluation of the exams and the teachers for the development of the exams. It is thought that the study will contribute to the quality of the skill exams in the field of Accommodation and Travel Services and will support the changes and innovations to be made by the General Directorate of Vocational and Technical Education. When the literature was examined, it was seen that there was no study related to journeyman/master skill exams. In this respect, it is foreseen that the research will constitute a data source for the literature and similar studies to be done in the future.

KEYWORDS: Vocational Education, Non-formal Tourism Education, Accommodation and Travel Services, Journeyman/Master Certificate Programs, Skill Exams.

June 2023, 114 Page

TEŞEKKÜR

Bu çalışma ile Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallardaki Kalfalık ve Ustalık sertifika programlarında uygulanan beceri sınavlarının değerlendirilmesi ve bu sınavların geliştirilmesine yönelik önerilerin sunulması amaçlanmıştır. Çalışmada Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki Eğitim Merkezi kurumları aracılığıyla yapılan kalfalık/ustalık beceri sınavlarının ölçme ve değerlendirme açısından niteliğinin artırılmasına yönelik elde edilen görüşler ışığında konuya katkı sağlayacağı düşünülen öneriler sunulmuştur.

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı Kalfalık/Ustalık Beceri Sınavlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler'' başlıklı yüksek lisans tez çalışmamda katkı sağlayan meslek çalışanlarına ve öğretmenlere teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimim ve tez çalışmamda bana her türlü kolaylığı sağlayan, bilgi ve deneyimini benden esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Kutay OKTAY'a; Bu eğitime başlamam konusunda beni destekleyen ve teşvik eden (İhsan Ozanoğlu Özel Eğitim Meslek Okulu) öğretmen ve idarecileri özellikle müdürüm Tefik DEMİRCİ'ye; son olarak bu süreçte her zaman yanımda olan bana zaman kazandırmaya çalışan biricik eşim Şeymanur EKİCİ'ye ve oğlum Ağâh Efe'ye teşekkürlerimi sunarım.

TURGAY EKİCİ

Kastamonu, 2023

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZ ONAYI	ii
TAAHHÜTNAME	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar DİZİNİ	ix
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırma Gereksinimi	4
1.2 Araştırmanın Amaçları	8
1.3 Araştırmanın Önemi	10
1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları	13
1.5 Araştırma Konusuna Yakın Çalışmalar.....	14
2. KAVRAMSAL ÇEVÇEVE	20
2.1 Yaygın Eğitim	20
2.1.1 Yaygın Eğitimin Amaçları ve İlkeleri	22
2.1.2 Yaygın Eğitimde Yapılan Öğretim Faaliyetleri.....	25
2.1.3 Yaygın Turizm Eğitimi	27
2.2 Mesleki Eğitim	28
2.2.1 Mesleki Eğitimin Amaçları ve Önemi	30
2.3 Mesleki Eğitim Merkezi Kurumları	32
2.3.1 Mesleki Eğitim Merkezlerinin Amaçları	38
2.3.2 Mesleki Eğitim Merkezleri Sertifika Programları	40
2.3.2.1 Kalfalık sertifikası.....	42
2.3.2.2 Ustalık sertifikası	43
2.3.2.3 Usta öğreticilik sertifikası	45
2.3.3 Sertifika Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri	46
2.3.3.1 Kalfalık, ustalık teorik sınavları.....	46
2.3.3.2 Kalfalık, ustalık beceri sınavları	48
2.3.3.2.1 Beceri sınavı değerlendirme kriterleri	49
2.3.3.2.2 Beceri sınav komisyonu.....	50
2.3.3.2.3 Beceri sınavı ölçme ve değerlendirme yerleri	51
2.4 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı	52
2.4.1 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alan Tanımı	54
2.4.2 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alan Amacı	54
2.4.3 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Meslek Dallarına Ait Dersler.....	54
3. YÖNTEM	56
3.1 Araştırmada Oluşturulan Model	56
3.2 Araştırmada Belirlenen Çalışma Grubu	58
3.3 Verilerin Toplamasında Kullanılan Araçlar	60
3.4 Verilerin Toplanması.....	62
3.5 Verilerin Analizi.....	65

3.6	Araştırmada Geçerlilik ve Güvenirlik Durumları.....	66
4.	ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR.....	68
4.1	Kursiyerlerin Demografik ve Diğer Bilgileri	68
4.2	Adayların Sertifika Programlarına Başvurma Nedenlerine İlişkin Bulgular	71
4.3	Beceri Sınavı Değerlendirme Kriterlerinin Adayların Yaptıkları İşlerle Uyumluluğu Hakkındaki Bulgular	72
4.4	Adayların Değerlendirme Kriterlerini Yerine Getirirken İş Tecrübelerinin Sınava Etkisine İlişkin Bulgular	74
4.5	Beceri Sınavının Uygulanmasında Gerekli Araç-Gereç ve Donanımların Bulunup Bulunmamasının Sınava Etkisine İlişkin Bulgular	76
4.6	Beceri Sınavı Esnasında Ölçme ve Değerlendirme Yerinde Olumsuz Durumla Karşılaşıp Karşılaşmama Durumuna İlişkin Bulgular.....	77
4.7	Öğretmenlerin Demografik ve Diğer Bilgileri	79
4.8	Öğretmenlerin Beceri Sınavlarının Geliştirilmesine Yönelik Önerilerine İlişkin Bulgular.....	80
5.	TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER.....	85
5.1	Adayların Sorularına Ait Bulguların Tartışılması	85
5.2	Öğretmenlerin Önerilerine Ait Bulguların Tartışılması	88
5.3	Araştırma Bulgularından Çıkan Sonuçlar	91
5.3.1	Adayların Beceri Sınavı Değerlendirmelerine İlişkin Sonuçlar	91
5.3.2	Öğretmenlerin Önerilerine İlişkin Sonuçlar	93
5.4	Öneriler.....	95
5.4.1	Araştırmacılara Öneriler	99
KAYNAKLAR	.....	101
EKLER.....	.....	110
EK A	Görüşme Formu (Kursiyer Adaylar).....	111
EK B	Görüşme Formu (Öğretmenler).....	112
EK C	Etik Kurul Kararı.....	113
EK D	Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni	114

TABLolar DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 3.1 Araştırmaya katılım sağlayan grupların adlandırılması.....	66
Tablo 4.1 Kursiyerlerin demografik ve diğer bilgilerine ilişkin bulgular.....	69
Tablo 4.2 Adayların beceri sınavına girerek aldıkları kalfalık/ustalık sertifikasına başvurularında etkili olan sebeplere ait görüşleri	71
Tablo 4.3 Adayların beceri sınavı değerlendirme kriterleri ile kurumlarında yaptıkları işler ile uyumluluğu hakkındaki görüşleri	73
Tablo 4.4 Adayların beceri sınavı değerlendirme kriterlerini yerine getirirken iş tecrübelerinin sınava etkisine ait görüşleri.....	74
Tablo 4.5 Adayların beceri sınavlarında gerekli araç-gereç, donanım ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınava etkisine dair görüşleri.....	76
Tablo 4.6 Adayların ölçme ve değerlendirme yerinde olumsuz bir olayla karşılaşıp karşılaşmama durumuna ait görüşleri	78
Tablo 4.7 Öğretmenlerin demografik ve diğer bilgilerine ilişkin bulgular	80
Tablo 4.8 Öğretmenlerin KSHA ait mesleki dallardaki kalfalık/ustalık beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik önerileri.....	81

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar

MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
KTB	: Kültür ve Turizm Bakanlığı
MTEGM	: Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü
METK	: Milli Eğitim Temel Kanunu
MEK	: Mesleki Eğitim Kanunu
MYK	: Mesleki Yeterlilik Kurumu
MYKB	: Mesleki Yeterlilik Kurumu Belgesi
MEGEP	: Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Projesi
MEM	: Mesleki Eğitim Merkezi
MESEM	: Mesleki Eğitim Merkezi Kurumları
HBOGM	: Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü
İKG	: İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi
İTMEDB	: İşyeri Tabanlı Mesleki Eğitim Daire Başkanlığı
KSH	: Konaklama ve Seyahat Hizmetleri
KSHA	: Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı
KHD	: Kat Hizmetleri Dalı
ÖBD	: Ön Büro Dalı
UMS	: Ulusal Meslek Standartları
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
ÖSYM	: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu.....

1. GİRİŞ

Eğitim, genel anlamda belirli bir plan içerisinde olarak kişilerin kabiliyetlerini, davranış durum ve tutumlarını, yaşama bakış açılarını olumlu yönde ayarlayan ve geliştirilen süreçlerin toplamı olarak görülmektedir. (Tezcan, 1996:3). Eğitimin kalitesi, farklı bir açıdan bakıldığında toplumdaki gelişmişlik düzeyinin belirlenmesi, kalkınmanın en önemli göstergelerinden birisi olan, toplumdaki bilgi sahibi kişilerin sayısını arttıran, ayrıca dayanışmayı sağlayan önemli bir unsur olarak görülmektedir. (Ataklı, 1992:64). Eğitim sisteminin öncelikli görevi toplum olarak kalkınmayı etki edecek kalifiyeli insanları hazır hale getirmektir. Eğitimde oluşturulan bu sistem sürdürülürken eğitim alan bireyleri aktif birer vatandaş olarak görmekte ve kişileri toplumsal hayata, meslek yaşamına veya bir üst düzey eğitim hayatına hazırlar. Özellikle ortaöğretim çağında, eğitim sisteminin bu amaçları tutarlı biçimde harmanlanarak bireyin kişisel ve mesleki gelişim açısından bütünlüğünü sağlayan etkinlikler içerisinde bir program uygulanır (Şimşek, 1999:84). Günümüzde eğitim konusu artık bireylere meslek kazandırma yönüyle daha da önemli bir duruma gelmiştir. Bu bağlamda eğitim kavramı içerisinde mesleki eğitim faaliyetlerinin önem kazandığı görülmektedir (Gültekin, 2020).

Dünya genelinde turizm eğitimine bakıldığında önemli görülen durumun, turizmin sektöründe verilen mesleki pratik eğitimidir. İşleyişi bakımından mesleki eğitim, toplum içerisindeki bireylerin meslek sahibi olabilmeleri ve mesleğinin gerektirdiği bilgi, becerilere sahip olarak, çalışanları kalifiyeli hale getirmesinin yanında mesleki gelişimlerine doğrudan etki etme süreci olarak tanımlanmaktadır (Aymankuy ve Aymankuy 2002:29). Mesleki turizm eğitimi, kişilerin uygulamalı olarak yapılan eğitim faaliyetleriyle bilgi düzeylerini ve becerilerini artırmak gerekmektedir. Turizm sektörünün kendine has dinamikliğinden dolayı verilecek eğitiminde kesinlikle uygulama esaslı bir sistem içerisinde olması gerekmektedir (Hacıoğlu vd. 2008:15).

Turizm sektöründeki tesis yatırımlarının ve rakiplerin sürekli artmasında, hizmet kalitesini korumanın yollarından en önemlisi de kalifiyeli, mesleki olarak kendini geliştirmiş insan gücüdür. Sektördeki bu insan gücünün de oluşturulması için etkin bir

turizm eğitim ve öğretimiyle ilgili mesleki okullarda eğitim almış veya turizm alan ve dallarında mesleki eğitimlerini tamamlamış vasıflı kişilerin sektörde çalışmasıyla sağlanabilir (Ünlüöner, 2000:218). Bu bağlamda mesleki anlamda verilen turizm eğitimlerinin nitelikli ve sektörün dinamik yapısına uygun olarak düzenlenmesi gerekmektedir. Ülkemizde mesleki turizm eğitimlerinin belirlenen durumlardan dolayı gerekli olduğu belirtilmiştir.

- Turistlerin sektörden bekledikleri hizmet kalitesini yüksek olması; Mesleki olarak gerekli yetkinliğe ulaşmış insan gücü, turizm sektöründeki faaliyetlerde emek sarf eden personeller için değer kazandıran bir durumdur. Sektörde eğitimli insanların çoğunluğu, turistlerin bekledikleri seviyede hizmet almalarında etkili olacaktır.
- Sektördeki yüksek rekabet; Rekabet ortamının fazla olduğu turizm sektörüne uluslararası standartlara uygun ve nitelikli turistik ürün ve hizmetlerle giriş yapabilmek için maddi imkânlar ve doğru yatırımların yanında, mesleğinde yetkinliğe ulaşmış personeller ile çalışılması doğru olacaktır. Mesleki anlamda yeterliliğe sahip personellerin yetiştirilmesi ve piyasada işgücü olarak bulunması ise, ancak nitelikli pratik eğitimin önemsendiği turizm eğitimleri ile sağlanabilir.
- Turizmde emek-yoğun olma durumu; Turizm sektörü içerisindeki işletmeler açısından üretilen ve satışa sunulan ürünlerin yoğun bir emeğe dayalı olması, işletmelerde bu emeği veren personellerin mesleki alanlarında ustalaşmış olmaları gerekmektedir. İşletmelerin çeşitli departmanlarında çalışanların bu duruma katkısı haliyle mesleki alanlarında aldıkları eğitim faaliyetleri ile doğru orantılıdır (Pelit ve Güçer, 2006:143).

Gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde sanayinin en önemli alternatifi, ekonomi alanındaki gelişmenin ve kalkınmanın en önemli ibaresi olarak turizm sektörü ve bileşenleri görülmektedir. Son zamanlarda yeni turizm akımlarıyla bu sektörün ekonomik etkileri, sosyal ve toplumsal yaşama katkıları artarak devam etmektedir. Bu sektör için devletler kendi olanaklarını da dikkate alarak ileriye dönük ülkelerinin turizm potansiyellerine göre planlamalar yapmaktadırlar. Ülkeler özellikle turist sayısı

ve niteliğini artırmaya yönelik özel politikalar uygulamaktadır (Bahar ve Bozkurt 2010).

Turizm faaliyetlerinden kazanç elde etmek için pek çok ülke ve ülkemiz, konaklama tesislerinin sayısını, kapasitelerini ve hizmet kalitesini, çeşitli teşvikler sunarak işletmelerin sayısının yanında kalitesini de artırmaya çalışmışlardır. Turizm sektöründeki artan gelişmelerle özellikle sahil bölgelerinde ve diğer önemli turizm şehirlerinde yatırım yapılan tesisler ve oda sayısı oranları ile konaklama dışında sunulan hizmet çeşitliliğiyle beraber, turizmde mesleki eğitimlerini almış kaliteli personel gerekliliği sorunu gündeme gelmiştir. Farklı çalışma alanlarında bu düzeyde bulunmayan mal ve hizmetlerin üretilmesi, turizm sektörünün kendine özgü özellikleri sebebiyle bu ürün ve hizmetlerin yüksek derecede emek gücüne bağlı olması nedeniyle, belirtilen ürün ve hizmetlerin sunulması ve ortaya çıkarılması önemli bir etkidir. Bu durum turizm sektöründe eğitilmiş ve mesleki eğitimini tamamlamış nitelikli işgücü gerekliliğinin önemini ortaya çıkarmaktadır (Kızılırmak, 2012:1).

Turizm sektöründe özellikle kalifiyeli ara eleman ve tecrübeli bölüm yöneticileri kısmında ciddi anlamda ihtiyaç olduğu vurgulanmaktadır. Ayrıca konaklama hizmetlerine yönelik diğer bağlı olan alt sektörlerde verilen birbiriyle ilişkili hizmetler de düşünüldüğünde sektörün mesleki dallarının geniş olmasından dolayı istihdama kapı araladığı görülmektedir (Üzümcü, 2015). Turizmde sektörel anlamda kalitenin artması için çalışan personellerin mesleki eğitimlerini ve sertifikalarını elde etmesine bununla birlikte sektördeki tüm çalışanların eğitim seviyelerinin yükselmesine bağlıdır. Yine hizmeti sağlayan personellerin turistler veya konuklar ile olumlu yönde iletişim kurması da bu bağlamda önemli etken oluşturmaktadır (Olçay 2008).

Araştırmanın yapıldığı Kastamonu ilindeki turizm potansiyelinin yeni turizm çeşitlerinin yaygınlaşması ile gelen turistlerin sayısında artışla beraber sektörde faaliyet gösteren özellikle konaklama işletmeleri ve bu alandaki işletmelerin gelirlerine olumlu katkılar sağlamaktadır. Bu işletmelerden hizmet alan konukların beklentilerine karşılayacak düzeyde ürün ve hizmetlerin üretilmesi için Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı içerisinde çalışan personellerinde mesleki eğitimlerini tamamlamış ve kalifiye elaman olarak bu işletmelerde çalışması bu

beklentilerin karşılanmasında önemli görülmektedir. Nitekim il genelinde meslek alanında faaliyet gösteren konaklama işletmeleri ve diğer işletmeler, kurumlarda çalışan personellerin mesleki turizm eğitimi bakımından eksikliklerini gidermeleri açısından kalfalık/ustalık sertifika eğitimleri önemli bir fırsat olarak görülmektedir. Bu kapsamda mesleki sertifika programları ilgili meslek alanında çalışanların teorik ve uygulamalı beceri sınavları ile bu bireylerin mesleki yeterliliklerini artırması dolayısıyla bireysel olarak mesleki yetkinlikleri ve becerilerini yükseltmelerinde kullanabilecekleri bir eğitim etkinlikleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Kastamonu özellikle kültür, din ve doğa turizmi etkinlikleri ile son yıllarda oldukça fazla turiste ev sahibi yaptığı görülmektedir. Farklı turizm çeşitlerini deneyimlemek isteyen burada geçirdikleri zamanlarda konaklama yaptıkları işletmelerinin doluluk oranlarına olumlu katkısı olmaktadır. Bu süreçte işletmelerden hizmet alan konuklar ile iletişim halinde olan bu meslek alanında çalışan personellerin ürettikleri turistik mal ve hizmetlerin kalitesine yansımakta ve konukların memnuniyetinin sağlanması bakımından önemli görülmektedir. Bu nedenle işletmelerde görevli personeller mesleki dallarına göre örgün ve yaygın olarak eğitimlerini tamamlamaları ve mesleklerinde uzmanlaşmaları halinde verdikleri hizmetlerinde kalitesinin yükselmesini sağlayacaktır.

1.1 Araştırma Gereksinimi

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı verilen hizmetler bakımından birçok farklı sektör dallarını da kapsamaktadır. Turizm sektörünün gelişmesi ve birçok farklı sektörle içiçe veya ortak çalışma alanlarına bağlı olarak sahil bölgeleri başta olmak üzere diğer bölgelerimizde de mesleki anlamda yetkin personellere ihtiyacı oldukça fazladır. Sektörde çalışmak isteyen kişiler özellikle istihdamı daha fazla olan oteller, tatil köyleri, pansiyonlar gibi konaklama işletmelerinde, resmi kurumların konuk evlerinde, seyahat acentelerinde ve sektördeki diğer işletmelerde çalışma imkânı bulabilmektedirler. Bu yönüyle bakıldığında sektörde çalışan ve çalışmak isteyen kişilerin mesleki sertifika edinmeleri bu açıdan önem arz etmektedir.

Mesleki sertifika eğitimlerinin en önemli amaçlarından bir tanesi de istihdam oluşturmaya katkı sağlamasıdır. Bu bağlamda geniş istihdam alanına sahip olan 'Konaklama ve Seyahat Hizmetleri' alanı içerisindeki mesleki dallarda çalışmak isteyen ve aktif olarak görev yapan personellerin mesleki eğitimlerinde, sektörün kendine özgü ihtiyaçları, teknolojideki ilerlemeler de dikkate alınarak gerekli olan mesleki anlamda yeterliliğini elde etmiş başka bir tabirle mesleğinde ustalaşmış kişiler olarak yetiştirmek ve sektöre kazandırmak amaçlanmaktadır.

Mesleki sertifika veren turizm eğitiminde amaç; hizmet odaklı işleyen ve doğrudan emek sarf edilen bu sektörde, iş verimliliğinin artırılması, çalışanların insani değerlerini ve iş ahlakını geliştirmek, personeller arasında yetki ve sorumluluk bakımından dengeli bir çalışma ortamı oluşturmaktır. Yine bu eğitimlerle sektör içerisinde hizmet veren personellerin, karşılaşılabilecek durumları çözüme kavuşturabilecek ve olayların sonuçlarına göre kontrolü sağlayabilecek mesleki bilgi, beceriler kazandırmaktır. (Kızılırmak, 2012:4).

Türkiye'de özellikle son dönemlerde mesleki eğitime verilen önem ve istihdama dayalı planlamalar turizm sektöründe çalışan ve çalışmak isteyen personellerin sertifika edinme niyetlerini olumlu yönde etkilemiştir. Mesleki Eğitim kapsamında alınan bu sertifikalar çalışan personellerin hem teorik bilgilerini hatırlatmakta hem de yapılan beceri sınavları ile uygulamalı eğitim anlamında katkı sağlamaktadır. Belli standartlara ve kriterlere göre verilen bu eğitimler yeni yapılan düzenlemeler ile personellerin iş hayatı süresi içerisinde planlanarak kademeli şekilde sertifika edinmelerine imkân taşımaktadır.

Konaklama işletmelerinde ve diğer turizm sektörü içerisinde yer alan tesislerde çalışan kat hizmetleri, önbüro ve diğer ilgili meslek alanındaki departman personellerinin eğitim durumuna, çalışma süresine ve örgün eğitim diploması gibi bazı kriterler esas alınarak kalfalık, ustalık gibi belgelere sahip olabilmektedirler. Yine bu sektörde çalışmak isteyen adaylar belirlenen şartlara göre ilgili meslek alanındaki dallarda sertifika edinebilmektedirler. Nitekim son yıllarda resmi veya özel sektördeki işe alımlarda Kalfalık/Ustalık sertifikalarının istenmesi veya sertifikalı kişilerin öncelikli olarak tercih edilmesine bağlı olarak kişilerin bu sertifika programlarına

başvurmasında önemli etken oluşturmaktadır. İşletmelerinde aktif olarak çalışan personellerinin görevde yükselme ve terfi gibi işlemler için bu sertifikaları edinmelerinin önemli olduğu görülmektedir. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında faaliyet gösteren bütün işletmeler için personellerinin mesleki eğitimi için önemli bir fırsat olan sertifika programları aynı zamanda bu işletmeler için bir nevi hizmet içi eğitim ortamını da üstlenmiş olmaktadır. Sektörde çalışan veya çalışmak isteyen personellerinin mesleki eğitimine önem veren işletmeler bu anlamda sertifika programına çalışanlarını teşvik etmeleri bu konuda önem arz etmektedir.

Hayat boyu öğrenmeye uygun olarak sürdürülen ve belirlenen bir eğitim süreci içerisinde devam eden mesleki sertifika programları yaygın eğitim kapsamında zamana yayılmış ve kişilerin mesleki eğitimlerine katkı sağlamak amacıyla belirli dönemlerde isteğe bağlı olarak sürekli olarak yapılmaktadır. Nitekim çalışanlar ustalık sertifikası sonrası verilen eğitimler neticesinde usta öğretici belgesine sahip olabilmektedirler. Usta öğretici olarak sektörde çalışan kişiler eğitici rolüyle de yine mesleki eğitim konusunda bağlı olduğu mesleki alanlara ve dallara olumlu katkılar sağlamaktadırlar.

Ülkemizde mesleki sertifika faaliyetleri MEB bağlı Mesleki Eğitim Merkezleri tarafında uygulanmaktadır. Belirlenen meslek alan ve dallarında kalfalık ve ustalık sertifika programları başvuran bireylere süreç içerisinde yapılan ölçme ve değerlendirme faaliyetleri sonucunda verilmektedir. Belirlenen meslek alanlardan olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı içerisinde barındırdığı meslek dallarında bu sertifika programları bireylerin talepleri üzerine uygulanmaktadır. Sertifika programlarında kursiyerlere uygulanan ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinden en önemlisi olan ve uygulamalı olarak gerçekleştirilen beceri sınavlarıdır. Sertifika programlarında uygulanan bu sınavların uygulanmasında çeşitli sebeplerden dolayı sorunlar yaşanabilmektedir. Sertifika programına başvuran adayların belgelendirme sisteminde en önemli ölçme ve değerlendirme kısmı olan beceri sınavlarının yapılmasında ve işleyişinde bazı aksaklıklar yaşanabilmektedir.

Çalışmanın çıkış noktası araştırmacının öğretmenliğini yaptığı meslek alanı olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri dallarındaki kalfalık ve ustalık sertifika

programlarında uygulanan beceri sınavlarında yaşanan durumlardır. Yapılan bu çalışma ülkemizde mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen kalfalık ve ustalık sertifika programlarında uygulanan ‘Beceri Sınavları’ ile ilgili ilk çalışma olduğu görülmektedir. Yine çalışmada sadece Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarında yapılan beceri sınavları incelense de yaşanan sorunların tespitine yönelik değerlendirmeler ve konuyla alakalı problemlere verilen çözüm önerileri de belirlenen konuların özelliğine göre diğer meslek alanlarında uygulanan beceri sınavları için de genellenebilir olma özelliği taşımaktadır. Nitekim kalfalık/ustalık sertifika programlarında uygulan bu sınavların yapılma şekli uygulama süreci bütün meslek dallarında aynı şekilde yapılmaktadır.

Yapılan çalışma araştırmacının yaşadığı şehirdeki uygulanan beceri sınavlarındaki durumlar incelense de Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla uygulanan sertifika programlarındaki meslek alan/dallarında yapılan beceri sınavlarının her ilde belirlenen kurallara göre aynı şekilde yapılmaktadır. Nitekim meslek alanlarına ait dallardaki beceri kriterlerinin aynı olup MTEGM tarafından hazırlandığı ve sınavlarda uygulanan sistemin yine aynı şekilde belirlendiği ve uygulama esaslarına ve yönergeye göre uygulanmaktadır. Sınavların yapıldığı yerlere göre farklılık gösterebilecek durumun sadece sınavın yapılacağı alanların seçilmesi durumudur ki bu da il veya ilçenin mevcut şartlarına ve büyüklüğüne göre değişebilmektedir. Beceri sınavlarının yapılacağı ölçme ve değerlendirme alanlarının belirlenmesi özellikle Mesleki Eğitim Merkezlerinin fiziki şartlarına göre değişmektedir. Bu nedenle çalışmanın sınav yapılan alanlar dışındaki diğer bütün inceleme konularının genellenebilir olacağını göstermektedir.

Yapılan çalışma ile beceri sınavlarının değerlendirilmesi ve yaşanan sorunların çözümüne yönelik önerilerin sunulması MEB bağlı ilgili kurumlara iletilmesi bu problemlerin çözülmesinde önemli etken olması öngörülmektedir. Beceri sınavlarının araştırılan ilgili meslek alanı üzerinden yapılan bu değerlendirme ve önerilerin sertifika programlarında uygulanan bu faaliyetleri de içerisinde kapsayacak şekilde genellemek mümkün olmaktadır. Kalfalık ve ustalık sertifikalarında uygulanan beceri sınavlarının güvenilirliği ve geçerliliği bireylerin mesleki bilgi ve becerilerinin ölçülmesinde önemli görülmektedir. Beceri sınavlarının istendik şekilde yapılabilmesi

meslek gruplarında çalışanlarında yeterliliklerinin ölçülmesinde önemli bir faaliyet olarak görülmektedir. Sonuç olarak kalfalık/ustalık sertifika programında uygulanan beceri sınavlarının niteliği ve kalitesi ne kadar yüksek olursa ilgili meslek alanında bu eğitim programında katılan bireylerin mesleki yeterlilikleri ve yetkinlikleri en iyi şekilde ölçülmesi ve değerlendirilmesi sağlanacaktır. Yine kalfalık/ustalık beceri sınavlarının istendik ve kaliteli bir şekilde yapılması durumunda özellikle Konaklama ve Seyahat Hizmetler meslek alanında verilen hizmetlerin kalitesine ve bu meslek grubu içerisinde çalışanların niteliğine önemli bir katkıları sağlayacaktır.

1.2 Araştırmanın Amaçları

Kalfalık/Ustalık sertifika eğitim programları ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı MTEGM bünyesine alınan ve bu kapsamda eğitim faaliyetlerini sürdüren Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla yapılmaktadır. Türkiye'de mesleki eğitime verilen önemin giderek arttığı bilinmektedir. Kalfalık/Ustalık sertifika eğitim programları 34 meslek alanına bağlı 184 meslek dalında yapılmaktadır (Mesleki Eğitim Kurulu, 2022). İlgili meslek alanı ve dallarında çalışmak isteyen veya hâlihazırda çalışan adaylar bu eğitimlere başvurmakta öncelikle meslek dalına ait belirlenen derslerden teorik sınavlara e-sınav sistemiyle girmektedirler. Teorik sınavların sonrasında uygulamalı olarak yapılan beceri sınavının başarı durumuna göre belgelendirme işlemleri yapılmaktadır.

Sertifika programının ölçme ve değerlendirme açısından en önemli aşaması olan uygulamalı beceri sınavları belirlenen kriterlere göre kamera ile kayıt altına alınarak ilgili meslek öğretmenleri tarafından ilgili meslek dalına ait beceri kriterleri esas alınarak yapılmaktadır. Beceri sınavlarının yapılmasında Kastamonu il özelinde Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda sınavların yapılması esnasında birçok farklı nedenlere bağlı problemler yaşanmaktadır. Özellikle ilgili meslek alanına ait Kat Hizmetleri ve Önbüro gibi dallarda yoğun olarak yapılan uygulamalı beceri sınavlarının planlanması ve uygulanmasında yaşanan sıkıntıların değerlendirilmesi sonuçlara göre geliştirilebilecek kısımların öneri olarak sunulmasının, ilgili meslek alanındaki sertifika eğitim programına katkı sağlayacağı ve sınavların kalitesine olumlu yönde etki edeceği düşünülmüştür.

Araştırmanın öncelikli amacı Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında beceri sınavlarında yaşanan problemlerin tespiti ve değerlendirilmesi, sonrasında beceri sınavlarının geliştirilmesi ve öneriler sunmaktır. Araştırma amacına uygun olarak Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda yapılan beceri sınavlarının değerlendirilmesinde sınava giren adayların görüşleri, beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik öneriler için ise sınavlarda görev alan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerinin görüşleri alınmıştır.

Araştırmada Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı, beceri sınavlarının değerlendirilmesinde ve yaşanan problemlerin tespitinde belirlenen öncelikli amaçları şu şekilde sıralamak uygun olacaktır. Kalfalık, Ustalık ve beceri sınavına giren adayların;

- Beceri sınavları sonrası alınan Kalfalık/Ustalık sertifikalarına adayların başvurularında etkili olan nedenleri belirlemek,
- Kalfalık ve Ustalık beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin adayların çalıştığı iş yerlerinde yaptığı işlerle uyumluluğunu tespit etmek,
- Adayların beceri sınavı değerlendirme kriterlerini gerçekleştirmesinde iş tecrübelerinin faydalarını belirlemek,
- Beceri sınavlarında gerekli araç-gereç, donanım ve malzeme durumunun sınava etkisini tespit etmek,
- Beceri sınavı için belirlenen ölçme ve değerlendirme yerinde adayların sınav esnasında yaşadıkları durumları belirlemek,
- Beceri sınavına giren adayların, beceri sınavlarının işleyişi ve uygulamaları hakkında değerlendirmelerini belirlemek,

Araştırmanın diğer amacı ise Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktır. Kastamonu ilindeki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerinin beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik görüşleri ve çözüm önerileri de çalışmanın diğer amaçlarındandır. Kalfalık, ustalık beceri sınavlarında değerlendirici olarak görev yapan öğretmenlerin ise;

- Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerine kalfalık/ustalık beceri sınavlarında yaşanan sıkıntıların ve olumsuzlukların giderilmesine yönelik önerilerine başvurmak,
- İlgili meslek alanına ait dalların sınavlarında uygulanan kalfalık/ustalık beceri değerlendirme kriterlerinin geliştirilmesine yönelik önerilerine başvurmak,
- Sertifika programlarında uygulanan beceri sınavları hakkında geliştirilmesi, düzenlenmesi ve yenilenmesi gereken konular hakkında önerilerini almak.

Araştırmanın belirlenen alt amaçlarına göre öncelikli olarak Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında yapılan uygulamalı beceri sınavlarında yaşanan sorunların tespit edilip değerlendirilmesidir. Yapılan değerlendirmeler ve belirlenen sorunlara ait tespitlere göre ilgili meslek alanındaki beceri sınavlarının geliştirilmesi yönelik öneriler oluşturularak ilgili MEB ilgili kurumlara ve birimlere ulaşmasıdır. Bu bağlamda araştırma konusu olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı/dalları beceri sınavlarının ölçme ve değerlendirme açısından kalitesinin artırılmasında, yapılan çalışmanın önemli veri kaynağı olacağı ve ortaya çıkan önerilerinde ilgili meslek alanındaki bu sınavlar hakkında MEB bağlı MTEGM tarafından yapılacak yeniliklere katkı vermesi düşünülmektedir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Mesleki eğitim kapsamında yapılan sertifikasyon eğitim programları son dönemde oldukça talep görmektedir. Kişilerin aldıkları mesleki eğitimleri belgelendirme yöntemi, çalıştıkları kurum veya işletmelerin mesleki anlamda sertifika talebinde bulunmaları bu konuda personellerini teşvik etmesi, yine resmi kurumların işe alımların da özellikle istenen belgelerden olan mesleki sertifikalar bu programlara talebin artmasındaki en önemli etkenlerdendir. Esasında kişiye bağlı olarak belirlenen şartlara göre bir süreç halinde devam eden sertifika programları mesleki tabirle çıraklık eğitimden başlayarak sırasıyla kalfalık, ustalık olarak devam eden belgelendirme işlemleri son olarak usta öğreticilik adıyla oluşturulan sertifika ile son bulmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezlerinde yürütülen bu eğitim çalışmaları belirlenen aralıklarla devam etmektedir. Bakanlığa bağlı MTEGM tarafından açıklanan sınav takvimlerine göre teorik e-sınavlar ve uygulamalı beceri sınavlar yoluyla başarı kursiyerler belge

alma hakkı kazanmaktadırlar. Belirlenen 34 meslek alanlarından biri olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı kendi içinde bazı meslek dallarını barındırmaktadır. Kat Hizmetleri, Önbüro, gibi bazı meslek dalları, bu meslek alanı içerisinde bulunmaktadır. İlgili meslek alanında herhangi bir dalda Kalfalık veya Ustalık sertifikası almak isteyen kursiyerler elektronik ortamda yapılan teorik sınavlara girdikten sonra puan şartı aranmadan uygulamalı beceri sınavına girebilmektedirler. Beceri sınavının başarısı belgenin alınmasında büyük etkisi olmaktadır. Bu bağlamda sertifika programlarında uygulamalı yapılan beceri sınavlarının belgelendirme sistemi içerisinde, ölçme ve değerlendirme aşamasındaki önemi de dikkat çekilmesi düşünülmüştür.

Sertifika programına başvuran adayların belgelendirme sisteminde en önemli ölçme ve değerlendirme kısmı olan beceri sınavlarının yapılmasında ve işleyişinde bazı aksaklıkların yaşandığı görülmüştür. Çalışmada her ne kadar Kastamonu il bazındaki durumlar görülmüş olsa da ilgili meslek alan/dallarında yapılan beceri sınavlarının her ilde belirlenen kurallara göre aynı şekilde yapılmaktadır. İlgili meslek alanına ait dallardaki beceri kriterlerinin aynı olup MTEGM tarafından hazırlandığı ve sınavlarda uygulanan sistemin yine aynı şekilde müdürlük bünyesindeki İşyeri Tabanlı Mesleki Eğitim Daire Başkanlığı tarafından belirlendiği ve uygulama esaslarına göre yapıldığı bilinmektedir. İller ve ilçeler arasında farklılık gösterebilecek durumun sadece sınavın yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerlerinin belirlenmesi durumudur. Beceri sınavlarının yapılacağı ölçme ve değerlendirme alanlarının belirlenmesi ise il ve ilçedeki mevcut koşullara göre değişiklik gösterebilmektedir. Kalfalık, ustalık beceri sınavlarının yapıldığı alanların seçimi il veya ilçedeki öncelikle okullardaki atölyeler olmak üzere diğer resmi kurum ve kuruluşlar tercih edilmektedir. Ancak ilgili meslek dalına uygun ölçme ve değerlendirme alanı bulunmaması halinde özel işletmelerde tercih edilebilmektedir. Bu bağlamda ilgili meslek dallarında yapılan beceri sınavlarının uygulandığı ölçme ve değerlendirme yerlerinin uygunluğunun belirlenmesi bu sınavların niteliği bakımından önemli görülmektedir.

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı içerisindeki dalların beceri sınavlarında yaşanan sorunların neler olduğunun belirlenmesi ve benzer sorunların belirlenen durumlara göre genellemeler yapılarak diğer illerde de yaşanabileceği

öngörülerek, MTEGM'ne bağlı mesleki eğitim ile ilgili program hazırlama, planlama ve düzenleyicilerine yapılması olağan değişiklikler hakkında veriler sağlanması öngörülmektedir. İlgili meslek alanındaki beceri sınavlarındaki kriterlerin ve uygulama esaslarının güncellenmesi bakımından da konuya olumlu katkı sağlanması dolayısıyla beceri sınavlarının kalitesinin artırılmasında önemli etken olacağı düşünülmektedir.

İl Milli Eğitim müdürlüklerince oluşturulan ilgili mesleki il sınav komisyonu tarafından belirlenen kararlara göre beceri sınavlarının yapılmasında ve uygulanmasında işleyişi planlayan, yürüten ve değerlendiren birim, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı il ve ilçeler bazında bulunan Mesleki Eğitim Merkezi kurumudur. Sınav yapılacak gün, saat, ölçme ve değerlendirme alanının seçimi, adayların bilgilendirilmesi evrak vb. işlemlerinin yerine getirilmesi, sınavı yapacak olan meslek öğretmenlerinin seçimi, sınavın kayıt altına alınması için belirlenen görevlilerin seçimi gibi birçok farklı etkeni ilgili kurum yürütmektedir. Nitekim belirtilen bütün işlemlerin yürütülmesi ve kontrolü bu kurumların sorumluluğunda olduğundan araştırmada yapılacak ilgili meslek dallarındaki beceri sınavlarında yaşanan sorunların değerlendirilmesi ve sınavların geliştirilmesine yönelik öneriler de mesleki eğitim merkezi kurumlarına ileriye dönük yapacakları düzenlemelere katkı sağlanması düşünülmektedir. Ayrıca beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik ilgili meslek öğretmenlerinin görüşleri de kurumlar yoluyla bakanlığa bağlı ilgili müdürlüğe iletilmesinde öncülük etmesi bakımından önem taşımaktadır.

Kalfalık, ustalık gibi sertifikaları edinmek isteyen kişilerin çoğunluğunun aktif olarak mesleklerinde çalıştıkları görülmektedir. Belirlenen yasal sigorta iş gününe uygun olarak kalfalık seviyesinden başlayan adaylar kendi işletmelerinde çalışmaya devam ederken ustalık sertifikasına da belirlenen çalışma süresi sonrasında başvurabilmektedir. Dolayısıyla diğer meslek alanları gibi Konaklama ve Seyahat Hizmetlerinin herhangi bir dalında çalışan adaylar sektörün içerisinden gelen, yapılan iş ve işlemlere hâkim olan kişiler olmaktadır. Beceri sınavlarının uygulama aşamasındaki sorunların onlar tarafından tespit edilmesi ve değerlendirilmesi sınavlarda görev alan ve planlamaları yapan görevlilere ileriye dönük yol haritası çizmesinde katkı sağlayacaktır. Yine beceri sınavlarının geliştirilmesinde önerilerine

başvurulan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri öğretmenlerinin bu konudaki tespitleri ilgili meslek alanındaki beceri sınavlarının ileriki yıllarda şekillenmesinde, konuyla alakalı yapılacak değişikliklere yön vermesi düşünülmektedir.

Kastamonu il geneli incelendiğinde Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda beceri sınavları adayların sertifika programına başvurusuna göre il merkezinde bulunan Kastamonu Mesleki Eğitim Merkezi ve İnebolu, Tosya, Taşköprü, Araç, Cide ilçelerinde bulunan Mesleki Eğitim Merkezleri tarafından planlanarak her sınav döneminde olmasa da kişilerin kurumlara başvurularına göre belli dönemlerde bu sınavlar yapılmaktadır. Nitekim Kastamonu’da turizm bilincinin giderek artması ve ilgili meslek alanına ait işletmelerin (otel vb. diğer konaklama işletmeleri gibi) kurulması ve ülkemizde mesleki eğitimin ve belge edinmenin önemi arttığı düşünüldüğünde sertifika programlarında yapılan bu sınavların ilgili meslek alanında da yoğun olarak yapılacağı öngörülmektedir. Bu nedenle araştırma evreni olan Kastamonu’da Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda yapılan beceri sınavlarının değerlendirilmesi, yaşanan problemlerin incelenmesi ve ileriye dönük geliştirilmesine yönelik önerilerin sunulması araştırma yapılan Kastamonu il bazındaki meslek alanında yapılan beceri sınavlarının kalitesinin artırılmasında önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Kastamonu il bazında yapılmıştır. Kastamonu il merkezi dışında Mesleki Eğitim Merkezi Kurumu bulunan bütün ilçelerden (Araç, İnebolu, Cide, Tosya, Taşköprü) Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı/dallarında yapılan beceri sınavına giren kursiyer bulunmadığı görülmüştür. Bunun dışında Kastamonu il merkezinde ilgili meslek alanına ait dallardaki 7 kursiyer adaylara ulaşılamaması, 3 adayın ise araştırmaya katılmak istememesi nedeniyle araştırmaya katılmayan toplam 10 adayın beceri sınavları hakkındaki değerlendirmelerine ait bulgular elde edilememiştir. Dolayısıyla çalışma ildeki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda yapılan beceri sınavına katılan tüm adayları kapsayamamıştır. Ayrıca Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı içerisinde tüm dallarda beceri

sınavına katılan kursiyerlerin bulunmaması da araştırmada yine ayrı bir sınırlılığı içermektedir.

Araştırmaya katılan Kastamonu il bazındaki tüm Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerinin tamamı araştırmaya gönüllü olarak katılım göstermeyi tercih etseler de 2 öğretmenin beceri sınavlarında hiç görev almaması ve bu konuda bilgilerinin olmaması sebebiyle araştırmaya katılmamışlardır. Oluşan bu durum da araştırmanın farklı bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Araştırmada sağlanan veriler yönünden sınırlılıkları aşağıda gösterilmiştir.

1. Araştırmadan sağlanan veriler 2022-2023 eğitim-öğretim takvimi ile sınırlıdır.
2. Araştırmada toplanan veriler Kastamonu'daki Mesleki Eğitim Merkezi kurumlarından alınan sayısal veriler ve çalışma gruplarına yöneltilen görüşme formundaki görüşlerden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
3. Araştırmada çalışma evreni olarak belirlenen olan Kastamonu il bazındaki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında beceri sınavına katılan aday ve ilgili meslek öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.
4. Araştırmada yapılan görüşmelerden elde edilen bulgular sadece Kastamonu il genelindeki ilgili meslek alanı ile ilgili durumları kapsamaktadır.

1.5 Araştırma Konusuna Yakın Çalışmalar

Araştırma konusu ile ilgili MEB bünyesindeki eğitim kurumu olan Mesleki Eğitim Merkezlerinin sağladığı Kalfalık/Ustalık sertifika eğitim programlarında meslek alanı olarak tanımlanan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı içerisindeki dallarda yapılan beceri sınavları ile ilgili araştırmalar incelendiğinde hiçbir çalışmaya rastlanılmadığı görülmüştür. Ayrıca MTEGM tarafından kalfalık/ustalık sertifika programlarında tanımlanan tüm meslek alan ve dallarında yapılan bu sınavlar incelenmiştir. Ancak konuyla alakalı herhangi bir araştırmaya ulaşamamıştır. Araştırma konusuna nispeten yakın olduğu düşünülen mesleki eğitim ve turizm eğitimi gibi konular ile birlikte mesleki eğitim merkezi kurumlarının faaliyetleri ile alakalı bazı çalışmaların olduğuna rastlanılmıştır. Bu çalışmalar ile ilgili incelemeler aşağıda sunulmuştur.

- Küçükaslan (2022), ‘Mesleki Eğitim Merkezlerinde İstihdamın Öğretmen ve Eğitim Yöneticisi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi’ yüksek lisans tezi çalışmasında, araştırmaya konu olan Mesleki Eğitim Merkezi öğrencilerinin istihdam durumları incelenmiştir. Mesleki Eğitim Merkezi ile iş piyasası arasında bir kopukluk olduğunu buna istinaden ihtiyaçlar doğrultusunda öğrencilerin yerleştirilmesinde ve işe devamında sıkıntılar yaşandığı ortaya konulmuştur.

- Tuncer (2022), Yüksek lisans tezinde meslek liselerinde verilen turizm eğitimi ve bu eğitim içerisinde staj yoluyla işletmelerinde beceri eğitimi alan öğrencilerin yeterlilikleri incelenmiştir. Çalışmadaki katılımcı grupların verdikleri yanıtlara göre beceri eğitimi alan öğrencilerin yeterlilik durumlarına göre sonuçlar ortaya konulmuş ve mesleki turizm eğitim ve beceri eğitimi ile ilgili öneriler sunulmuştur.

- Gür vd. (2020), çalışmalarında mesleki eğitimde karşılaşılan sorunları teknik öğretmenlerin görüşlerine göre incelemişlerdir. Makale araştırmasında meslek alan öğretmenlerinin görüşlerinde çıkan sonuçlar değerlendirilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Toz (2019), yüksek lisans tezindeki araştırmasında ilgili kurumlarda eğitim gören öğrenciler, bu kurumlardaki yönetici ve öğretmen, bu kurumlara öğrenci gönderen işveren, usta öğreticiler tarafından Mesleki Eğitim Merkezlerindeki yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri değerlendirilmiştir.

Gül (2019), Bursa ilindeki ilgili Mesleki Eğitim Merkezi Öğrencilerine ait kişisel özelliklerine göre okudukları mesleki bölümler arasındaki ilişki düzeyleri incelenmiştir. Araştırma yapılan kurumlardaki öğrencilerin bireysel farklılıkları ve özelliklerine göre belirlenen değişkenler göz önünde bulundurularak yetenek, ilgi ve değerlerine göre okudukları bölüm arasında oluşan farklı sonuçlar elde edilmiştir.

- Horuz (2017), yüksek lisans tez çalışmasında, araştırmaya konu olan Bursa ilindeki ilgili kurumda eğitim alan öğrencilerin hayat boyu öğrenme eğilimleri incelenmiştir. Kurumdaki öğrencilerin belirlenen yaşları, cinsiyetleri, eğitim durumları ve okudukları bölümler gibi belirlenen farklı etkenlere göre bu durumlar arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmadan çıkan sonuçlara göre çalışma yapılan ildeki Mesleki Eğitim Merkezi kurumunda eğitim alan bireylerin hayat boyu

öğrenme istekleri belirlenen değişkenlere göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Öğrenme eğilimlerinin değişkenlere göre yüksek veya düşük düzeyde bulunmuştur.

- Sözer (2017), araştırma makalesinde Mesleki açık öğretim lisesinde eğitim alan öğrencilerin örgün eğitim dışına çıkma sebepleri incelenmiştir. Batman ilinde yapılan çalışmada örgün okullardan kaynaklı, çevresel nedenler ve zorunluluk gibi farklı kaynaklardan dolayı öğrencilerin mesleki eğitim merkezlerine kayıt yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Mesleki açık öğretim kurumuna devam etmelerindeki nedenlere bakıldığında ise meslek sahibi olmak, çalışmanın yanında diploma da alabilme imkânının bulunması, ailevi sebeplerin bulunması gibi birçok farklı etmenin olduğu saptanmıştır.

Ayaz (2016), araştırma makalesinde Türkiye’de verilen mesleki eğitim kavramının düşüncesine göre mesleki turizm eğitiminde geliştirilen durumlar incelenerek bu konudaki düşünceler sunulmuştur. Araştırmada ortaya çıkan bulgulara bakıldığında mesleki eğitim konusunun geliştirilmesine dair verilen kararlar incelenmiş ve sisteme bütünlüğüne uygun olmayan kararların olduğu belirtilmiştir. Ayrıca mesleki turizm eğitimi konusu incelenerek karar alınan beş Milli Eğitim Şura’sının yapıldığı tespit edilmiştir.

Akkuş Aydemir, (2015), Yüksek lisans tezi çalışmasında, Ankara’da bulunan bir Mesleki Eğitim Merkezi’nde eğitimlerin sürdüren öğrencilerden mesleki eğitimde uygulanan programlara dair görüşler sağlanmıştır. Öğrencilerin görüşlerine ortaya çıkan bulgulara göre yorumlama ve değerlendirilme yapılmıştır. Çalışma problem durumu ile alakalı çeşitli çözüm önerileri de sunulmuştur.

Kahya (2015), yüksek lisans tezinde Kocaeli ilindeki Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla Güzellik ve Saç Bakım alanına ait meslek dallarında eğitim gören öğrencilerin işletmelerde aldığı pratik uygulama eğitimlerinin çeşitli faktörlere dayanarak değerlendirilmiştir. İlgili meslek alanındaki öğrencilerin işletmelerinde verilen mesleki eğitim uygulamaların düzeyini belirlemek ve bu uygulamaları değerlendirmek amacıyla öğrenci ve işverenlere anket uygulanmış ve çıkan sonuçlara göre çalışmada öneriler de sunulmuştur.

- Adanaş (2014), '3308 Sayılı MEK'na Göre İşyeri Açacak Olanlardan İstenen Ustalık Belgesi, Mesleki Eğitim Merkezlerinde Eğitim ve Denklik Yoluyla Alanların Karşılaştırmalı Analizi ve İşyeri Açacak Olanlar İçin Denkliğin Önemi' adlı yüksek lisans tezinde kalfalık, ustalık belgelerini eğitim yoluyla alamayanların denklik işlemleriyle alabileceklerini göstermek amacıyla çalışma yapılmıştır. İzmir ilinde yapılan çalışmada mesleki sertifikaların önemi vurgulanmış denklik işlemlerinin yapılmasındaki yararlar gösterilmiş ve öneriler sunulmuştur.

Uçar ve Özerbaş (2013), yaptıkları çalışmada mesleki ve teknik eğitim konusu araştırılmıştır. Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki örneklerinden ve mevcut ülkemizdeki durumu incelenmiştir. Mesleki ve teknik eğitim sistemi içerisinde görev yapan eğitimcilerin konuyla alakalı verdikleri görüşler sunulmuş ve mesleki ve teknik eğitimde mevcut olan problemler hakkında oluşan görüşler değerlendirilmiştir.

Çelik Yılmaz (2013), yüksek lisans tezinde tarafından yapılan MEGEP projesi değerlendirilmiştir. Yapılan bu projenin mesleki ve teknik eğitim sisteminde görev yapan öğretmenler tarafından görüşlerine sunulmuştur. Araştırma katılan öğretmenlerin MEGEP projesinin genel anlamda olumlu yanlarının olduğunu belirtmişler, ancak bazı mesleki derslerinin incelenmesi gerektiği görüşlerde sunulmuştur. Mesleki ve teknik eğitim ve öğretimin güçlendirilmesi amacıyla uygulanan bu projenin en önemli faydaları ise meslek alanlarına ait sektörlerdeki ihtiyaçları giderebilecek ve toplumdaki bireylerin yetenekleri, ilgileri dikkate alınarak mesleki eğitim alan öğrencilerin seçtikleri mesleklerde istihdam yaratmaya olanak sağlayacak nitelikte olduğunu tespit edilmiştir.

Bekar ve Ersoy (2012), yaptıkları çalışmada mesleki eğitim merkezi kurumlarında kalfalık ve ustalık eğitimleri alan çalışanların çalıştıkları yerlerdeki şartların verimliliklerine etkisi incelenmiştir. Kuruma kayıtlı kalfa ve usta adaylarının çalışma koşullarına göre performanslarını etkileyen çalışma ortamına bağlı hava kirliliği, işyerlerinde dinlenememe ve çalıştıkları işyerlerinin ortamından kaynaklanan bazı sorunların işçilerin performanslarını olumsuz etkilediği saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre konuyla alakalı bazı önerilerde bulunulmuştur.

Aksu ve Bucak (2012), ‘Mesleki Turizm Eğitimi’ araştırma makalesinde mesleki turizm eğitimi incelenmiş, eğitim veren kurum ve kuruluşlar gösterilmiştir. Turizm eğitimin önemi ve bu sektördeki nitelikli personel ihtiyacının karşılanmasında mesleki eğitimin önemi vurgulanmıştır.

Çakıcı (2010), gerçekleştirilen yüksek lisans tez çalışmasında Mesleki eğitim merkezi kurumunda yürütülen meslek alanlarından biri olan ‘Erkek Berberliği’ dalında eğitim gören öğrencilerinin aldıkları mesleki ve diğer dersler incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonuçlarına göre erkek berberliği meslek dalında verilen eğitimlerin araştırmaya katılan öğrenciler ve dersleri veren öğretmenler tarafından bu meslek grubundaki eğitim programının kazanımlarının hedeflere uygun bulunduğu ortaya konulmuştur.

Sönmez (2008), tarafından gerçekleştirilen çalışmada Ülkemizdeki mesleki ve tekniği eğitim sorunları ve yapılandırılması gereken konuları incelenmiştir. Yapılan çalışmada mesleki ve teknik eğitim kapsamı içerisindeki problemlere yönelik mesleki liselerde meslek yüksekokullarının yeniden yapılandırma işlemine tabi tutulması gerektiği belirtilmiştir. Üniversitelerdeki mesleki bölümlerde eğitim alan öğrenciler için ise üniversitelerin bünyesinde veya MEB’na bağlı mesleki eğitim merkezlerinde tüm paydaşların işbirliği ile bu bireylere mesleki sertifika programları düzenlenerek mesleki eğitimlerine katkı verilmesinin önem arz ettiği belirtilmiştir.

Kazu (2007), yaptığı çalışmada Elazığ ilinde çıraklık eğitim sisteminde karşılaşılan sorunların çırak öğrencilerin ve bu alanda görev yapan öğretmenlerin cevaplarındaki verilere göre değerlendirilmiştir. Elazığ il kapsamında yapılan çalışmaya sonuçlarına göre kurumdaki kayıtlı öğrencilerin genel anlamda düşük gelir seviyesine sahip oldukları, bu öğrencilerin yaşlarına bakıldığında 18-19 yaş aralıklarında oldukları ve öğrencilerin çalışma şartları ve eğitimlerinin yasal olarak uygun şekilde devam ettikleri görülmüştür.

Yukarıda gösterilen araştırmalardan görüldüğü üzere mesleki eğitim kavramı üzerinden, turizm eğitiminde nitelikler ve mesleki eğitim merkezlerindeki uygulamalar, eğitim faaliyetleri, bu kurumlarda yaşanan sorunlar üzerine, öğrenci

faktörü, öğretmen ve yöneticiler gibi farklı etmenler üzerinden bazı çalışmalar yapılmıştır. Alanyazın incelemesinde araştırma konusuna ait bir çalışmaya rastlanmasa da ilgili kurumların aynı olması eğitim-öğretim etkinlikleri ve ortamlarının benzerliği yönünden araştırma konusuna yakın çalışmalar olduğu düşünüldüğünden bu çalışmalara yer verilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇEVÇEVE

Oluşturulan bu bölüm içerisinde yaygın eğitim kavramı, yaygın eğitimin amaçları ve ilkeleri, yaygın eğitimde yapılan öğretim faaliyetleri, yaygın turizm eğitim etkinlikleri, mesleki eğitim kavramı, mesleki eğitimin amaçları ve önemine yer verilmiştir. Ayrıca araştırma konusunu ilgilendiren mesleki eğitim merkezi kurumları, mesleki eğitim merkezlerinin amaçları, mesleki eğitim merkezleri sertifika programları (kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik), sertifika programlarında uygulanan ölçme ve değerlendirme faaliyetleri, teorik sınavlar hakkında alanyazın sunulmuştur. Son olarak araştırma konusu olan beceri sınavları hakkında ve ilgili meslek alanı olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı ve mesleki dalları hakkında kavramsal çerçeve sunulmuştur.

2.1 Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, belli bir sisteme ve programlara dayalı kazanımlar sağladığı düşünülürse, bu özellik bakımından örgün verilen eğitimle benzerlik göstermektedir. Ancak bireylere sunulan yaygın eğitim faaliyetleri incelendiğinde örgün verilen eğitimden farklı olarak yaş ile ilgili herhangi bir sınırın olmaması, zamansal açıdan esneklik göstermesi farklılıklar vardır. Ayrıca eğitimlerin her yönden bütün bireylere açık olması, eğitimlere başvuranların isteklerine ve ihtiyaç duydukları konulara uygun öğretim programlarının düzenlenmesi gibi farklılık taşıdığı görülmektedir (Çokgezen ve Erdene 2015).

Yaygın eğitim kapsamındaki faaliyetlerden yararlanan bireylerin özellikleri örgün eğitim içerisindeki bireylere göre farklı olduğu görülmektedir. Genelde bir işletmede çalışmak zorunda kaldığı için herhangi bir okul ortamında bulunamayan kişiler ile mesleki anlamda öğrenme gereksinimi duyan ve mesleki sertifika edinme amacıyla belli bir yaştaki bireyler yaygın eğitim faaliyetlerine katılmaktadırlar. Bu kişiler ile birlikte örgün eğitimde kayıtlı olduğu halde kişisel isteklerine bağlı olarak bazı kurslar yoluyla yaygın eğitimden faydalanan kişiler de görülmektedir (Horuz, 2017).

Yaygın eğitimin işleyişine bakıldığında halk eğitim merkezlerinde verilen mesleki kurslar, mesleki eğitim merkezlerinde sürdürülen sertifika programlarındaki kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik beceri eğitimleri, hayat boyu öğrenme sistemi içerisindeki halk eğitim, uzaktan eğitim faaliyetleri, hizmet içi eğitim etkinlikleri içerisindeki seminerler ve mesleki alanlarda uygulanan uygulamalı beceri eğitimleri olarak görülmektedir. Yaygın eğitim, toplumun gereksinimleri doğrultusunda belirlenen amaç ve kazanımlara yönelik, bireylerin istekleri doğrultusunda eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü ve bu faaliyetlerin kurumların mevcut şartlarına göre belirlediği günlerde ve saatlerde yapılabilmektedir. Başvuru yapan kursiyerlerin eğitimleri, teorik veya uygulamalı sınavlarında başarılı olmaları sonunda eğitimlerine dair sertifikalar düzenlenerek ilgili kurum tarafından kişilere verilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2022).

Yaygın eğitim, bireyin ihtiyaçlarına göre şekillen ve değişiklik gösterebilen bir süreçtir. Bireyin kendi amaçlarına, mesleğine veya ilgisine uygun olarak eğitimini sürdürme imkânı vardır. Tercih edilen yaygın eğitim programlarına başvuran bireyler eğitimlerini belirlenen ortamlarda ve sürelerde almaktadırlar. Kişinin isteğine göre bu kurumlarda birebir mesleğine yönelik eğitimler ve yönlendirmeler alabilmektedir. Bu sebeple, mesleki anlamda kişiye kalifiye kazandırabilen programlar içermektedir (Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, 2022). Birey, yaygın eğitim kurumlarında mevcut olan imkânlardan faydalanmakta ve eğitim ortamında mevcut koşullara göre oluşabilecek eğitim gideri yapmasına ihtiyaç yoktur. Ayrıca yaygın eğitim, yaşam boyunca süren, belirlenen bir takvime yayılmış öğretim modelleri olarak tasarlanmıştır. Bireyin eğitim kurumundan mezun olduktan sonra, gördüğü eğitim doğrultusunda bir mesleğe yönlendiği zaman, o meslekle ilgili eğitimi çalıştığı kurumda da devam etmektedir. Mesleğinde devamlı gelişerek, öğrenme süreçlerini de sürdürmüş olmaları bu bağlamda önemli görülmektedir (MEB, 2022).

Yaygın eğitimde uygulanan öğretim programları yaşanılan çevredeki bazı olumsuzlukları dikkate konular içerdiğinden yaygın eğitim kapsamındaki kurumlarda bireyin yaşantısına ve mesleğine faydalı olacak bilgi ve beceriler öğretilir. Kişilerin iş ve mesleki yaşamı için bu yönüyle son derece önemli görülmektedir. Yaygın eğitim kapsamında edinen mesleki sertifika bireyin o meslek alanında vasıflı bir çalışan veya

çalışabilecek kişi olduğu göstermektedir. Bu nedenlere bağlı olarak kişilerin belirlediği meslekte çalışma olanağı bulması veya mesleğinde ilerlemesi daha kolay olmaktadır. (MEB, 2022).

Mesleki anlamda yetkin çalışanlara olan gereksinim duyulması ve bu duruma bağlı mesleki alanlardaki değişimler ve teknolojik yenilikler, istenen yeterlilikteki çalışanları sağlamakta zorlanan örgün eğitimdeki okul ve kurumların yanı sıra, yaygın eğitim kapsamında mesleki anlamda eğitimlerden faydalanmanın günümüzde zorunlu olduğu görünmektedir (Gür, 2011). Türkiye’de yaygın eğitim faaliyetleri sertifika amaçlı açılan MEB onaylı özel kurslar, bakanlıklara bağlı eğitim müdürlükleri veya kurumları tarafından yürütülmektedir. Ancak yaygın eğitimin büyük ölçüde MEB tarafından üstlendiği görülmektedir. Son yıllarda özellikle halk eğitim merkezleri ve mesleki eğitim merkezleri yoluyla yapılan yaygın eğitimdeki kurs, seminer vb. etkinliklerinin kapsamı ve niteliğinin artırılması ve eğitim alan kursiyerlerin sayısının hızla yükselmesi bu konuda yaygın eğitim faaliyetlerinden yararlanan bireylerin bütün topluma yayılması bakımından önemli gözükmektedir (Özsoy, 2007:37).

Yaygın eğitim kapsamındaki eğitim veren kurumlara bakıldığında halk eğitim merkezleri, olgunlaşma enstitüleri, mesleki eğitim merkezlerine bağlı mesleki Açık öğretim liseleri, özel kurslar, mesleki sertifika kursları, dershaneler gibi kurumların faaliyet gösterdiği görülmektedir (Özsoy, 2007:41). Mesleki eğitim merkezleri 2016 yılının sonuna kadar yaygın eğitim kurumu olarak faaliyet gösterirken; çıkarılan Kanun Hükmünde Kararname’yle “1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ve 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanununda” yapılan değişiklik ile çıraklık eğitiminin zorunlu eğitim kapsamında ve örgün olarak yapılmasıyla beraber mesleki eğitim merkezi kurumları MEB’na bağlı MTEGM bünyesine katılmıştır (MEB, 2022).

2.1.1 Yaygın Eğitimin Amaçları ve İlkeleri

Yaygın eğitim kavramına bakıldığında ülkemizde örgün eğitime çeşitli sebeplerle katılamayan kişilerin bu eğitim yoluyla aldıkları eğitim-öğretim etkinliklerinin tamamı olarak tanımlanmıştır. Yaygın eğitim kapsamındaki kurumların asıl amacı örgün eğitim veren kurumlara destek vererek, hayat boyu eğitim anlayışına göre kişileri

farklılaşan gereksinimlere göre yetiştirilmek onlara bilgi ve beceriler sağlamaktır. Yaygın eğitim öncelik olarak örgün eğitimden faydalanamayan bireylerin eğitimlerinin sağlanması veya katkı verilmesidir. Yaygın eğitimin belirlenen görevlerine göre toplumdaki bireylerin özelliklerine ve gereksinimleri dikkate alınarak milli eğitim amaç ve ilkelerine uygun olarak aşağıdaki amaçlar gösterilebilir.

- Kişilerin ilgi ve yeteneklerini geliştirecek şekilde eğitim-öğretim çalışmaları düzenlemek,
- Okuma-yazma eğitimlerini sürdürmek ve kişilerin bu eğitimleri tamamlamalarını sağlamak,
- Yaygın eğitim kurumlarının bulunduğu bölge ihtiyaçlara göre eğitim ve öğretim faaliyetleri ile üretime dayalı ve istihdama yönelik mesleki kurs, seminer gibi etkinlikleri düzenlemek,
- Zihinsel ve bedensel engelli özel bireyler için gelişimleri ve bireysel farklılıkları göre örgün eğitim dışında kalan zamanlarda okuma-yazma eğitimleri ve kişisel olarak bilgi, beceri kazanmalarına destek olmak,
- Mesleki anlamda kişilerin kişisel özellikleri ilgileri ve yeteneklerine göre yönlendirmeler yapmak,
- Mesleki alanı/dalı içerisinde çalışan bireylerin mesleğinde yetkinleşmek isteyenlere destek olmak,
- Farklı bir meslekte çalışmak isteyen kişilerin yeteneklerine, ilgilerine ve isteklerine göre mesleki alanlara yönlendirme yaparak onların meslek edinmesini sağlamak,
- Milli kültürümüzü ve değerlerimizi koruyan, tanıtımını ve geliştirici eğitim sistemine bağlı olarak etkinlikler düzenlemek,
- Kişilerin zamanlarını yararlı biçimde değerlendirebilmeleri amacıyla faydalı alışkanlıkları onlara kazandırmak,
- Farklı sektörlerde çalışan bireylerin mesleklerine özgü hizmet içi eğitim ve kurs gibi diğer etkinliklerle bilgi ve becerilerini arttırmak (MEB, 2022).

Yaygın eğitimin gösterilen amaçlarına bakıldığında çok farklı yapıda ve geniş faaliyet alanlarına ait eğitim etkinliklerinin verildiği görülmektedir. Özellikle mesleki alanlarda gelişmeler ve teknolojik yenilikler bunların yanı sıra toplumdaki ihtiyaçların farklılaşması, bireylerin özel ilgi alanlarına yönelmesi de yaygın eğitim faaliyetlerinin

önemini artırmaktadır. Yaygın eğitim özellikle gelişmiş ve gelişmekteki olan ülkelerde yaşayan vatandaşlar tarafından etkin olarak faydalanmaktadır. Yaygın olarak yapılan eğitim etkinliklerin örgün eğitime göre farklılık gösterdiği ve daha esnek şekilde uygulandığı görülmektedir.

Yaygın eğitim etkinliklerini talep edenlerin gereksinimlerine göre şekillenmektedir. Verilen eğitimlerin süreleri bireyin yaşına göre değişmez, bireyin eğitimdeki gösterdiği performansa göre belirlemektedir. Yaygın eğitimde uygulanan, kurs ve diğer eğitim programlarının süreleri ve içerdiği öğretiler bireye göre değişebilmektedir. Ayrıca eğitim için herhangi bir eğitim ortamına da gerek yoktur. Yaygın eğitimde yapılan faaliyetleri incelendiğinde genelde mesleki verilen eğitimlerden oluşmaktadır. Örgün eğitimdeki öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişimden farklı yapıdadır. Yaygın eğitimin bireylerin gönüllü olarak katılım sağlanması beklenirken, temel amaçlarından biri de sürekli olan öğrenmenin devam edilmesini sağlamaktır (Adam, 2016).

Yaygın eğitimin çok geniş amaçlarının olmasında örgün eğitime katılamamış bireylerin çok farklılık gösteren ihtiyaçlarından kaynaklanmalıdır. Kişilerin isteklerine göre değişen amaçlar incelendiğinde geçmişe göre azalsa bile okuma-yazma eğitimlerinin verilmesi, eğitim ihtiyaçlarını sürekli olarak karşılama, sosyal ve kültürel gelişimlere destek olma, vatandaşları belli seviyede istenilen konumuna getirmeye yardımcı olma, kişilerin zamanlarını daha değerli ve etkin geçirebilmelerine destekte bulunma gibi farklı amaçlarının olduğunu görülmektedir (Çoban, 2018). Örgün eğitim alamayan veya çeşitli sebeplerle yarıda kalan bireylerin yaygın eğitim yoluyla eğitim-öğretim eksikliklerinin tamamlanması sağlanır. Ayrıca istihdam yaratma konusunda bireylerin isteklerine göre mesleki eğitimlerle gerekli işgücü oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Mesleklerinde gerekli beceri ve yetkinliklerini artırarak, bireylere meslek edinmeleri ve gelişmelerine önemli katkılar sağlamayı amaçlanmaktadır (Gür, 2011).

Yaygın eğitime bakıldığında ilkelerinin özellikleri örgün eğitime göre farklılık göstermektedir. Bu eğitim sistemi genelde örgün eğitim sistemine katılamayan kişilere yönelik olduğu düşünüldüğünde belirlenen ilkelerinde farklılık gösterdiği

görülmektedir. MEB'nın yaygın eğitime yönelik Hayat Boyu Öğrenme Yönetmeliği içerisinde gösterilen ilkeler şu şekilde belirtilmiştir.

- Bütün bireylere açık olması
- İhtiyaçlara göre şekillenmesi
- Süreklilik ve Geçerlilik ilkeleri
- Planlı yapıda olması
- Yenilikler ve gelişmeler açık olması
- Gönüllülük esasına dayalı olması
- Eğitimin her alanda olması
- Hayat boyu öğrenmenin benimsenmesi
- Bilimsellik ve Bütünlüğe dayalı olması
- İşbirliği ve eşgüdüm halinde olunması (MEB, 2022).

Yaygın eğitimin belirtilen ilkeleri incelendiğinde toplum içerisindeki her bireyin katılabileceği, kişi gereksinimlerine göre değişiklik ve uygunluk gösteren, bireylerin gönüllü olarak yararlanması, genel yapıda veya mesleki bilgi ve beceri kazandırılması, bilimsel ve planlı bir eğitim-öğretim programlarına dayalı olması, mesleki açıdan gerekli işgücü oluşturarak istihdama katkı vermesi olarak görülmektedir. Yaygın eğitimin ilkeleri genelde bireylerin verilecek eğitimden yararlanmadaki amaçlarına göre oluşturulan ilkelerden oluştuğu gözükmemektedir (Ayçiçek, 2012). Yaygın eğitimdeki ilkelere bakıldığında değişen durumlar ve gelişen koşullara göre yenilebilir olması bu anlamda yaygın eğitimin hayat boyu öğrenme kavramı olarak devam edilmesini sağlamaktadır.

2.1.2 Yaygın Eğitimde Yapılan Öğretim Faaliyetleri

Yaygın eğitim içerisindeki yapılan etkinliklere bakıldığında genel öğretimler ve mesleki teknik öğretimler olarak yapılandırılmıştır. Bu alanlarda verilen eğitim faaliyetleri bütünlük sağlamaktadır. Öğretim faaliyetlerinin yapıldığı yaygın eğitim kurumlarının koordine edilmesi, kontrolü ve denetimi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılmaktadır (Gül, 2020:12). Yaygın eğitim kapsamındaki etkinlikler ülkemizde çoğunlukla MEB'na bağlı kurumlar aracılığıyla yapılmakta ancak özellikle

Türkiye İş Kurumu'nun kurs etkinlikleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi birçok bakanlığın eğitim müdürlüklerinin yürüttükleri yaygın eğitim faaliyetleri de bulunmaktadır. Yine bu alanda hizmet veren özel kurslar, sosyal kuruluşlar ve belediyeler gibi resmi kurumlarda da bu eğitim sistemi içerisinde etkinliklerin yapıldığı görülmektedir (Gür, 2011). Kişilerin mesleki bilgi ve becerilerin artırmak ve çeşitli sertifikalar elde etmesini sağlamak için açılan özel kurslar ve belirlenen eğitim amacıyla kurulan dersane bünyesindeki kuruluşların verdiği eğitimlerde yaygın eğitim kapsamında değerlendirilmektedir (Özcan, 2014).

Yaygın eğitim kapsamında son yıllarda fazlaca kullanılan öğretim faaliyeti de uzaktan eğitim sistemidir. Bireylerin özellikle eğitim ortamlarına ulaşma da sıkıntıları ortadan kaldırmak ve kurumlarında aldıkları eğitimlerine katkı vermek gibi birçok farklı amaçla uygulanan eğitim sistemi olduğu görülmektedir. Yaygın eğitimin bu alandaki eğitimleri ise kurslardaki ders etkinlikleri, seminer ve diğer faaliyetler ile özellikle çalışan bireylerin eğitimlerinin devamını için Açık Öğretim Meslek Lisesi ve Açık Öğretim Lisesi kurumlarıyla yapılan eğitimlerine uzaktan olarak devam etmektedir (Adam, 2016).

Uzaktan eğitimde kişiler dilediği vakitte ve ortamda verilen eğitim içeriklerine ulaşarak öğrenme etkinliği gerçekleştirebilmektedir. Uzaktan eğitimin amaçları ise kişilerin bilgilerinin artırması ve eğitimsel eksikliklerini gidermesi ve mesleki ve genel kabiliyetlerini ilerletmelerine olanaklar sunmaktır. İlerleyen teknoloji ve internet kullanımının yaygınlaşması bu konuda kişilerin uzaktan eğitim etkinliklerinden yararlanmasında kolaylıklar sağladığı görülmektedir (Demirel, 2000: 223). Son zamanlarda yaşanan sağlık sorunları ve diğer sebepler kişilerin uzaktan eğitim faaliyetlerine yönelmesinde etkili olduğu görülmektedir. Yine bu kapsamda uzaktan eğitim sistemin sağladığı kolaylıklar bu sisteme özgü bilişimsel yenilikler ve teknolojik gelişmeler ile birlikte birçok eğitim faaliyetlerinin uzaktan yapılmasının tercih edilmesine yol açtığı görülmektedir.

- Yaygın eğitim yürütülen etkinlikler genellikle mesleki anlamda sürdürülen kurs ve diğer eğitim faaliyetleri olarak görülmektedir. Belirli dönemlerle yapılan mesleki kurs ve sertifika programları ile iş yaşamına katkı sağlanmakta ve bu etkinlikler ile

bölgedeki bireyleri nitelikli olarak işgücüne katılmasını sağlamak ve yönlendirmektir (Ayçiçek, 2012). Yaygın eğitimde yürütülen mesleki kurslar kursiyerlerin istekleri ve kurumların buldukları bölge gereksinimlerine göre farklılaşan ve nitelikleri değişken olmaktadır. Eğitime başvuran belli yaş gruplarındaki herkese eğitimler verilebilmektedir (Turan, 2002).

- Yaygın eğitime bağlı kurumlarda bireylerin katılmak istediği mesleki kursun eğitimini almak için bazı kriterleri sağlaması istenmektedir. Nitekim bireylerin mesleklerini değiştirmesi halinde bu kişilerden istenen niteliklere bakıldığında farklılık göstermektedir. Bu bağlamda çeşitli mesleklerde çalışma koşulları vb. konulara göre yaş ve cinsiyet gibi şartlar istenmektedir. Yaygın eğitim olarak sürdürülen eğitim hizmetlerine bakıldığında geçmiş yıllarda olduğu gibi 2022-2023 yıllarında verilen mesleki kursların sayıları, yıl içerisinde kursiyerler tarafından en fazla tercih edilen ve kayıt yaptırılan kurslara bakıldığında yüksek oranda mesleki eğitim kurslarının olduğu görülmektedir (MEB, 2022).

2.1.3 Yaygın Turizm Eğitimi

Yaygın turizm eğitim etkinlikleri ile turizm sektörü içerisindeki faaliyet gösteren işletmelerdeki personellere mesleki dallarına özgü eğitimler ile onlara bilgiler ve becerilerin kazandırılması mesleki yetkinliklerinin artırılmasına yönelik sürdürülen eğitimlerdir. Bunun yanı sıra toplumdaki bireylere de turizm ile ilgili belirlenen genel konularda eğitimlerin verilmesi şeklindedir (Bozok, 1992:44) Toplumdaki bireylerin turizmde farkındalıklarını sağlamak, doğal güzellikleri, tarihi alanlarının ve kültürel varlıklarının sürdürülebilir turizm ilke ve amaçlarına uygun olarak turizm açısından değerlendirilmesine katkı vermek amacıyla turizmde faaliyet gösteren meslek kurum ve kuruluşları ile ilgili bireylerin talepleri ve önerilerine de dikkate alınarak mesleki sertifika eğitim programları, bilgilendirici seminerler, çeşitli toplantı ve etkinlikler düzenlenmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2022).

Yaygın eğitim kapsamındaki kurs ve diğer faaliyetlerle turizm sektöründe herhangi bir meslek alanında çalışmakta olup ancak mesleğinde kalifiye ulaşamamış işgücüne sunulan eğitim hizmetiyle onların nitelikli hale getirilmesi dolaylı olarak da hizmet

kalitesinin artırılması düşünülmektedir. Yaygın eğitime bağlı kurumların uyguladıkları mesleki turizm programları ile turizm sektörüne hızla hizmet verebilecek çeşitli kendine has mesleki dallarında çalışabilecek personellerin yetiştirilerek işgücü açığının giderilmesi amaçlanmıştır. Yaygın eğitimin verilen eğitimlerle mesleki alanlarda ustalaşmayı ve mesleki dallara özgü yetenekleri kazandırması, mesleklerdeki teknolojik yeniliklerin takibi konusunda destek sağlaması, istihdam konusunda yeni imkânlar sunması gibi turizm sektörü ve diğer sektörlerle de olumlu katkıları olduğu görülmektedir (Oral vd. 2004:224).

Yaygın turizm kapsamında verilen eğitimlere bakıldığı zaman özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslar ve bilgilendirme amaçlı seminerler ve Milli Eğitim Bakanlığı'na tarafından yaygın eğitim kurumlarının yürüttüğü kişilerin isteklerine üzerine verilen kurslar ve turizm sektöründeki mesleki dallara göre verilen kalfalık ve ustalık gibi sertifika programları bulunmaktadır. Özel işletmelerin açtığı genel ve mesleki kurslar da verilen yaygın turizm eğitimleri de bu alanda gösterilmektedir. Yaygın eğitim kapsamında olan bu kurslarda eğitime katılan kişiler turizm sektörü içerisindeki işletmelerin çeşitli bölümlerinde istihdam edilmesi daha kolay olmaktadır. Belirlenen bu kurslara ek olarak devlet kurumları veya özel kurslarda kişilerin mesleki beceriler kazanması amacıyla farklı eğitim programları uygulandığı görülmektedir (Bezirci, 1996).

2.2 Mesleki Eğitim

Mesleki eğitim ülkemizde genel olarak tüm sektörlerde verilen örgün veya yaygın olarak yürütülen mesleki ve teknik eğitimlerin planlanması, geliştirilmesi ve uygulama etkinliklerinin organize edilerek oluşturulan öğretim faaliyetlerinin tamamından oluştuğu söylenebilir (Atay ve Yıldırım 2008:395). Mesleki eğitim; toplumda yaşayan bireylere bir mesleği benimseyerek çalışabilmesini ve mesleki alanına özgü gereksinim duyduğu bilgileri ve becerileri uygulayacak yetkinlikleri sağlamak dolayısıyla bireylerin yeteneklerini çeşitli eğitimlerle geliştirilme süreçleri olarak tanımlamak mümkündür. (Hacıoğlu, 1992). Ayrıca mesleki eğitim bireylerin yaşadıkları toplum içerisinde bölgesel olarak gereksinim duyulan mesleki alan ve dallarda kalifiyeli, teknik kapasitesi yüksek personellerin istihdama katılmasında

yararlı olan bilgilerin ve uygulama becerilerinin verildiği eğitim faaliyetleri olarak görülmektedir (Doğan, 1983).

Mesleki eğitime katılan kişilerin mesleklerinde yetkinliğe ulaştıran ve yaşamları içerisinde devam eden öğrenme programlarını kapsamaktadır. Mesleki eğitim genellikle bu alanda eğitim veren örgün ve yaygın eğitim kurumlarında yapılmakta ancak son dönemlerde işyerleri içerisinde yapılan beceri eğitimleri ve mesai dışında da verilen mesleki kurs vb. eğitimleri de kapsadığı görülmektedir (Gümüšoğlu, vd. 2010).

Mesleki eğitim gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde önemli bir yer edinmektedir. Son yıllarda değişiklik gösteren hayat koşulları ve hızla gelişen teknolojik ve diğer gelişmeler mesleklerdeki yeterliliklerinde değişmesine yol açmaktadır. Mesleğindeki gelişmeleri takip etmek ve bireysel olarak yetkinleşmek isteyen çalışanlar mesleki eğitimlerini hayat boyu öğrenme yoluyla gerçekleştirmeleri gerekmektedir (Horuz, 2017). Türkiye’de mesleki olarak verilen eğitimler öncelikle ortaöğretim kademesinde mesleki ve teknik liselerinde ve meslek yüksekokullarında verildiği bilinmektedir. İstihdama katılacak kişilerin niteliğini ortaya çıkaracak en önemli etken mesleki anlamda uygulamalı olarak aldıkları eğitimlerin olduğu gerçektir.

Ülkemizde mesleki alan ve dallara yönelik uzmanlaşmayı, yükseköğretimde meslek yüksekokulları ve diğer uygulamalı bilimler kapsamında açılan yüksekokullar bünyesindeki mesleki bölümlerde verilen eğitimlerle sağlanmaktadır. Meslek liseleri ve meslek yüksekokulları mesleki alanlara yönelik verdiği eğitimlerle, ülkemizde birçok sektörde, çok fazla olan ara eleman ihtiyacını karşılamayı amaçlayan mesleki eğitim kuruluşlarının olduğu görülmektedir (Morkoç ve Doğan, 2014).

Mesleki ve teknik eğitimin sanayi ve hizmet gibi sektörlerin işletmelerinde ihtiyaç duydukları mesleki alanında kalifiye kazanmış ara elemanların işgücüne katılarak istihdam oluşturmada önemli bir etken olduğu görülmektedir (Sarıbiyık, 2013). Mesleki anlamda bireylerin nitelikli olması ve yetkinliğe ulaşmasında yapılacak uygulamalar mesleki eğitimin en önemli amaçları olmalıdır. Nitekim ekonomik kalkınmanın gerçekleşmesinde mesleki eğitim faaliyetlerinin katkısının olacağı

bilinmektedir. Bu bağlamda her birey almış olduğu mesleki eğitimle, istihdam piyasalarında beklentileri karşılayacak şekilde mesleki yetkinliğe ulaşmış olması gerekmektedir (Ulus, vd. 2015).

2.2.1 Mesleki Eğitimin Amaçları ve Önemi

Meslekî eğitimin esas amacı ülkede yaşayan vatandaşların istihdam bakımından gereksinimlerini ve isteklerini uygun hale getirmektir (Amoor, 2011). Mesleki ve teknik eğitim gören bireylerin sorumluluk alan ve bireysel ilgi ve yeteneklerine uygun olarak mesleki eğitimin yanı sıra genel kültür bilgileri de verilerek yükseköğrenime ve çalışma hayatına hazırlanması planlanmaktadır. Meslekî ve teknik eğitim çalışma hayatında mesleklere özgü belirlenen ulusal ve uluslararası yeterliliğe, mesleki ahlak ve mesleğindeki değerleri sahiplenen, yeniliklere açık, girişimciliğe yatkın, üretici, ekonomik olarak katkılar veren yetkin çalışanları yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Mesleki ve teknik eğitimde kişilerin ilgileri, yetenekleri ve isteklerine bakılarak istenilen öğrenme etkinlikleri oluşturulmuştur. İş ve meslek ahlakını benimsemiş sürekli yenilenen ve bireyi istihdama hazır hale getiren, tüm sektörlerin gereksinimlerine göre güncellenebilen ve ilgili kurum ve kuruluşlarla koordineli biçimde hızla geliştirilebilen bir mesleki ve teknik eğitim sisteminin verilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2022).

Mesleki ve teknik eğitimin bir başka amacı da çalışma hayatında kişilere belirlenen işi yapabilecek veya mesleğin icra etmede gerekli olan bilgiler, pratik uygulama becerileri ve yetkinliğe ulaşmasını sağlamaktır. Mesleki eğitim çalışanlar, işverenler ve diğer paydaşları etkileyen etkin bir rolü vardır. Bireyleri ilgilendiren mesleki eğitim kavramı; bireyleri mesleklerinin gereksinimlerine göre hazır hale getirir, istihdam edilmesini kolaylaştırır ve iş yaşamına hazır hale getirir. Bireyleri sadece mesleki anlamda değil tüm yönleriyle gelişmelerine katkı vermeyi de hedeflemektedir. (Kâhya, 2015).

İşletmeleri ilgilendiren mesleki eğitim ise işletmelerdeki verimliliğin artırılması, personellerin performansların yükselmesi, rekabet edilebilirlik ve üretimdeki yeniliklere fırsatlar sunmaktadır. Hizmet kalitesinin artırılması ve çalışanların

işyerindeki morallerinin yükselmesinde mesleki eğitimin etkisi fazladır. Toplum tarafından bakılırsa mesleki eğitim, ekonomik açıdan kalkınmaya, refah seviyesine olumlu katkısı ve sosyalleşme farkındalığı güçlendirmektedir (Kenar, 2009). Mesleki eğitime devleti açıdan bakıldığında maddi gelirlerin artmasıyla beraber ekonomik kalkınmaya, gelir dağılımındaki adaletsizliği ortadan kaldırmada ve bireyler ile birlikte toplum refahının yükselmesi sağlanmaktadır. Mesleki eğitim toplum içerisindeki bütün paydaşları doğrudan etkilediği için sosyal yaşama katkısı ve ekonomik yönüyle ülkenin gelişimini olumlu olarak yükseltmesi beklenmektedir.

Herhangi bir işyeri içerisinde çalışmanın değil, mesleğinde ustalaşmanın daha kabul gördüğü günümüz iş piyasasında bu durumun daha etken olduğu bilindiğinden kişilerin yetenekleri, yaratıcı düşünceleri, katma değer ürünler tasarlama ve geliştirme, mesleki beceriler gibi önemli özellikler insan faktörünü önemli hale getirmektedir. Bu bağlamda özellikle mesleki anlamda eğitim, işgücü olarak kişileri var olan kapasitelerini ve yeteneklerini artırarak onlara daha verimli çalışmalarını sağlayan en etken konudur (Yazgeç, 2008).

Sosyal hayat ve ekonomik kalkınmada meslekî ve teknik eğitimin etken bir durum olduğu bilinmektedir. Bu eğitimin amaçları doğrultusunda bireylere verilmek istenen mesleki bilgi, beceri, mesleki anlamda ahlaki özellikler son derecede önemlidir. Bununla birlikte ülkedeki sektörlerin işgücü ihtiyaçlarına karşılık verebilecek nitelikte ve sürekli gelişmekte olan teknolojik ve diğer yeniliklere adapte olabilecek, tüm katılımcıların planlama ve değerlendirme süreçlerine katılım gösterdiği, bir sistemin yürütülmesi düşünülmektedir (MEB, 2022).

Ülkemizin mesleki anlamda yetkinliğe ulaşmış ve yetişmiş işgücüne ihtiyacının bulunduğu düşünülürse, verilen mesleki ve teknik eğitimlerin kalitesi ve niteliğinin artırılması doğrultusunda geliştirilecek eğitimsel projeler ve politikalar önemli görülmektedir. Teknolojik gelişme ve yeniliklerin tüm sektörleri etkilediği ve hayatın bütün safhalarında hissedildiği görülmektedir. Bu gelişmelerin en fazla etkilediği konuların başında öncelikle mesleki eğitim kavramı gelmektedir.

Ülkemizde mesleki anlamda her türlü insan gücü niteliklerinin artırılması büyük önemler taşımaktadır. Bu durumun gerçekleşmesi ise meslekî ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve kalitesinin yükseltilmesi ile mümkündür (Yazgeç, 2008). Mesleki Eğitimin öneminin kavranması amacıyla ülkemizde özellikle geçmişten günümüze kadar mesleki eğitimde konusunun geliştirilmesi için MEB öncülüğünde birçok farklı projeler uygulandığı görülmektedir bunlardan bazıları ise;

- Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP)
- Mesleki Becerilerin Geliştirilmesi Projesi (MESGEP)
- İşyeri Tabanlı Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi (İŞTEK)
- Türkiye’de Mesleki Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM)
- İstihdam İçin Mesleki Eğitim Projesi (İMEP)
- İnsan Kaynaklarının Mesleki Eğitim Yolu ile Geliştirilmesi Projesi (İKMEP)

Yukarıda projeler gibi gösterilebilecek farklı uygulama ve projeler görülmektedir (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü, 2022). Bu projelerin yanı sıra “Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Artırılması Operasyonları” (METEK I ve II) gibi farklı hibe programları yoluyla mesleki eğitimin geliştirilmesi konusunda farklı projeler geliştirilmekte ve uygulanmasına devam edildiği görülmektedir (İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi, 2022).

2.3 Mesleki Eğitim Merkezi Kurumları

Mesleki eğitim merkezleri, ülkemizdeki bireylere mesleki anlamda destek olarak çıraklıktan başlayarak onların mesleklerinde belgelendirilmesi ve herhangi bir sektörde yetkin olarak çalışabilecek işgücü piyasasındaki eleman ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla MTEGM bünyesinde faaliyetlerini sürdüren resmi eğitim-öğretim kurumlarıdır. Ayrıca bu merkezlerde kursiyerlere mesleki dallara göre sırasıyla kalfalık eğitimleri, ustalık eğitimleri ve usta öğreticilik eğitimleri yoluyla sertifika programları düzenleyen kurumlar olarak bilinmektedir.

Mesleki Eğitim Merkezleri eğitim sürecinin ilk kademesinden sonra iş hayatında çalışmış veya aktif olarak çalışan kişilere mesleki yönden bilgi ve becerilerini geliştirme olanağı sağlayan ve buna yönelik eğitim etkinlikleri düzenleyen

kurumlardır. Mesleki eğitim merkezleri genel anlamda sanayi işyerlerinin toplandığı yerlerde yoğunlukla bulunmaktadır. Ancak son yıllarda bu kurumlar özellikle organize sanayi bölgeleri ve şehir merkezlerinde eğitim alan çırak sayısına bağlı olarak hızla artmaktadır. Kurumların fiziki yapıları ve eğitim ortamlarının eksik olduğu veya bireysel olarak açılmadığı durumlarda ise meslek liselerinin içine bağlı olarak kurularak faaliyetlerini sürdürmektedir. Şehir merkezlerinin tamamında ve birçok ilçede bulunan bu kurumlar bölgedeki kayıtlı çırak sayısı ve kalfalık, ustalık gibi sertifika eğitimlerinin fazlalığına göre sayıları artmaktadır (Alkan vd. 2001:17).

Ülkemizdeki kalifiyeli eleman ihtiyacının fazla olduğu meslek alanlarına ait sektörler bu gereksinimleri sağlamak için nitelikli işgücünün piyasada bulunması amacıyla mesleki eğitim konusunu önemli görülmektedir. Özellikle ülkemizdeki işsizliğe bakıldığında oran olarak fazla olması yine bu bağlamda sanayi ve hizmet sektörlerindeki yetkinliğe ulaşmış çalışabilecek kişilere olan ihtiyacının fazla olması bilinmektedir. Bu bakımdan etkin bir mesleki eğitim uygulamaları bu sorunların giderilmesine yardımcı olacaktır. Mesleki Eğitim Merkezi kurumları da son yıllardaki mesleki eğitime verilen önemle birlikte bu konuda çok önemli bir görev üstlendiği görülmektedir (Gül, 2019).

Son yıllarda özellikle sanayi, hizmet ve diğer sektörlerde görülen bilimsel ve teknolojik gelişmelerle beraber mevcut iş gücü ortamında yetkinliğe ulaşmış personel gerekliliği de hızla artmaktadır. Özellikle sanayi ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler personellerinden mesleklerindeki her türlü gelişmelerden ve verdikleri hizmetlerdeki yeniliklerinden haberdar olmalarını buna yönelik bilgi ve becerilerini artırmalarını istemektedirler. Bu kapsamda mesleki eğitim merkezleri farklı sektörlerde bulunan işletmelerin ihtiyaç duydukları yetkinlikteki çalışanların işgücü piyasasında bulunabilmeleri amacıyla işveren kuruluşları ile mesleki anlamda eğitim veren kurumların arasındaki koordinasyonu sağlayan kurumlar olarak ortaya çıkmaktadır (Sönmez, 2008).

Mesleki eğitim merkezi kurumlarının faaliyetleri ve görevleri yasal olarak 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu içerisinde belirlenmiştir. Mesleki eğitim merkezlerinde kayıt yaptıran çırak öğrencilere örgün olarak eğitimler verilmekte ve işbaşı eğitimleri ile

mesleki becerileri desteklenmektedir. Ayrıca toplumdaki çalışan veya çalışmak isteyen bireylerin taleplerine göre mesleki sertifika programları yoluyla kalfalık, ustalık, usta öğreticilik gibi eğitim faaliyetleri ile bireylerin mesleki belgelendirme işlemleri yapılmaktadır (MEB, 2022). Ülkemizde bütün illerde ve büyük ilçelerinde, eğitim-öğretim faaliyetleri kapsamında kişilerin mesleki becerilerini artırarak onları istihdama yönlendirmek ve toplumda gereksinim duydukları diğer bilgileri kazandırmaya yönelik eğitim vermek amacıyla Mesleki Eğitim Merkezi kurumları oluşturulmuştur.

Geçmişten bilinen bu kurumlar öncelikle sanayi sektörlerine ara eleman sağlayan eski adıyla çıraklık eğitim merkezi olarak bilinmekteydi. Mesleki gelişmeler ve personel yeterliliklerinin değişmesi, eski adıyla çıraklık eğitim merkezlerine çıraklık eğitimi dışında, birçok meslek alanı ve dallarında kalfalık, ustalık ve yeni oluşturulan usta öğreticilik sertifikası için başvuran bireyler olunca bu kurumun kapsamı ve faaliyetleri genişlemiştir. 2001 tarihinde ve 4702 sayılı kanunda yeni adıyla mesleki eğitim merkezi olmuştur (Kâhya, 2015).

Son yıllarda özellikle mesleki eğitimin önemi ve ülke kalkınmasına vereceği katkı öngörülerek bu kurumların hem kapasitesi hem de bütçeleri artırılmıştır. Çırak öğrenci sayılarındaki artışla beraber diğer sertifika programları olan kalfalık, ustalık belge başvurularına artmıştır. Mesleki eğitim için önemli görülen bu hadiseler diğer taraftan istihdam ve işsizlik konusunda da ülkeye katkı vereceği düşünüldüğünde bu kurumların faaliyetleri önemli görülmektedir.

Bu kurumların öğrenci profiline bakıldığında Mesleki Eğitim Kanunu içerisinde yer alan çırak öğrenciler 14 yaşında olan ve 19 yaşını geçmemiş kişilerden oluşabileceği anlaşılmaktadır. Ancak kişilerin isteğine bağlı olarak 19 yaşından sonra da fiilen çıraklık eğitimine katılmamış kişilerde belirlenen yaş kriterlerine göre eğitim faaliyetlerine katılabilmektedirler. Eğitimin 12 yıl zorunlu olarak belirlenmesiyle çıraklık eğitimine kayıtlı öğrenciler açık lise diye tabir edilen açık öğretim liselerine kayıt olmaları gerekmektedir. Eğitimde oluşturulan çıraklık eğitimlerini bitiren öğrenciler kalfalık sertifikası elde ettikten sonra da mesleki eğitimlere devam edebilmektedir. Mesleklerinde çalışan diğer kişiler ise Kalfalık sertifikasını almaya

hak kazanan bireyler seçtikleri mesleki dallarında beş yıl çalışması ve sigorta dökümlerini belgelendirmek şartıyla ustalık sertifikasına başvurabilmektedirler (MTEGM, 2022).

Mesleki eğitim merkezlerinde yürütülen eğitim faaliyetleri 3308 MEK içerisinde yer alan koşullara göre eğitimin ilk kademesinde öğrencileri kapsayacak şekilde tasarlanmış ve ilköğretim sisteminde yer alan türkçe, matematik gibi kültür ve diğer dersleri de içinde barındırmaktadır. En alt seviyeden başlanarak bireylerin eğitim gereksinimleri de düşünülerek verilecek dersler ve eğitim etkinlikleri bu planlamalar yapılarak düzenlenmiştir. Bakıldığında bütün meslek alanlarında belirlenen ortak derslerin verildiği görülmektedir. Derslerin seçiminde mesleki anlamdaki bilgiler ve bireyin toplum yaşamında kullanabileceği genel kültür seviyesi artıracak eğitimler verilmektedir. (Kâhya, 2015).

Mesleki Eğitim Merkezi kurumlarında uygulanan eğitimler mesleğinde çalışmakta olan bireylerin çalışma zamanlarına aksatmayacak şekilde düzenlenir. Kuruma kayıtlı öğrencilerin vakitlerinin büyük çoğunluğu çalışarak geçirmekte, kurumda belirlenen meslek dersleri ve kültür derslerini yönelik eğitimler verilmektedir. Bu kurum okul ortamı dışında öğrencilerin işletmelerinde de eğitimlerini sürdürmesini sağlayarak seçtikleri mesleği yapmaları konusunda işverenler ile beraber denetim aşamasını yapmaktadırlar. Kurum öğrencileri okullarında gördükleri mesleki dersleri ve becerileri çalıştıkları işletmelerde birebir uygulama şansı bularak mesleğinde kalifiyeli yetişmiş eleman olabilmektedir. Bu sistemle bireyler mesleğinde bireysel olarak niteliğini artırmış olmaktadır. (Akyüz, 1998:28).

Mesleki Eğitim Merkezleri sürdürülen eğitim programları ile kursiyerler aldıkları mesleki eğitimler sonunda sertifika elde ederek mesleğinde kalifiyeli olduklarını kanıtlamış olurlar. Bireyler bu sistemle öncelikle kalfalık sertifikası almaktadırlar. Bu sürede çalışmaya devam ettiklerinde ise aynı kuruma başvuruda bulduklarında teorik sınavlar ve uygulamalı beceri sınavlarında başarı olduklarında ustalık sertifikası elde etmektedirler. Bu sayede çalışanlar bireysel olarak işletme açabilme hakkına sahip olabilmektedirler. Bireyler kendileri işyerlerinde çalıştıkları sürede yine usta

öğreticilik belgesiyle mesleki bilgi ve becerilerini diğer kişilere aktarabilir başka bir tabirle işletmesinde elemanlar yetiştirme imkânı bulurlar (Kâhya, 2015).

Daha önce bu kurumlarda örgün eğitim sistemi dışındaki bireylere eğitim öğretim faaliyetleri uygulanırken yeni sistemde mesleki eğitim merkezleri MTEGM bünyesine alınarak örgün eğitim sistemine dâhil edilmiştir. Bu sistemle birlikte mesleki anlamda verilen eğitimler ile bireylere çıraklıktan başlayarak kalfalık, ustalık eğitimleri ile belirlenen fark derslerini de verdiklerinde ortaöğretim diploması alma hakkı tanınmıştır (Kâhya, 2015). Ayrıca bu kurumlarda kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik sertifika programları düzenlenmekte ve mesleki alanlarda çeşitli kurslar da açılmaktadır. Yaşanılan bölge ihtiyaçları temel alınarak bireylerin istekleri ve tercihlerine göre çeşitli meslek alanlarına yönlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bununla beraber bu kurumlar sanayi, hizmet ve diğer sektörlerde çalışabilecek kalifiyeli insanları piyasada bulundurarak ülkenin endüstriyel olarak kalkınmasında önemli rol oynamaktadır (Çeliksaş, 2019).

Mesleki Eğitim Merkezi kurumlarında eğitimlerini tamamlayan bireyler talepleri halinde istenen fark derslerini vererek lise diplomalarını aldıklarında girecekleri sınavlar ile üniversite eğitimi alabilmektedirler. Kurumlarda kayıtlı öğrenciler çıraklık eğitimde 10. sınıfı geçtiklerinde yılsonunda mesleki derse özgü beceri eğitimine yönelik sınav yapılmaktadır. 11. Sınıf sonunda ise kalfalık belgesi için yine beceri eğitim sınavı yapılırken son olarak 12. sınıf bittiğinde ustalık belgesi için beceri eğitimi sınavı ile merkezden mesleki anlamda usta olarak mezun olmaktadırlar (Göçkan, 2019).

Mesleki Eğitim Merkezi kurumlarının çıraklık eğitimi dışındaki bir başka görevleri ise özellikle sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışmak isteyen veya aktif olarak çalışan bireylerin mesleki bilgi ve becerilerini ölçme ve değerlendirme etkinliklerine tabi tutarak kalfalık ve ustalık sertifikaları almalarını sağlamaktır. Bu kapsamda bireyler kendi işletmelerini açabilme olanağı sağlamak veya mesleğindeki sektör alanlarında daha kolay iş bulma olanağı yakalamaktadırlar. (Gül, 2019).

Mesleki Eğitim Merkezleri son yıllarda yaygın olarak yapılan ve birçok avantajı buluna çıraklık eğitimleri düzenlerken bunun yanı sıra özellikle mesleki alan ve dallarında çalışan bireylere kalfa, usta ve usta öğreticilik gibi mesleki sertifika programlarını belirli dönemlerle düzenlemektedir. Kişilerin kuruma kendi iradeleriyle başvurdukları bu sertifika eğitim programları belirlenen şartlara göre kalfalık düzeyinden başlayarak sırasıyla ustalık sertifikası ve son olarak iş pedagojisi eğitimiyle usta öğreticilik sertifikasıyla son bulmaktadır. Mesleki Eğitim Merkezleri bu kapsamda bütün yaş kategorilerindeki bireylerin mesleki alanlarında eğitime tabi tutulması yoluyla yaşam boyu öğrenme ve sürekli eğitim kavramıyla beraber hareket eden kurumlar olduğu görülmektedir (Horuz, 2017).

Nitekim istediği sektörde çalışmak isteyen veya çalışan kişiler mesleğine bağlı dallarda sertifika edinmeleri halinde yaşadıkları il veya ilçelerdeki mesleki eğitim merkezlerine başvurarak gerekli yaş, eğitim durumu ve çalışma süresi gibi koşulları sağlamaları halinde öncelikle kalfalık eğitimi ile sertifika elde edebilmektedirler. Kalfalık belgesini almaya hak kazanan kursiyerler çalıştığı meslek alanı ve dalında yasal süreyi tamamladıklarına dair sigorta kodunu belgelendirdikleri takdirde kurum tarafından ustalık sertifikasına başvurma hakkı verilmektedir.

Kalfalık ve ustalık sertifika programlarında meslek alanlarına ait dallara özgü belirlenen derslerden öncelikle teorik sınavlar yapılmaktadır. Kursiyerler meslek dallarındaki derslerden e-sınav sistemi ile teorik sınavlara girmesi halinde uygulamalı beceri sınavlarına katılmaya hak kazanmaktadır. Önceki öğrenmelerin tespiti için yapılan beceri sınavları bireylerin çalıştıkları mesleki dallardaki bilgi ve becerileri ortaya çıkarmak için yapılan uygulamalı bir ölçme ve değerlendirme faaliyetidir. Mesleğinde yeterliliği sağlamış diğer tabirle ustalaşmış kişiler ustalık sertifikalarını aldıktan sonra mesleki eğitim merkezine usta öğreticilik belgesi almak için başvurduğunda 'İş Pedagojisi Eğitimi' ve e-sınav sistemi yoluyla yapılan teorik sınavda başarı olmaları halinde bu belgeyi alabilmektedirler. Bu belge özellikle yanında meslek liselerinden stajyer öğrenci ve bu merkezlerden çırak öğrenci çalıştırabilmek için şart koşulmuştur. Son yıllarda ustalık belgesine sahip kişiler bu sebeple usta öğreticilik sertifikasını almak için mesleki eğitim merkezlerine başvurumaktadırlar.

2.3.1 Mesleki Eğitim Merkezlerinin Amaçları

Ülkemizde mesleki anlamda kalifiyeli insan gücü gereksinimi doğrultusunda bireylerin ilgileri, istekleri, bireysel kabiliyetleri ve kişisel özelliklerini ön plana çıkarılarak, hayatında başarılı sağlayabilecek sektördeki meslek alanını tercih etmeleri için çalışabilecek mesleklere yönelik bilgi sahibi olmaları gerekmektedir. Uygulanan eğitim faaliyetleri ile iş yaşamı arasında bağlantının güçlü kılınması ülkemizdeki mesleki anlamda bireylerin yetiştirilmesi bakımından çok önemli görülmektedir (MEB, 2022). Bu bağlamda mesleki eğitim merkezi kurumları özellikle çalışma hayatındaki bireylerin eğitimlerini sağlayarak çalıştıkları meslek dallarında sertifika edinmelerini sağlayarak onların mesleklerinde bilgi ve beceri kazandırarak gelişmelerini amaçlayan kurumlardır.

Mesleki eğitim merkezi kurumlarının öncelikli amacı çeşitli meslek gruplarında çırak öğrenci yetiştirmek görülse de özellikle sanayi ve hizmet sektörlerinde çalışan bireylerin mesleki gelişmelerini sağlamak için onlara teorik dersler ve uygulamaya dayalı sertifika programları da düzenlemek bu kurumun amaçlarındandır. İlgili kurumlarda çıraklık eğitimlerini tamamlayarak kalfa olarak çalışan öğrencilerin için ustalık eğitim faaliyetlerini sürdürmek, ustalık sertifikasına elde etmiş bireylerin mesleklerinde çırak ve stajyer öğrenciler yetiştirmek veya yaygın eğitim kurumlarında düzenlenen kurslarda eğitici personel olarak görev almak isteyenlerden için başvurmaları halinde usta öğreticilik kurslarını sürdürmek gibi amaçları da vardır. Mesleki eğitim merkezleri bu amaçlar kapsamında mesleki anlamda önemli görevler üstlenmekte ve tüm sektörlerde ihtiyaç duyulan çırak, kalfa ve ustalar yetiştirmeyi amaçlayan kurumlar olarak faaliyet göstermektedirler.

Herhangi bir sektördeki meslek dalında aktif olarak çalışan personellerin mesleklerine özgü bilgi ve becerileri artırmak, mesleki yetkinliğini kazandığını belgelendirmek amacıyla başvurdukları bu kurumlar bireylerin istihdamı konusunda da önemli bir yönlendirme hizmeti yapmaktadır. Son dönemdeki bilinirliği ve sayıları gittikçe artan ve ülkemizdeki bütün il ve bazı ilçelerde bulunan bu kurumlar buldukları yerde çıraklık eğitiminin yanında mesleki yeterliliklerin ölçülmesi yoluyla kalfalık, ustalık

ve usta öğreticilik eğitim programları ile bireylerin mesleki eğitimlerini tamamlayarak onların sertifika edilmelerini amaçlamaktadır.

Mesleki eğitim merkezi kurumlarında çıraklık eğitimi alan öğrenciler yanı sıra kişisel sorunlarından dolayı örgün eğitim sistemine dâhil olamamış veya bir şekilde yarıda kalarak daha sonra meslek hayatına girmiş çırak seviyesinde, kalfa düzeyinde veya usta olmuş aktif olarak çalışan kişilerin mesleki bilgilerini ve becerilerini artırmaya yönelik faaliyetler düzenlenmektedir. Ayrıca mesleğinde bireysel olarak bir işletme kurmayı amaçlayan kişilere üretecekleri mal, ürün vb. veya sağlayacakları hizmetlerin niteliğini yükseltmeyi amaçlamıştır (Toz, 2019). Bu kapsamda ülkemizin kalkınmasındaki en önemli konu olan mesleki eğitimin sürdürülmesinde bu kurumların faaliyetleri önemli görülmektedir. Nitekim bu kurumların sayısının artırılması ve sanayi bölgelerinde kurulan mesleki eğitim merkezi irtibat büroları açılmasıyla mesleklerinde doğrudan çalışarak öğrenmeye dönük uygulama eğitimleri ile daha dinamik bir insan kaynağı oluşturulması amaçlanmıştır.

Sektörlerdeki meslek alanlarında çalışmak isteyen bireylere uygun istihdam yaratmak, bireyin seçtiği mesleğe uygun gereksinimlerine göre onu teorik bilgiler ve pratik beceri konusunda yetiştirmek amacıyla eğitimler uygulayan mesleki eğitim merkezlerinin belirtilen genel amaçları şu şekilde gösterilmiştir.

- Örgün eğitim dışında bulunan çırak yaşındaki genç bireylere gerekli mesleki eğitimler sunarak onların istihdamını sağlamak.
- Mesleki eğitim konusunda bilgilendirme yaparak onları uygun mesleklere yönlendirmek.
- Herhangi bir meslekte çalışan bireylere meslek eğitimleri vererek onları geliştirerek mesleklerinde yetkin hale getirmek.
- Aktif olarak çalışma hayatında olan gençlerin eğitim aldıkları süre içerisinde sigorta kapsamına almak.
- Belirlenen meslek alanları ve dallarındaki mesleki yeterlilikleri tespit etmek ve bireylerin mesleki anlamdaki eksikliklerini teorik ve pratik eğitimlerle gidermek.
- Sektörlerde çalışan kalfa ve ustalara mesleki kurslar düzenleyerek onların bilgi ve becerilerinin artırılmasını sağlamak.

- Usta Öğreticilik sertifika eğitim programları düzenleyerek ustaların yanındaki çıraklara mesleğindeki bilgi ve becerileri daha iyi aktarmasını sağlamak.
- İş hayatının öneminin kavranması, çalışma düzeni, iş disiplini gibi konuları bireylere benimsetmek.
- Mesleki eğitim veren kurumlar ile işverenler, işletmeler arasında iş birliğini geliştirerek, çalışma hayatının düzenlenmesine katkı sağlamak.
- Mesleki anlamda kalitenin yükselmesine katkı sağlamak (MEK, 2022).

2.3.2 Mesleki Eğitim Merkezleri Sertifika Programları

Mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen sertifika eğitim programları belirlenen alanlara ait mesleki dallarda özellikle çalışan bireylerin veya seçtikleri meslek dalında çalışmak isteyenlerin isteklerine göre belirli tarihlerde uygulanmaktadır. Mesleki sertifikalar çıraklık, kalfalık ve ustalık olarak kişinin mesleki tecrübesi veya bilgi, becerileri gibi kavramlar dikkate alınarak geçmişten günümüze kadar bu adlarla sınıflandırılmıştır. Çıraklık eğitimi günümüzde artık örgün eğitim olarak verilmekte olduğundan öğrenciler eğitimleri devam ederken sırasıyla kalfalık ardından ustalık sertifikalarını belirlenen koşullara ve yapılan sınavlarda başarı sağladıklarında elde etmiş olmaktadır.

Kalfalık ve ustalık sertifikaları ülkemizde ilgili kurum olan mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen teorik ve uygulamalı beceri sınavlarında başarılı olan kuruma kayıtlı öğrenci veya seçtiği meslek alanına ait dalda çalışan veya çalışmak isteyen kursiyerlere verilmektedir. Çıraklık eğitiminden farklı olarak bu merkezlerdeki kurumlarda örgün olarak eğitim almayan ancak yaygın eğitim kapsamında hayat boyu öğrenme sistemine uygun olarak mesleklerinde kalifiyeli hale gelmiş bireyler herhangi bir eğitim veya kurs gibi eğitim faaliyetlerine katılmadan öncelikle kalfalık belgesine başvurabilmektedirler. Kalfalık belgesi alındıktan sonra da ustalık belgesi alabilmek için sertifika programları kapsamında belirlenen teorik ve beceri sınavlarına mesleki eğitim merkezleri aracılığıyla başvurabilmektedirler.

Son yıllarda ülkemizde mesleki eğitime yönelik yapılan yenilikler ve bu konunun öneminin kavranması amacıyla öncelikle mesleki gruplarındaki çalışanların

yeterliliklerin belirlenmesi, iş güvenliği ve sağlığı gibi konularla beraber tespit edilen bazı meslek alan ve dallarında hizmet kalitesinin artırılması, çalışanların niteliklerinin belirlenerek, mesleklerin icrasının daha güvenli ve bilinçli olarak yapılabilmesi amaçlanmıştır. İlgili mesleki alanlarında çalışanların uzmanlaşması bunun yanında mesleklerde çalışmak üzere nitelikli elemanlar yetiştirilmesi amacıyla kişilerin mesleki sertifika edinmelerinin önemi artmıştır. İlgili yasal düzenlemeler ile sertifikasyon faaliyetlerini devam ettiren MEB'na bağlı mesleki eğitim merkezi kurumları kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik belgelendirme işlemleri için bireylerin taleplerine göre sertifika eğitim programlarını sürdürmektedir. Mesleki eğitim merkezleri tarafından mesleklerinde çalışan bireylere verilen mesleki sertifikalar olan kalfalık ve ustalık belgeleri düzenlenen iki farklı sınav sistemi ile verilmektedir. İlk sınav kayıt oldukları mesleki dal derslerinden sorumlu oldukları e-sınav yoluyla yapılan ve 50 sorudan oluşan teorik sınavdır. İkinci sınav ise araştırma konusu da olan mesleki dallarda önceki öğrenmelerin tespitine yönelik yapılan uygulamalı beceri sınavıdır. Sertifika programlarının sonuncu olan ve ustalık sonrası alınabilen usta öğreticilik belgesi ise bu kurumlarda verilen iş pedagojisi kursu ve sonunda yapılan teorik sınavda başarılı olduğunda alınabilmektedir.

3308 sayılı MEK içerisinde belirlenmiş bütün meslek dallarındaki sürdürülen faaliyetler için o meslek alanında çalışan veya işverenlerin kalfalık, ustalık belgelerine sahip olmaları zorunlu kılınmıştır. Mesleğinde ustalık sertifikası edinmek için bireyin öncelikle kalfalık belgesini almış olması gerekmektedir. Yine usta öğreticilik sertifikası edinmek isteyen kişinin de ustalık sertifikası edinmiş olması gerekmektedir. Mesleki eğitim merkezlerinden alınan kalfalık sertifikası ile o meslek alanında işletme kurmak mümkün değildir. Ancak işletme açmak isteyen kişiler aynı kurumdan kalfalık sonrası verilen ustalık sertifikası ile mesleklerine ait bağımsız olarak işyerlerini açabilmektedir. Ustalık belgesi işyeri açma belgesiyle eşdeğer olmaktadır. Bu merkezlerde kalfalık ve ustalık sertifikaları dışında özellikle son yıllarda önemi giderek artan usta öğreticilik sertifikası da düzenlenmektedir. Bu sertifika ustalık belgesi sonrası verilmekte ve özellikle mesleklerinde çırak veya stajyer eleman yetiştirmek isteyen kişilerin alması zorunlu kılınmaktadır.

2.3.2.1 Kalfalık sertifikası

Mesleki bir terim olarak kullanılan kalfa; herhangi bir alandaki meslek dalında yapılması gereken iş ve işlemleri yapabilen bu meslekteki gerekli bilgi ve becerileri elde etmiş ve mesleğini icra ederken aynı meslekteki bir ustanın tecrübelerinden yararlanarak o meslekteki yeterlilikleri standart düzeyde uygulayabilen kişileri belirtmektedir (MEK, 2022). Mesleki açıdan kalfalık sertifikasını edinmiş bir çalışanın mesleğini yapabilmesi açısından gerekli yetkinlikte olduğunu ispatlayan bir belge durumundadır. Ayrıca sanayi sektöründeki belirlenen bazı meslek alanlarında kalfalık ve ustalık gibi sertifikalı personel çalıştırmak zorunlu kılınmıştır. Bu sebeple yasal olarak belirlenen ilgili meslek grubunda çalıştırılacak ve çalışan kişilerin en az kalfalık belgesini edinmiş olmaları gerekmektedir.

Mesleki Eğitim Merkezi kurumları tarafından düzenlenen kalfalık sertifikasına sahip olabilmek için kuruma kayıt işlemi sonrası meslek dalına göre belirlenen teorik ve uygulamaya yönelik eğitimlerin alındıktan sonra da kalfalık beceri sınavında başarılı olunması gerekmektedir. Mesleki eğitim merkezlerinden çıraklık eğitimi alan öğrenciler eğitim süresi içerisinde 11. sınıfın sonunda yapılan beceri sınavıyla mesleklerine ait kalfalık belgelerini alabilmektedirler. Kalfalık sertifikasını almanın diğer bir yolu da denklik işlemi olarak bilinen, ilgili meslek dalında çalışmış ve mesleklerinde tecrübeye sahip kişilerin bu durumlarını belgelendirdikten sonra kalfalık sınavlarına doğrudan girmeye hak kazanmaktadır. Mesleklerinde yeni işe başlamış fazla tecrübeye sahip olmayan bireyler ise belirli bir süre verilen eğitimleri aldıktan sonra kalfalık sınavlarına girme hakkına sahip olabilmektedir (MTEGM 2022). Kalfalık sertifikasına denklik yoluyla başvuracak bireyler için bazı şartlar bulunmaktadır.

- Başvuru yapacak bireylerin 22 yaşını doldurmuş olmaları,
- Eğitim durumu olarak bireylerin en az ilköğretim veya herhangi bir ortaokul mezunu olması ayrıca 1997 yılı öncesi ilkokuldan mezun olan bireyler de başvurabilir,
- Seçilen meslek alanı içerisindeki dalaya ait bilgi ve becerilere sahip olmaları,

Kişiler yukarıda belirtilen şartları göz önünde bulundurarak mesleki eğitim merkezlerine yıl içerisinde belirlenen sınav dönemleri başlamadan en az bir ay önceden kalfalık sertifika başvurularını yapmaları gerekmektedir. (MTEGM, 2022). Bunun dışında denklik yolu ile kalfalık sertifikası başvurusunu yapacak bireyler için iki farklı başvuru yöntemi bulunmaktadır.

- Kalfalık sertifikasına başvuracak kişinin seçtiği meslek dalında tecrübesi bulunmaması durumunda kayıt olduğu Mesleki Eğitim Merkezinde verilen teorik ve pratik uygulama eğitimlerini almaları şartıyla kalfalık belgesine başvurabilmektedir.
- Kalfalık sertifikası gerekli olan meslek alan/dallarında çalışanlar için yasal olarak belirlenen çalışma süresinin doldurulması durumunda denklik yoluyla Mesleki Eğitim Merkezi kurumuna kayıt yaptırarak kalfalık belgesine başvurabilmektedir.

Denklik yoluyla kalfalık sertifikasına başvurmak isteyen bireylerden;

- Bireyin çalıştığı mesleki dalı üzerinden yapılan sigorta prim dökümü SGK sisteminden belgelendirmesi veya Bağ-Kur sisteminden alınan belge ile ilgili kurum tarafından onaylanmış vergi mükellef belgesi
- Mesleki ve teknik eğitim verilen resmi kurumlar veya 5580 sayılı özel öğretim kurumları kanunu kapsamında faaliyet gösteren özel kurslar ile yurt dışından alınan mesleki belgeler,
- Askerlik ve mahkûmiyet zamanlarında alınan mesleki eğitimler doğrultusunda verilen belgeler,
- Üçüncü seviyedeki yaygın eğitim kapsamında alınan kurs belgeleri,

Bireylerin mesleki eğitim merkezlerine kalfalık sertifikası için başvurusunda yukarıda belirtilen belgelerden herhangi birini kuruma ibraz edenler seçtikleri alana ait mesleki daldaki kalfalık sınavlarına başvurabilmektedirler (MTEGM, 2022).

2.3.2.2 Ustalık sertifikası

Mesleğinde usta olarak nitelendirilen kişiler, mesleklerinin icrasında gerekli olan bilgi, becerileri sağlamış ve bu özelliklerini her türlü üretim safhasında ve iş yaşamı

içerisinde belirlenen standartlar düzeyinde uygulayabilen kişilerdir. Herhangi bir meslek dalındaki usta üretim faaliyetlerini planlayan ve koordine eden, iş ile ilgili karşılaşılan sorunları çözüme ulaştıran, fikirlerini farklı yöntemler ile açıklayabilen ve üretimin veya hizmetlerin sağlanmasında gerekli olan hesaplamaları yapabilen kişileri belirtmektedir (Mesleki Eğitim Kanunu, 2022).

Ülkemizde son yıllarda çalışma hayatını ilgilendiren yasal düzenlemeler ile birlikte ustalık sertifikasının önemi artmıştır. Belirlenen meslek alanlarında çalışacaklar için tecrübe sahibi olmalarının zorunluluk gerektirdiği meslek gruplarında kişiden ustalık belgesi istenmektedir. Ustalık belgesinin en önemli avantajlarından biri de MYK tarafından verilen mesleki yeterlilik belgesinin yerine geçmesidir. Ayrıca kişilerden meslek alanlarında bağımsız olarak işyeri açabilmek için ustalık belgesi zorunlu tutulmuştur (MTEGM, 2022).

Mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen ustalık sertifikasına sahip olabilmek için öncelikle kişinin aynı meslek dalından kalfalık sertifikasına sahip olması gerekmektedir. Mesleki eğitim merkezlerine kayıtlı öğrenciler eğitim süresi içerisinde 12. sınıf sonunda yapılan beceri sınavı ile bu kurumlardan ustalık sertifikası olarak mezun olmaktadır. Ustalık sertifika programdaki süreçler kalfalık belgeleriyle benzerlik göstermektedir. Kişiler öncelikle mesleki alanlarına özel hazırlanan teorik sınavlar sonrası uygulamalı olarak yapılan beceri sınavlarına girdiklerinde başarılı olurlar ise ustalık sertifikasına sahip olabilmektedirler. Ayrıca mesleki dalında ustalık belgesi elde etmiş bireyler aynı alan içerisindeki farklı bir meslek dalından ustalık belgesi almak ister ise sadece fark derslerinden ustalık sınavına girerek o mesleki dala ait ustalık belgesi edinme hakkına sahip olmaktadır (MTEGM, 2022).

- Kalfalık sertifikasında olduğu gibi kişilerin ustalık sertifika başvurusunda da kişilerden bazı şartlar istenmektedir.
- Aynı meslek dalında kalfalık sertifikasını elde etmiş ve ilköğretim veya ortaokul diploması bulunan bireyler
- Daha önce üç yıllık eğitim süresi olan meslek liselerinde başvurdukları meslek dalından mezun olan bireyler

- Mesleki yeterlilik kurumundan alınan 4. seviyede mesleki yeterlilik belgesi bulunan bireyler
- Resmi olarak MEB aracılığıyla 4. seviye mesleki kurs belgesi almış bireyler
- Mesleki açık öğretim lisesi okullarında derslerin yüz yüze verilen eğitimleri tamamlama belgesine sahip olanlar
- Ustalık belgesini eski sistem üzerinden esnaf ve sanatkârlar odasından almış bireyler

Kişilerin mesleki eğitim merkezlerine ustalık belgesi için başvurduklarını yukarıda belirtilen durumlardan birini ilgili kuruma belgelendirmeleri halinde belirlenen mesleki dallarda ustalık sınavları için başvuru yapabilmektedir (MTEGM, 2022).

2.3.2.3 Usta öğreticilik sertifikası

Usta öğretici tanımına bakıldığında mesleğinde ustalık yetkinliğine ulaşmış ve bu durumu belgelendirmiş kişilerin öğrenci çırak, kalfa ile mesleki ve teknik eğitim gören stajyer öğrencilerin çalıştıkları işyerlerinde onların yetiştirilmesinde sorumlu olan ve mesleğinde gerekli bilgi, becerilere hâkim olan ve meslek tekniklerini uygulayabilen kişiler olarak belirtilmiştir (MEK, 2022).

Usta öğreticilik sertifikası için öncelikle o meslek alanında ustalık sertifikası edinmek gerekmektedir. Mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen usta öğreticilik sertifikası başvurulduğunda bu kurumlarda yapılan 40 saatlik ‘İş Pedagojisi Kursu’ tamamlamaları gerekmektedir. Ayrıca bu kursu uzaktan eğitim yoluyla da tamamlama imkânı bulunmaktadır. Bu kursa ustalık belgesi olan kişiler istedikleri zaman başvurabilmekte ve yeterli sayıya ulaşıldığında kurs faaliyeti ilgili kurum tarafından başlatılmış olmaktadır. Sertifika için belirtilen kurs tamamlandıktan sonra verilen kurs eğitimlerindeki belirlenen bölümlerden e-sınav yoluyla teorik sınav yapılarak bu sınavdan başarılı olanlara kurum tarafından ‘Usta Öğreticilik Sertifikası’ düzenlenmektedir. Usta Öğreticilik Sertifikası başvurmak için kişilerin;

- Mesleğinde ustalık sertifikası bulunan kişiler,
- Mesleki alanında İşyeri açma belgesi olan kişiler,
- Eğitim durumu olarak en az Önlisans düzeyinde mesleki eğitim alan kişiler,

Yukarıda belirtilen durumlardan herhangi birini belgelendiren kişiler doğrudan ilgili kurumların düzenlediği kurs programına katılabilmektedirler. Mesleki eğitim merkezlerinden alınan usta öğreticilik sertifikası; ustalık sertifikası, işyeri açma belgesi ya da en az ön lisans düzeyindeki mezuniyet belgesi ile beraber kullanılmaktadır (MTEGM, 2022).

2.3.3 Sertifika Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Faaliyetleri

Mesleki eğitim merkezlerine mesleki sertifika için başvuran kişiler belirlenen sınavlardan başarılı oldukları takdirde bu belgeler verilmektedir. Sertifika programları olan Kalfalık ve Ustalık belgeleri için uygulanan sınav sistemi aynı olarak planlanmıştır. Bu sertifikalar için kişiler istedikleri sertifika türünü almak için ilgili kurumda başvuru kayıtları yapıldıktan sonra ölçme ve değerlendirme faaliyetleri olarak öncelikle belirlenen sınav takvimlerine göre elektronik sınav sistemi ile teorik sınavlara girmeleri gerekmektedir. Daha sonra mesleki dallarına göre yapılan beceri sınavlarına girmeleri gerekmektedir. Uygulanan bu sınavlarda aldıkları notların belirlenen başarı ortalamasını yakaladıklarında sertifika almaya hak kazanmaktadırlar.

Kalfalık ve ustalık belgeleri alabilmek için öncelikle teorik sınava girmek ve meslek dalında yapılan beceri sınav uygulamasından en düşük 50 puan almak koşuluyla girdikleri teorik sınavın yüzde 40'ı ve beceri sınavında yüzde 60'ının toplamı eğer 50 puan ve üzerinde olması durumunda başarılı sayılarak belge almaya hak kazanırlar. Usta öğreticilik sertifikası için ise yapılan teorik sınavda 50 ve üzerinde puan alan adaylar başarılı sayılmaktadır. Teorik sınav ve beceri sınav ortalamasına bakılarak başarı elde edemeyen adaylar, kayıtları buldukları mesleki eğitim merkezine başvurdukları zaman diğer sınav döneminde tekrardan sınava girme hakları bulunmaktadır (MEB, 2022).

2.3.3.1 Kalfalık, ustalık teorik sınavları

Kalfalık ve ustalık sertifikalarında ölçme ve değerlendirme aşamasının ilk kısmında yapılan teorik sınavlar, usta öğreticilik sertifikasında ise kurs sonunda yapılmaktadır. Mesleki sertifika programlarında uygulanan teorik sınavlar 2019-2020 döneminden itibaren elektronik sınav (e-sınav) sistemiyle illerde bulunan e-sınav merkezlerinde

yapılmaktadır. Kalfalık ve ustalık sertifika programındaki teorik sınavlar mesleki alan ve dallarına ait ortak derslerden ve mesleki dallara ait derslerdeki öğrenme kazanımlarından sorulan sorulardan oluşmaktadır. Usta öğreticilik teorik sınavında ise adayların aldıkları iş pedagojisi kursunda verilen öğrenme kazanımlarındaki sorular ile yapılmaktadır. Sertifika programlarındaki teorik sınavlar çoktan seçmeli ve 4 seçenekli olarak hazırlanmaktadır. 50 sorudan oluşan bu sınavlarda sınavın süresi 45 dakika olarak belirlenmiş ve tek oturum şeklinde yapılmaktadır (MTEGM, 2022). Teorik sınav sonucuna göre adayların geçme veya kalma durumları bulunmaktadır. Bu sebeple ölçme ve değerlendirme ikinci aşaması beceri sınavlarında aldıkları puan ile birlikte hesaplama yapılarak başarılı veya başarısız olarak kabul edilmektedir. Teorik sınavı düşük olan bir aday beceri sınavında yüksek puan aldığı takdirde kalfalık veya ustalık belgesini alabilmektedir. Kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik için teorik sınavların başvuru işlemlerinde ise aşağıdaki şartlara uyulması gerekmektedir.

- “MEB Önceki Öğrenmelerin Tanınması, Denklik ve Ölçme Değerlendirme İşlemlerine İlişkin Yönerge” kapsamında kişilerin yaptığı başvuruların mesleki eğitim merkezi kurumları tarafından kabul edilmesi
- Adayların elektronik sınav için belirlenen ücreti yatırmaları,
- Adaylara ilişkin bilgilerin mesleki eğitim merkezleri tarafından kullanılan e-Mesem sisteminde onaylanması,
- Elektronik sınav için randevu sisteminden sınav randevusunun oluşturulması,
- Usta öğreticilik sertifikası için başvuran adayların belirlenen iş pedagojisi kursunu tamamlamış olmaları,
- Aynı sınav döneminde adaylar bir defa e-sınava katılmış olmaları,
- Sınava katılacak adayların tutukluluk veya hükümlülük hallerinin bulunmaması,

Yukarıdaki başvuru durumlarına karşılıyan adaylar kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik teorik sınavlarına girebilmektedir. Ayrıca adaylar, kayıt işlemi yaptıkları ve elektronik sınav için başvurularını onaylayan mesleki eğitim merkezlerinin bağlı bulunduğu ilde bulunan e-sınav merkezlerinde bu sınavlara katılım sağlayabilmektedirler (MEB, 2022).

2.3.3.2 Kalfalık, ustalık beceri sınavları

Mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen kalfalık ve ustalık sertifika programlarında uygulanan ölçme ve değerlendirme aşamasının ikinci kısmı olan uygulamalı beceri sınavları girilen teorik sınav sonrasında yapılmaktadır. Kalfalık ve ustalık sertifikasının alınmasında en önemli aşama olan ve kişinin başarılı bir sınav geçirmesi halinde büyük oranda başvurduğu mesleki sertifika türünü almaya hak kazanmaktadır. Beceri sınavları kursiyer adayların mesleklerindeki beceri ve yeteneklerinin değerlendirilerek yeterliliklerine karar verilmesi aşaması da denilebilir. Beceri sınavları mesleki dallardaki belirlenen ölçütlere göre mesleklerdeki yapılan iş ve işlemlerin sınav esnasında da yapabilirliği kontrol edilmektedir. Belirlenen değerlendirme kriterlerindeki uygulama aşamalarındaki kısımları adayların istenilen düzeyde gerçekleştirmesi beklenmektedir. Beceri sınavlarındaki önceki öğrenmelerin tanınması anlamındaki adayların mesleklerinde geçirdikleri sürede elde ettikleri mesleki bilgi ve becerilerin bu sınavlar yoluyla ölçülmesi veya kontrol edilmesi etkinliğidir.

Bu bağlamda teorik sınavlarda herhangi bir geçme notu bulunmamasına rağmen beceri sınavlarında en az 50 puan alma şartı bulunmaktadır. Bu sebeple adaylar teorik sınavlarından başarılı olsalar bile beceri sınavlarında 50 geçer puan alamadıklarında başarısız olarak sayılmaktadırlar (MTEGM, 2022). Bu açıdan bakıldığında kalfalık ve ustalık sertifika programlarında yapılan beceri sınavlarının önemi dikkat çekmektedir. Beceri sınavları adayların bağlı bulunduğu alana ait mesleki dallarındaki bilgi, beceri, uygulamaya yönelik iş ve işlemlerin yapılabilirliğinin, mesleğinde edindiği öğrenmelerin tanınmasının ölçüldüğü ve belirlenen ölçütler kullanarak değerlendirilen bir sınavdır.

Mesleki eğitim merkezi çıraklık eğitimi alan öğrencileri dışındaki kursiyere adayların kendi meslek dallarına özel olarak yapılan beceri sınavına katılabilmeleri için teorik sınavlara girmeleri yeterli olmaktadır. Kalfalık ve ustalık beceri sınavları, yıl içerisinde belirlenen farklı aylarda, il millî eğitim müdürlükleri tarafından il sınav komisyonunda belirlenen mesleki eğitim merkezlerinin önerdiği il merkezleri ve ilçelerdeki okul atölyeleri ve kurumlarda yapılmaktadır. Ancak bu okul veya

kurumlarda gerekli atölye, laboratuvar, teçhizat ve dananım bulunmaması durumuna göre özel işletmelerde de yapılabilir. Beceri sınavları ihtiyaç halinde, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen meslek alanlarında ve illerde bu sınavlar her ay düzenlenebilmektedir. Kalfalık ve ustalık sertifika programlarındaki beceri sınavları; Önceki Öğrenmelerin Tanınması, Denklik ve Ölçme Değerlendirme İşlemleri ile İlgili Usul ve Esaslara İlişkin Yönerge kapsamında belirlenen Mesleki Eğitim Merkezi programları Kalfalık ve Ustalık Sınavları Uygulama Esaslarına uygun olarak yapılmaktadır (MTEGM, 2022).

MTEGM tarafından, sertifika programlarındaki beceri sınavlarının uygulanmasında adayların kayıtlı olduğu okul/kurum müdürlüklerinin, beceri sınavlarının yapılacağı okul, kurum ve işletmelerin, beceri sınavlarında görev yapan değerlendiricilerin ve diğer görevlilerin beceri sınavlarındaki görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Ayrıca beceri sınavına katılacak adayların uymaları gereken kurallar da belirtilmiştir (MTEGM, 2022). İlgili yönergenin 12.nci maddesi hükümlerine göre kalfalık ve ustalık beceri sınavları başlangıçtan bitişine kadar mesleki eğitim merkezlerinin görevlendirdiği gözetmen tarafından kamera ile kayıt altına alınmaktadır. Beceri sınavlarının kamera ile kayıt altına alınmasındaki amaçlar şu şekilde belirtilmiştir.

- Beceri sınavlarının güvenilirlik ve geçerliğini sağlamak,
- Sınavların değerlendirilmesinin objektif kanıtlara dayandırılması,
- Adayların başarı veya başarısızlık durumlarının etkilenmemesi ve değerlendirme aşamasındaki farklılıklar ortadan kaldırmak,
- Adayların sınav hakkında yapacakları itiraz ve şikâyetleri değerlendirilmesini ve karar verilmesinde kanıt olarak kullanabilmek,
- Olabilecek suiistimal durumlarını önlem almak,
- Beceri sınavlarını ve değerlendirme işlemlerini tarafsız ve standartlaşmış bir hale getirmek (MTEGM, 2022).

2.3.3.2.1 Beceri sınavı değerlendirme kriterleri

Sertifika programlarında ölçme ve değerlendirilmesindeki en önemli aşama olan beceri sınavları adayların meslek alanlarındaki seçtikleri dallara ait kalfalık ve ustalık

olarak ayrı ayrı düzenlenmiş ‘Beceri Değerlendirme Kriterleri’ yoluyla yapılmaktadır. Adayların Kalfalık veya Ustalık sertifikasına göre değişen bu kriterler meslek dallarındaki öğrenme kazanımları, ulusal meslek standartları ve mesleki yeterlilikler dikkate alınarak hazırlanmaktadır. Adaylar mesleki dala ait beceri değerlendirme kriterleri içerisinde seçtikleri uygulama aşamasının birinden beceri sınavlarını olmaktadır. Adaylar ilgili meslek dallarındaki beceri değerlendirme kriterlerinde bulunan Ön Hazırlık 10 puan üzerinden, Uygulama Aşaması 80 puan üzerinden, Uygulama Sonrası ise 10 puan üzerinden hesaplanarak bu aşamalardan aldıkları toplam puan adayların beceri sınav puanı olarak hesaplanmaktadır (MTEGM, 2022).

Sertifika programlarında ölçme ve değerlendirme aracı olarak kullanılan beceri değerlendirme kriterleri MTEGM bünyesindeki ilgili mesleki eğitim dairesi tarafından, meslek alan/dala ait çerçeve öğretim programları doğrultusunda hazırlanmaktadır. Beceri sınavı değerlendirme kriterleri illerden gelen görüşler ve değerlendirmeler doğrultusunda belirli aralıklarla güncellendiği görülmektedir. Bu kapsamda Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı dallarında en son 2021 yılında bu kriterlerin güncellendiği belirlenmiştir. Nitekim meslek alanlarında yapılan iş ve işlemlerde gerekli olan bilgi, beceri ve mesleki yeterliliklerin değişmesi, teknolojik ve bilimsel gelişmeler bu kriterlerin değişmesinde önemli bir etken olmaktadır. Araştırma konusunu da ilgilendiren ve hem kursiyer adaylar ile hem de meslek öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde de sıklıkla bahsedilen Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı dallarına ait beceri değerlendirme kriterlerinin beceri sınavlarında uygulanabilirliği ve beceri sınavlarının yapıldığı ölçme ve değerlendirme alanlarına uygunluğu önemli görülmektedir.

2.3.3.2.2 Beceri sınav komisyonu

Beceri sınavlarının uygulanmasında öncelikle her meslek alan/dal ile ilgili kurum olan mesleki eğitim merkezleri tarafından sınav komisyonları oluşturulmaktadır. Beceri sınav komisyonları; mesleki eğitim merkezi müdürü veya görevlendirilen ilgili müdür yardımcısının başkanlığında ikiden az olmamak kaydıyla meslek alan öğretmenleri ve ilgili meslek odalarından veya resmi kurum niteliğindeki meslek kuruluşlarından beceri sınavının yapılacağı alanla ilgili bir usta öğreticinin temsilci olarak katılımıyla

oluşturulmaktadır (MTEGM, 2022). Mesleki eğitim merkezlerinde ilgili meslek alan öğretmeni olmadığı veya yeterli gelmediği durumda il veya ilçedeki diğer örgün veya yaygın eğitim kurumlarındaki meslek öğretmenleri görevlendirilir. Bu duruma rağmen ilgili meslek alan öğretmeni bulunamaması halinde birisinin ilgili alan öğretmeni veya alanında ders okutan kadrolu uzman ve usta öğretici olması koşuluyla diğer alanlardaki meslek öğretmenleri de görevlendirilerek sınav komisyonu oluşturulur. Beceri sınav komisyonlarına meslek odalarından temsilcilerin gelmediği durumlarda oluşturulan sınav komisyonu var olan üyeler ile beceri sınavlarını yapabilmektedirler.

Belirlenen beceri sınav komisyonları sınavlardan en az bir saat önce toplanmakta ve mesleki eğitim merkezleri aracılığıyla sınav için gerekli iş ve işlemleri yapmaktadırlar. Mesleki eğitim merkezleri tarafından düzenlenen beceri sınav evraklarının teslim alınması ve beceri sınavının yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerinde sınav saatinden önce hazır bulunmaları ve gerekli düzenlemeleri yapmaları gerekmektedir. Sınav esnasında da belirlenen kurallar ve sorumluluklarına göre iş ve işlemlerin takibini yapmaları gerekmektedir. Beceri sınav bitiminde ise adayların kalfalık veya ustalık beceri sınav puanları belirlenen sınav komisyonundaki bu değerlendiriciler tarafından ayrı ayrı beceri değerlendirme kriterlerine göre hesaplanmaktadır. Daha sonra sınav görevlisi olan değerlendiricilerin beceri değerlendirme kriterleri üzerinden verdikleri puanların ortalaması alınarak adayın beceri sınav puanı ortaya çıkmakta ve bu puan beceri sınavı sonuç tutanağına işlenmektedir. Beceri sınavında kullanılan tüm evraklar ve kayıt cihazları sınav sonrası ilgili mesleki eğitim merkezine sınav komisyonu tarafından teslim edilmektedir.

2.3.3.2.3 Beceri sınavı ölçme ve değerlendirme yerleri

Kalfalık ve Ustalık beceri sınavlarının yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerleri sınavın yapılacağı meslek alanına ait dalda uygulanan öğretim programlarına uygun olarak hazırlanan, ilgili meslek dalına özel hazırlanmış beceri sınavı değerlendirme kriterlerine uygun makine, teçhizat, donatım ve araç-gereç bulunması durumu dikkate alınarak belirlenmektedir (MTEGM, 2022) Bu yerlerin seçiminde il veya ilçedeki meslek alanı/dalına göre okullardaki atölyeler, kurumlardaki mesleki uygulama alanları seçilmektedir. Ancak gerekli şartlar taşınmadığı takdirde meslek dalına ait

özel işletmelerin uygulama alanlarında da beceri sınavı ölçme ve değerlendirme yerleri olarak seçilebilmektedir.

Beceri sınavlarının uygulanacağı ölçme ve değerlendirme yerleri, il sınav komisyonu tarafından belirlenmektedir. İl sınav komisyonları; İllerdeki millî eğitim müdürlüklerinde mesleki ve teknik eğitimden sorumlu olan müdür yardımcısı veya şube müdürünün başkanlığını yaptığı, il içerisinde mesleki eğitim merkezi programlarını uygulayan mesleki ve teknik ortaöğretim kurum müdürleri veya sınavlardan sorumlu olan müdür yardımcılarının katılımları ile il sınav komisyonu oluşturulmaktadır (MTEGM, 2022). Bu komisyonlarda ildeki kursiyer adayların, kalfalık ve ustalık sınavlarına yapılan başvuru sayısı dikkate alınarak, mesleki alan/dal beceri sınavlarının yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerlerini sınav dönemlerine göre planlayarak belirlenmektedir. Beceri sınavlarının uygulanacağı alanlar genelde il veya ilçedeki mesleki eğitim merkezi kurumları tarafından meslek alan/dallarında beceri sınavı yapılabilecek nitelikteki yerlerin tespit edilip önerilmesi ve il sınav komisyonları tarafından onaylanması doğrultusunda belirlenmektedir.

2.4 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı

Turizm sektörünün ülkemizin ekonomisine ve sosyal hayatına etkisi gittikçe artmaktadır. Turizm sektörüne bakıldığında, dünya çapında değişen piyasa koşulları ve yoğun rekabet ortamı sebebiyle dinamik ve süreklilik gösteren bir gelişim sürecindedir. Bu sektör içerisinde faaliyet gösteren işletmelerin kalifiye personel ihtiyaçlarını girebilecek düzeyde eğitim ve öğretim programlarının düzenlenmesi gerekmektedir. Belirlenen hedefler doğrultusunda turizm sektöründeki meslek alanlarına bakıldığında büyük oranda bu mesleklerin eğitimlerinin verildiği alanın Konaklama ve Seyahat Hizmetleri olduğu görülmektedir. Bu nedenle alana ait mesleklerin özelliklerine göre dinamik bir yapı içindedir. Alandaki bu durumlar nedeniyle bu meslek dallarında çalışan bireylerinde niteliklerinin yüksek seviyede olması gerekmektedir (MTEGM, 2022).

Mesleki eğitimin ilke amaçları doğrultusunda Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı ve içerisinde barındırdığı dallar mesleki yeterliliklerin belirlen düzeydeki standartlara

uygun olarak yaş şartı olmaksızın, her türlü seviyedeki bireylere eğitim alabilme imkânı sağlayan programlar tasarlanmak amaçlanmıştır. Gelişen teknoloji ile birlikte bu meslek alanının içinde bulunduğu sektörlerin gereksinim ve beklentilerine uygun olarak geliştirilen Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı programları hızla değişen durumlara ve yeniliklere uyum sağlayacak şekilde güncellenebilir bir yapıda tasarlanmıştır. Bu kapsamda alanı ilgilendiren bütün gelişmeler ve yenilikler alan programlarına eklenmesinin yapılması ve bu alandan eğitim alan bireylerin elde ettikleri mesleki bilgi ve beceriler doğrultusunda istihdam edilebilirliği artmaktadır. Dolayısıyla Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı özellikle turizm sektörünün ve diğer ilgili sektörlerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında önemli rol oynamaktadır. Ayrıca mesleki eğitim içerisindeki gelişmelere de önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir (HBOGM, 2022).

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı altında yer alan diğer meslek dallarında mesleki eğitim merkezi aracılığıyla belirlenen düzeylerde sertifika programları ile eğitimler verilmektedir. Bu eğitim faaliyetlerinde geliştirilen alan ve dal modüllerine uygun olarak çıraklık, kalfalık, ustalık gibi sertifika programları düzenlenmiştir. Bu sertifika programlarına belirlenen koşullara göre meslek alanı içerisinde çalışmak isteyen veya aktif olarak çalışan bireylerin mesleklerinde uzmanlaşmaları ve mesleki becerilerini artırmaya yönelik eğitim ve öğretim etkinlikleri düzenlenmektedir (HBOGM, 2022).

Konaklama ve seyahat hizmetleri meslek alanı içerisinde meslek dallar olarak eğitim-öğretim faaliyetleri önbüro dalı, kat hizmetleri dalı, operasyon dalı ve rezervasyon dalı olmak üzere dört farklı dal üzerinden yapılmaktadır. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında mesleki eğitim merkezlerinde uygulanan sertifika programlarında bu dört alana ek olarak Halı Temizleme ve Bakım ve Kuru Temizleme dalları da eklenmiştir. İlgili meslek alanı kalfalık/ustalık sertifika programlarında meslek alan/dallarda değişikliğe gidilerek, 32. Milli Eğitim Kurulu'nda belirtildiği gibi Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı 71-76 sıralarındaki toplam 6 meslek dalını içerisinde bulundurmaktadır (MTEGM, 2022).

Kalfalık ve ustalık sertifika programında Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı içerisindeki dallara bakıldığında;

- 1- Kat Hizmetleri
- 2- Önbüro
- 3- Operasyon
- 4- Rezervasyon
- 5- Halı Temizleme ve Bakım
- 6- Kuru Temizleme dalları yer almaktadır (MTEGM, 2022).

2.4.1 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alan Tanımı

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı içerisinde barındırdığı meslek dallarında yeterlilikleri kazandırmaya yönelik eğitim ve öğretim verilen alandır.

2.4.2 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alan Amacı

Alan içerisindeki meslek dallarda turizm sektörünün ihtiyaçları, bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda gerekli olan mesleki yeterlilikleri kazanmış nitelikli meslek elemanları yetiştirmek ve istihdam edilmelerini sağlamaktır.

2.4.3 Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı Meslek Dallarına Ait Dersler

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı çerçeve öğretim programı ile öğrencilere, alan/dallar ile ilgili gerekli bilgi ve beceriler kazandırmalarını sağlamaktır. Alandaki öğrencilerin yeniliklere ve değişimlere uyum gösterebilen, çalışma ortamındaki kişiler ve konuklarla iyi iletişim kurabilen, belirlediği hedeflere ulaşabilmek için girişimci olan, mesleğinde ve sosyal yaşamında yaratıcı, eleştirisel düşünceye açık ve mesleki yeterliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmiştir (MTEGM, 2022).

Kalfalık ve ustalık sertifika programları kapsamında Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı içerisindeki meslek dallarına ait çerçeve öğretim programında belirlenen ortak alan dersleri ve dal dersleri bulunmaktadır. Kalfalık ve ustalık sertifika programlarına başvuran adaylar beceri sınavı öncesi girdikleri teorik sınavlarda bu

alan ve dallardaki çerçeve öğretim programında yer alan derslerden sorumlu olmaktadır. Alana ait meslek dallarında çalışan veya çalışmak isteyen bireylerin alan ve dallara göre hazırlanan öğretim programlarındaki ders konuları hakkında bilgi sahibi olmaları MESEM'lerine kayıt yaptıran kursiyer adaylar için hem teorik sınavlarında hem de uygulamalı beceri sınavlarında başarılı olmalarını olumlu etkilemektedir. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanına ait öğretim programında yer alan mesleki derslerden elde edilen kazanımlar kursiyerler için sınavlarda etken olduğundan kalfalık/ustalık gibi mesleki sertifikaların alınmasında önemli etken olmaktadır.

3. YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi belirlenen iki farklı katılımcı grubu ve amaçlarına uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırma modeli öncelikle Kalfalık/Ustalık sertifika programında Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında yapılan beceri sınavlarının değerlendirilmesi ve yaşanan sorunların tespitine yönelik toplanan veriler; Daha sonra Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında yapılan beceri sınavlarının geliştirilmesi yönelik önerilere ait verilerden oluşmaktadır. Yöntem kısmında çalışmanın modeli, çalışmada belirlenen evren ve örneklemin belirlenmesi, verilerin toplanması için kullanılan araçlar, görüşme verilerinin toplanma süreci ve toplanan görüşme formlarındaki verilerinin yorumlanması olarak gösterilmiştir.

3.1 Araştırmada Oluşturulan Model

Araştırmada nitel yöntem uygulanmıştır. Nitel araştırma, değişken olay ve olguları bütüncül bir yapıda tutan ve araştırılan olaylara, kişilerin ifadelerini de ele alarak tekrardan yorumlamaya imkân sağlayan bir araştırma türüdür (Karataş, 2015). Nitel araştırma, kendine özgü yöntemleri ile görüşme tekniği, dokümanların incelenmesi gibi türlerdeki veri toplama tekniklerinin uygulandığı, durumların veya kişilerin bakış açılarının zaman geçirdikleri yerlerde gerçeğe uygun ve genel bir şemanın ortaya sunularak gösterildiği bir süreç olarak da yorumlanabilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008:39). Nitel çalışmalar hayatın içinde karşılaşılan durumları veya problemleri istatistiksel sonuçlar kullanılarak değil, yoruma dayalı anlatımın tercih edilmesidir (Sönmez ve İlgün, 2018). Yine bu tarz çalışma yöntemlerinde sayısal olarak fazla katılımcıların yerine, konuya özgü belirlenen daha ufak çaplı çalışma gruplarının verdiği bilgilerle konunun daha etkili irdelenmesine çalışılmaktadır (Baltacı, 2019). Nitel araştırmaların bir başka özelliği ise üzerinde daha önce çalışma yapılmamış konuların üzerinde durulmasıdır. Özellikle üzerinde çalışılmamış konuların keşfedilmesinde kullanılması en uygun yöntemdir (Neuman, 2012:228).

Araştırma ilk olarak 'Konaklama ve Seyahat Hizmetleri' meslek alanında uygulamalı olarak yapılan Kalfalık/Ustalık beceri sınavlarında adayların yaşanan problemlerin tespitine yönelik görüş ve değerlendirmelerine başvurulması amacı taşımaktadır.

Araştırmanın diğer amacı beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik sınavlarda görev yapan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmasıdır. Araştırmanın amaçlarına uygun olarak görüşme tekniği uygulanmış, görüşme formundaki soruların genel yapısının oluşturulmasında araştırmacının konu ile ilgili ‘Konaklama ve Seyahat Hizmetleri’ alanında yapılan uygulamalı beceri sınavlarındaki sınav değerlendirici olarak yaptığı görevlerdeki yaşadıkları olaylar etkili olmuştur. İlgili meslek alanı içerisindeki dallarda yapılan beceri sınavlarının incelenmesi süreci diğer meslek alanlarında yapılan beceri sınavlarını da incelemesi ile desteklenmiştir.

Araştırmacının kendisi de Kastamonu il merkezinde Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmeni olarak beceri sınavlarında görev aldığı için ilgili meslek alanına ait dallarda yapılan bu sınavlarda yaşanan sıkıntıları doğal ortamda inceleme şansı bulmuştur. İlgili meslek alanındaki dallar yapılan beceri sınavları hakkında hem sınava katılan adaylar hem de görevli meslek öğretmenleri ile yapılan görüş alışverişleri bu konuda araştırmanın çıkış noktasını oluşturmuştur. Beceri sınavı öncesinde ve sınav esnasında yaşananlar yine sınav sonrası da oluşan durumlar belirlenen sınav dönemlerinde süreç boyunca incelenmiş ve ilgili kurumların görev işleyişi, adayların sınavlardaki davranış ve tutumları, görevlilerin sınavlardaki yaptığı iş ve işlemler araştırmacının görevleri esnasında bu durumları ilk elden incelenmesine fırsat sağlamıştır. Araştırmada belirtilen durumlardan dolayı amaçlarına da uygun olacağı düşünülerek görüşme tekniği uygulanmıştır.

Nitel araştırmalarda çoğunlukla gözlem ve görüşme teknikleri ve bunların yanında doküman inceleme gibi yöntemler tercih edilerek veri toplama kısmında uygulanmaktadır. Belirtilen teknikler içerisinde en fazla uygulanan görüşme yöntemidir. Görüşme, çalışma grubundaki kişilerin konu hakkındaki düşüncelerini ortaya çıkarmada tercih edilen en önemli ve etkili yöntemdir (Yıldırım ve Şimşek, 2021:216). Çalışmalarda görüşme tekniğinin uygulanması, kişilerin yaşadıkları olaylara karşı davranışlarını, o konudaki tecrübelerini, durumlara özgü tutumlarının ortaya çıkarılmasında uygulanan etkili bir yöntemidir. Görüşme tekniği uygulanırken, konu hakkındaki incelemeler ve diğer dokümanlardan faydalanmak yapılan

araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Karataş, 2015).

Araştırmacının ilgili meslek dallarındaki beceri sınavlarına özgü incelemeleri ve sınavlarda yaşadığı durumlar görüşme formlarına eklenerek soruların altyapısını oluşturmuştur. Araştırmacı tarafından 2 farklı görüşme formu oluşturulmuş; ilk form sınava katılan adaylara yönelik 6 sorudan oluşan görüşme formudur. Diğer form ise sınavlarda görev yapan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerine yönelik 4 sorudan oluşmaktadır. Her iki görüşme formu için araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış soru formu geliştirilmiş ve belirlenen süreler içerisinde uygulanmıştır.

3.2 Araştırmada Belirlenen Çalışma Grubu

Çalışma tarih olarak 2022-2023 eğitim-öğretim yılındaki belirlenen sürelerde yapılmıştır. Yaygın eğitim kapsamı içerisinde devam eden sertifika programlarının eğitimleri il ve ilçeler bazında MEB bünyesindeki MTEGM'ne bağlı Mesleki Eğitim Merkezi kurumları aracılığıyla yapılmaktadır. Araştırma evrenini oluşturmak için öncelikle Kastamonu il bazındaki tüm mesleki eğitim merkezleri aracılığıyla ilgili meslek alanında kalfalık ve ustalık beceri sınavına katılan bireylere ve il bazındaki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri öğretmenlere ulaşmak için Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden araştırma izni alınmıştır. İlgili kurumdan alınan araştırma izni 'EKLER' kısmında sunulmuştur. Araştırma izni alındıktan sonra Kastamonu il merkezi ve ilçelerindeki bütün Mesleki Eğitim Merkezleri kurumları ile görüşülmüş ve Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı içerisindeki dallarda kalfalık, ustalık veya usta öğreticilik sertifikası olan kayıtlı kursiyerlerin sayıları istenmiştir. Yine araştırmaya konu olan ildeki tüm Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerinin sayıları ve görev yaptığı kurumlar öğrenilerek kişilerle iletişime geçilmiştir.

Araştırma evrenini Kastamonu ilindeki bütün Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı/dalları kalfalık ve ustalık beceri sınavına giren sistemde kayıtlı toplam 22 kursiyer aday ve ildeki toplam 7 meslek öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırma konusuna dâhil olan bütün adayların ve öğretmenlerin araştırmaya katılması en uygun

olanıdır. Çalışma Kastamonu il genelinde olduğundan tam sayıma ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak araştırmalarda önemli kıstas olarak alınan ‘katılımcıların çalışmaya katılmayı gönüllü kabul etmesi’ durumuna uygun olarak çalışmaya katılmayı onaylayan beceri sınavına giren 12 aday ve beceri sınavlarında görev alan 5 meslek öğretmeni araştırmaya katılım sağlamıştır. Özellikle ilgili meslek alanında beceri sınavına katılan adayların bazıları ile telefon numaralarına ulaşamaması vb. sebepler nedeniyle irtibat kurulamamış, bazı adaylar ise katılım sağlayamayacağını belirtmişlerdir. Araştırma evreninde bulunan fakat katılım sağlayamayan meslek öğretmenleri ise ilde beceri sınavlarında görev yapmadıkları için katılım sağlayamamışlardır.

Bu tarz araştırmalarda bütün evrenin katılım sağlaması beklense de bu durumun sağlanması zor olmaktadır. Yaşanan bu durumda uygulanacak yöntem ise belirlenen evren içerisinde belirlenmiş, nitelikleri ve sağladığı cevaplar bakımından belirlenen evreni temsil edebilecek seviyedeki katılımcılardan verebilecekleri bilgi ve görüşleri elde etmektir. (De Vaus, 2013). Araştırmayı konusuna özel olarak belirlenmiş evrenden seçilen grubun temsil edilmesi bakımından çalışmanın örnekleme oluşturulmuştur. Nitekim belirlenen evrenden sayısal çoğunluğun örneklem olarak çalışmada yer alması bu durumunu doğrulamaktadır.

Temsil yeterliliğini sağlamak için seçilen örneklem grubunun temel özelliklerine bakıldığında örneklem büyüklüğünün ve katılımcı rakamının yeterli gelmesi, ortaya çıkan örneklem kümesinin oluşturulan evrendeki dağılıma benzerlik göstermesi olarak gösterilebilir. Ayrıca örneklem grubunun seçiminde katılımcılara yönelik tarafsızlık ilkesinin uygulanmasına dikkat edilmesi önemlidir (Monette vd. 1990). Araştırma Kastamonu il genelinde yapılan bir çalışma olmasına rağmen, araştırmaya gönüllü olarak katılan bütün katılımcılar ile iletişim kurulmuş ve görüşmeler yapılmıştır. Bu sebeple araştırma örnekleminin seçimi olasılığa dayalı olduğundan yöntem olarak basit tesadüfi örneklem yöntemi ile yapılmıştır. Araştırmacı belirlenen evrenden oluşan örnekleme kendisi değil çalışmaya göre belirlendiğinden, herkese eşit fırsat tanıdığı da bilindiğinden rastgele/tesadüf örneklem seçimi tekniği uygulandığı söylenebilir (Özen ve Gül, 2007).

3.3 Verilerin Toplamasında Kullanılan Araçlar

Bu araştırmanın verilerinin toplama işleminde katılımcılarla yapılan görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemin en önemli avantajı araştırılan konu hakkında katılımcı grubun çerçevesinden görüp, kendi çalışma alanlarında veya ortamdaki süreç içerisinde durumları açıklamaya yol göstermesidir (Yıldırım, 1999). Veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme tekniği çalışma grubunun konu hakkında bilgilerini ve deneyimlerini açık bir şekilde yansıtılmasında etkili olan bir yöntemdir (Ersoy, 2019:46). Araştırma verilerinin toplanmasında iki farklı katılımcı grubu olan adaylara ve öğretmenlere yarı yapılandırılmış ayrı ayrı görüşme formları geliştirilmiştir. Geliştirilen ilk görüşme formu ilgili meslek alanındaki dallarda beceri sınavına giren adaylara aittir. İlk görüşme formunda birinci kısımda beceri sınavına giren adayların demografik bilgileri, görevleri ve sertifika türleri yer almaktadır. İkinci kısımda ise araştırma sorularına yer verilmiştir. Adaylara yönelik hazırlanan ve 6 sorudan oluşturulmuş görüşme formu 'EKLER' kısmında sunulmuştur. Geliştirilen ikinci görüşme formu ise ilgili meslek alanındaki beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik sınavlarda görev alan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerine hazırlanmıştır. İkinci görüşme formunda da aynı şekilde ilk kısımda öğretmenlerin demografik bilgileri yer alırken ikinci kısımda araştırma sorularına yer verilmiştir. Öğretmenlere beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik 4 sorudan oluşturulan görüşme formu 'EKLER' kısmında sunulmuştur. Görüşme formlarının etik açıdan uygun olduğunun onaylanması için "Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan onay izni alınmıştır. Ayrıca çalışma grubundaki adaylara ve öğretmenlere yönelik Aydınlatılmış Onam Formu da düzenlenmiştir.

Görüşmelerde kullanılan formlardaki sorular araştırmacının 2016-2023 yılları arası 'Kastamonu Mesleki Eğitim Merkezi' aracılığıyla 'Konaklama ve Seyahat Hizmetleri' alanına bağlı dallarda ilde yapılan beceri sınavlarında değerlendirici olarak bulunduğu görevlerinde yaşanan sorunlardan ve sınavlardaki bazı problem durumlarından oluşturulmuştur. Ayrıca görüşme sorularının alt yapısının oluşturulmasında adayların sınava bakış açıları, ölçme ve değerlendirme alanlarının uygunluğu ve sınavın uygulanmasındaki diğer problem durumlarının incelenmesi ile elde edilmiştir.

Sertifika programlarındaki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında yapılan beceri sınavlarının değerlendirilmesi ve yaşanan sorunların tespitine yönelik adaylar için geliştirilen görüşme formundaki soruların oluşturulmasında aşağıdaki durumlar özetlenebilir;

İlgili meslek alanında Kastamonu il bazında çalışan kişilerin sertifika alan kişi sayısına göre oldukça fazla olduğu tahmin edilmektedir. Sertifika programına katılan ve belge alan kişilerin sayısının az olduğu öğrenildiği ve belli sayılarda artarak devam etmesi görülmüştür. Kalfalık/Ustalık sertifika programlarına başvuran kursiyerlerin beceri sınavlarını değerlendirmelerinde bu mesleki belgelerini edinme sebeplerine göre verilecek bilgilerin etkili olacağı düşünülmüştür. Bu nedenle ilk olarak katılımcı adaylara sertifika programına başvurmanızda nelerin etkili olduğu ile alakalı soru yöneltilmiştir. Daha sonra sertifika programına başvuran adayların beceri sınavlarına geldiklerinde sınavdan önce yapılan bilgilendirmelerde elde edilen bilgilere göre çoğunun ilgili meslek alanı ve dalında çalışan kişiler olduğu görülmüştür. Konu ile ilgili meslek dallarına ait kriterlere göre sınavın uygulandığı ve değerlendirildiğini bilindiğinden bu iki durumun adaylara sorulmasının önemli olduğu düşünülmüş sonuç olarak katılımcılara yaptıkları iş ve işlemler ile sınavda uygulanan beceri sınavı kriterlerinin uyumluluğu hakkındaki görüşlerinin sorulması gerektiği düşünülmüştür. Kursiyerlerin büyük oranda çalışan kişiler olduğu görüldüğünden iş tecrübelerinin olduğu varsayılmış haliyle sınavlarında iş tecrübelerinizin ne gibi faydaları olduğunun sorulması da doğru olacağı düşünülmüştür. Beceri sınavlarında araştırmacı sıklıkla yaşadığı sorunlarda yer alan ve adaylar tarafından da çokça belirtilen problemlerin başında araç-gereç, teçhizat ve malzeme durumunun beceri sınavlarında en fazla karşılaşılan sorunların başında yer aldığı görülmüştür. Bu sebeple görüşme formunda yer alması gerektiğini düşünülen katılımcıların farklı düşüncelerini ve yaşadıklarını kaydetmek üzere onlara sınavınızda gerekli araç-gereç ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınavınızı nasıl etkilediğini sorusu sorulmuştur. Araştırmacının beceri sınavlarındaki yaşadıkları, bir diğer sorun ise sınavların yapıldığı ölçme ve değerlendirme yerine bağlı olarak yaşanan sıkıntılardır. Adayların sınavlarını doğrudan etkileyen sınav alanında yaşananlar katılımcıların görüşlerine sunulmuştur. Bu sebeple adaylara ölçme ve değerlendirme yerinde herhangi bir aksaklık veya olumsuz durumlar açık uçlu soru geliştirilerek sorulmuştur. Katılımcı adayların 'Evet'

veya ‘Hayır’ cevaplarına göre değişen aynı soru altında konuyla alakalı açık uçlu sorular sorulmuştur.

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında Kalfalık/Ustalık sertifika programlarında yapılan beceri sınavlarının geliştirilmesi yönelik ilgili meslek öğretmenlerinin görüş ve önerilerini almak için geliştirilen görüşme formuna ait soruların oluşturulmasında aşağıdaki durumlar gösterilebilir.

Kastamonu görev yapan ve Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında ilgili dallarda yapılan beceri sınavlarında görev alan meslek öğretmenleri; beceri sınavlarının her aşamasında yaşanan sorunları ve olumsuzlukları doğrudan gözlemledikleri ve yaşadıkları için öncelikle katılımcı öğretmenlere Beceri sınavlarında yaşanan sıkıntı ve olumsuzlukların giderilmesine yönelik öneriler sorulmuştur. Araştırmacının sınav görevlerinde dikkat çeken adaylar tarafından yapılması öngörülen beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin gerçekleştirilmesinde yaşanan sıkıntılardır. Araştırmacı ile birlikte görev yapan diğer meslek öğretmenleri tarafından da belirtilen ilgili meslek alanına ait dallarındaki beceri değerlendirme kriterlerinin geliştirilmesi hakkında öğretmenlerin önerilerinin alınmasının uygun olacağı düşünülmüştür. Bu sebeple öğretmenlere ilgili meslek alanı/dallarına ait beceri sınavı değerlendirme kriterlerine yönelik önerilerine başvurulmuştur.

Araştırmacının sınav görevlerindeki incelemelerine dayanarak beceri sınavlarında zaman zaman bazı yeniliklerin ve değişikliklerin yapıldığı görülmüştür. Gerek sınavın yapılış şekli gerek sınav evraklarındaki değişiklikler ve diğer yasal mevzuattaki gelişmelerle sınav dönemlerinde farklı uygulamalar yapılmak durumunda kalmaktadır. Kastamonu ilinde sınavlarda görev alan öğretmenlerin beceri sınavlarının planlanmasında ve uygulanmasında sunacağı fikirlerinin önemli olduğu düşünüldüğünde katılımcı öğretmenlere uygulamalı beceri sınavı sürecine yönelik gereken konular hakkındaki önerilerine başvurulmuştur.

3.4 Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacının beceri sınavları hakkında elde ettiği bilgiler ve bireysel yaşadığı durumların örnekleriyle geliştirilen yarı yapılandırılmış iki farklı görüşme

formlarındaki soruların katılımcı grubundaki aday ve öğretmenler tarafından verilen cevaplar neticesinde toplanmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme tekniği nitel veri toplama türlerinden en etkilisi olarak bilinmektedir. (Marshall ve Rossman, 1995).

Çalışmasında nitel veri yöntemi kullanan araştırmacılar, yaptığı araştırmayla alakalı okurlarına gerçeğe yakın bir olaylar örgüsü göstermeyi amaçlar. Nitel olarak toplanan veriler, konunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesini hedefleyen bilgilerden oluşması önemli görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008:15). Araştırma verilerinin toplanılmasında izlenen yöntemler ve yol haritası ile ilgili bilgiler vermenin doğru olacağını düşünülmüştür.

Araştırma verilerinin toplanması belirlenen takvime uygun 2022-2023 eğitim-öğretim döneminde gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı beceri sınavına katılan adaylar ile ilgili hazırladığı görüşme formu için öncelikle Kastamonu il merkezinden başlayarak MEB 'na bağlı il ve ilçelerde bulunan Mesleki Eğitim Merkezleri ile Kastamonu Üniversitesi tarafından verilen araştırmaya yönelik etik kurul kararı alınmıştır. Gerekli izin alındıktan sonra Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan konuyla alakalı araştırma iznine istinaden yetkili kurumlarla ve kişilerle iletişime geçilmiştir. Kastamonu'da ilgili kurumlardaki yöneticilerden Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında kaç kişinin kalfalık ve ustalık sertifika programına başvurup belge aldığı öğrenilmesi hakkında izin istenmiştir. İlgili meslek alanında ustalık belgesi alındıktan sonrasında 'usta öğreticilik' sertifikası alan adaylarında listesi bu gruba dâhil edilmiştir. Usta öğreticilik sertifikası alan adayların önceden kalfalık ve ustalık belgeleri için mesleki dallarında beceri sınavlarına girdikleri bilindiği için bu kişilerde katılımcı aday listesine eklenmiştir.

Kastamonu il merkezi ve bazı ilçelerindeki bulunan Mesleki Eğitim Merkezi kurumlarından alınan bilgilere göre Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında kayıtlı sistemde toplam 22 kişinin kalfalık, ustalık ve usta öğreticilik sertifikası aldığı öğrenilmiştir. İl bazında ilgili kurumda sertifika programına kayıt işlemlerinde adaylardan istenen ve kurumun kayıtlarında var olan kişilerin iletişim numaraları kurumlardan talep edilmiştir. Araştırmacının sınav görevleri esnasında adaylar hakkında öğrendiği çalıştığı kurumlar ve hangi mesleki görevleri yaptığı gibi

bilgilerde adaylara ulaşılmasında araştırmacıya yardımcı olmuştur. Çalışma grubundaki 22 kursiyer adaylardan telefon yoluyla iletişime geçilebilen 15 kişiden 12'si araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul etmiştir. İl bazında ilgili meslek alanında mesleki sertifikası bulunan 3 kişinin ise araştırmaya katılmayı istememesi nedeniyle araştırmaya bu kursiyer adayların görüşleri elde edilememiştir. Araştırmaya katılan bir kişi dışında bütün katılımcılar ile önceden belirlenen gün ve saatte yüz-yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcı olan bir kişi ile de telefon ile not olma yöntemi ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Araştırmacı yüz-yüze gerçekleşen görüşmeleri adayların çalıştığı işletmelerde ve araştırmacının kendi çalıştığı kurumunda yapmıştır. Görüşmede sorular kısmına geçilmeden beceri sınavına katılan adaylara çalışmanın yapıldığı niversite, çalışmanın konusu ve amaçları hakkında bilgilendirme sağlanmıştır. Ayrıca görüşmelerin verdikleri kişisel bilgilerinin saklı tutulup korunacağı konusunda bilgilendirme yapılarak gönüllülük esasına göre gerçekleştirilmiştir. Katılımcı adaylarla yapılan görüşmeler genelde kendilerinin çalışma saatleri dışında yapılmıştır.

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri ğretmenleri için hazırlanan görüşme formundaki verilerin toplanması için Kastamonu il bazındaki kaç tane öğretmenin bulunduğunu Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğünden talep etmiştir. Araştırmacı bütün öğretmenler ile iletişime geçerek beceri sınavına katılan meslek ğretmenlerinin sayılarına ulaşmıştır. İlde görev yapan 7 meslek öğretmenleri ile iletişime geçilmiş ancak sertifika programlarında değerlendirici olarak görev yapmış 5 ğretmen ile çalıştıkları kurumlarına giderek yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. İletişime geçilen diğer iki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri ğretmeni ise beceri sınavlarında görev almamaları dolayısıyla bu konuda bilgi ve tecrübelerinin olmamaları sebebiyle araştırmaya dâhil edilmeleri mümkün olamamıştır. Araştırmada belirlenen katılımcı grubunun oluşturulmasından sonra, çalışmadaki uygulanan görüşmeler ile verilerin elde edilmesi işlemlerine başlanmıştır.

3.5 Verilerin Analizi

Araştırmada adaylar ve öğretmenlerin görüşme formları aracılığıyla sağlanan veriler betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Nitel veri analize tercih eden araştırmacı, araştırma konusuna özgü sahadan elde ettiği verileri kullanarak bu verilerin içerisindeki gizli kalmış bilgileri açığa çıkarmaya çalışmaktadır. Betimsel analizde aynı soru hakkında farklı katılımcıların değişik görüş ve fikirleri değiştirilmeden cevaplarından çıkan sonuçlar analiz kısmında özel olarak alıntılar şeklinde gösterilmektedir (Altunışık, vd. 2010). Betimsel analizlerde teknikler farklı aşamalar yoluyla yapılmaktadır: Analiz çerçeve oluşturma, belirlenen tekniklerden sağlanan veriler kayıtlanması, bulguların açıklanıp ve yorumlanmasıdır (Karataş, 2017).

Bu analiz türünde görüşmelerden elde edilen veriler belirlenen başlıklar altında doğrudan alıntılar ve özetlemeler yoluyla gösterilmektedir. Bu analiz yönteminde amaç görüşmelerin sonucunda kaydedilen verilerin düzenlenme işlemi ve yorumlanması yapılarak okuyucu kitleye sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 224). Nitel verilerin analizinde toplanan bilgilerin yapılandırılması, katılımcı verilerinin okunması işlemi, temaların ve kod vermelerin oluşturulması, katılımcılar sağlanan verilerin gösterilmesi ve ortaya çıkan verilere göre yorum yapılan planlamaların bütünüdür. Planlamaya özgü yapılan çalışmalar ortak bir gösterimi sağlamaktadır (Creswell, 2021).

- Katılımcı gruplardan elde edilen bilgiler bilgisayar ortamında kaydedildikten sonra analiz edilme işlemi yapılmıştır. Betimsel analiz yöntemine göre adaylar ve öğretmenlerin görüşlerine göre belirlenen temalara özgü kod verme işlemi yapılmıştır. Görüşme formundaki benzer cevaplar ve farklılaşmış görüş ve öneriler toplanmış, sağlanan bilgilere göre kodlara ait cevaplar katılımcı numarasına göre karşısında alana yazılmış ve araştırma bulgularında gösterilmiştir. Son olarak sağlanan görüş ve öneriler yorumlanmış, katılımcı aday ve öğretmenlerin görüş ve önerilerinden her koda ait katılımcı cevaplarından bazıları doğrudan alıntı şeklinde tabloların alt kısmında gösterilmiştir.

- Araştırmanın katılımcı grubundaki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanındaki herhangi bir dalında beceri sınavına katılan adaylar için KA1, KA2, KA3, KA4, KA5, KA6, KA7, KA8, KA9, KA10, KA11, KA12 olarak adlandırma verilerek gösterilmiştir. Diğer katılımcı grup olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenleri ise ÖĞ1, ÖĞ2, ÖĞ3, ÖĞ4, ÖĞ5 şeklindeki kısaltmalarına göre adlandırma işlemi yapılarak bulgular kısmında tablo 3.1’de görüldüğü gibi araştırmaya eklenmiştir.

Tablo 3.1 Araştırmaya katılım sağlayan grupların adlandırılması

Kursiyer Adaylar	Öğretmenler
KA1, KA2, KA3, KA4, KA5, KA6, KA7, KA8, KA9, KA10, KA11, KA12	ÖĞ1, ÖĞ2, ÖĞ3, ÖĞ4, ÖĞ5

3.6 Araştırmada Geçerlilik ve Güvenirlik Durumları

Bilimsel çalışmalarda önem arz eden kriterlerden birisi de ortaya konan sonuçların inandırıcılığın bulunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Nitel araştırmalarda inandırıcılığı sağlamak için çalışmayı yapan kişilerin nesnel olması, mesleğindeki kişilerden teyit alma ve uzman incelemesi gibi ek yöntemler istenmektedir. (Ersoy, 2019). Nitel araştırma yöntemi tercih eden araştırmacılar veri toplama süreçlerinde, elde ettikleri verilerin analiz kısmında, yorumlama aşamasında tutarlı olması ve bu tutarlılık durumunu okuyuculara detaylı bir şekilde açıklaması istenir. Nitel çalışmalarda geçerlik durumu, araştırılan konuya özgü verileri mümkün olduğunca tarafsız olarak raporlaştırma işleminden geçmektedir. (Baltacı, 2019).

Araştırma iç geçerliliği için görüşmelerden sağlanan veriler katılımcı adayların onayına sunulmuştur. Bu bağlamda çalışma grubundaki adaylar görüşlerinde herhangi bir değişiklik yapmamışlardır. Dış geçerliliğin sağlanmasında ise katılımcı gruplar olan adaylar ve öğretmenler ile farklı ortam ve zamanlarda 1 aday dışında yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada güvenirliliğin sağlanması amacıyla ilgili Konaklama

ve Seyahat Hizmetleri meslek öğretmenlerinin teyidine, ayrıca konuyla alakalı meslektaşların onaylarına ve konu ile alakalı bilgilerine başvurulmuştur.

Görüşme soruları ile ilgili Kastamonu dışındaki farklı illerde ilgili meslek öğretmeni olan ve beceri sınavlarında değerlendirici olarak görev yapmış 3 öğretmene eposta yoluyla gönderilmiştir. Kursiyer adaylara ve öğretmenlere hazırlanan formlara ilişkin uzmanlardan gelen değerlendirmeler ve geri dönüşler sonucunda bazı değişikliklere gidilmesi gerek görülmüştür. Her iki görüşme formunda gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra kursiyer adaylara ve öğretmenlere hazırlanan görüşme formları son haliyle uygulanmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE YORUMLAR

Araştırmanın bu kısmında belirlenen çalışma grupları olan Kastamonu il bazında Mesleki Eğitim Merkezleri kurumları aracılığıyla Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı/dallarında sertifika programları olan Kalfalık, Ustalık beceri sınavlarına katılan kursiyerlerin ve ilde bu sınavlarda görev yapan ilgili meslek öğretmenlerin demografik bilgileri ve görüşme formlarındaki görüş ve önerileri sunulmuştur.

Araştırmanın amaçlarına göre ortaya çıkan bulgular betimsel analiz yöntemi aşamalarına göre gösterilmiştir. Farklı katılımcı gruplarının görüşme sorularından yola çıkarak temalar oluşturulmuştur. Her iki çalışma gruplarının görüşmelerinde verilen farklı, ortak veya birbirine yakın olan yanıtlara göre belirlenen temalara uygun olarak kod verme işlemi yapılmıştır.

Çalışma gruplarına ait görüşme formlarındaki sorulardan oluşan tema ve kodlar tablolar halinde gösterilmiştir. Ortaya çıkan kodlara ilişkin yanıt veren katılımcıların frekans sayıları kodların karşına yazılmış ayrıca toplam frekans sayıları da tablolarda sunulmuştur.

Tema ve kodlardan oluşan tabloların yorumlanması sonunda dikkat çeken kodlara ait katılımcıların verdikleri görüşler alıntılar şeklinde sunulmuştur.

4.1 Kursiyerlerin Demografik ve Diğer Bilgileri

Katılımcı adaylara ait geliştirilen görüşme formunun ilk kısmında adayların demografik bilgileri ile birlikte mesleki dalları, görevleri ve aldıkları sertifika türlerine yer verilmiştir. Kursiyerlere ilişkin dağılımlar Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4.1 Kursiyerlerin demografik ve diğer bilgilerine ilişkin bulgular

Katılımcı no	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Görevi	Mesleki dal	Sertifika türü
KA1	Erkek	37	Ortaöğretim	Önbüro personeli	Önbüro	Usta Öğreticilik
KA2	Kadın	44	Ortaöğretim	Kat şefi	Kat Hizmetleri	Usta Öğreticilik
KA3	Erkek	32	Ortaöğretim	Önbüro personeli	Önbüro	Usta öğreticilik
KA4	Kadın	42	İlköğretim	Kat görevlisi	Kat hizmetleri	Usta öğreticilik
KA5	Kadın	40	Ortaöğretim	Kat görevlisi	Kat hizmetleri	Ustalık öğreticilik
KA6	Kadın	40	İlköğretim	Çamaşhane görevlisi	Kat hizmetleri	Ustalık
KA7	Kadın	47	İlköğretim	Kat görevlisi	Kat hizmetleri	Ustalık
KA8	Kadın	35	Önlisans	Önbüro müdürü	Önbüro	Ustalık
KA9	Erkek	32	Önlisans	Önbüro personeli	Önbüro	Kalfalık
KA10	Kadın	41	Ortaöğretim	Genel alan görevlisi	Kat hizmetleri	Kalfalık
KA11	Kadın	27	Ortaöğretim	Önbüro personeli	Önbüro	Ustalık
KA12	Kadın	43	Ortaöğretim	Genel alan görevlisi	Kat hizmetleri	Kalfalık

Tablo 4.1 incelendiğinde adaylara yönelik geliştirilen görüşme formundaki demografik bilgiler bölümünde cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, çalıştığı kurumlardaki görevleri, mesleki sertifika dalları ve beceri sınavına girerek aldıkları sertifika türlerine ait bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilere bakıldığında çalışma grubundaki toplam 12 adayın cinsiyetleri %25'inin erkek, %75'inin kadın olduğu

görülmüştür. Adayların yaş aralığına baktığımızda çoğunluk kısmın %50'sinin 40-45 yaş aralığında olduğu; 30-39 yaş aralığında toplam 5 adayın bulunduğu; 45-50 yaş aralığında 1 adayın yer aldığı ve 20-29 yaş aralığında ise yine 1 adayın olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılım sağlayan adayların eğitim durumları incelendiğinde, toplamda 7 adayın Ortaöğretim mezunu olduğu; %25'lik kısmın İlköğretim mezunu olduğu ve son olarak 2 adayın ise Önlisans mezunu olduğu görülmektedir.

Çalışma grubunda yer alan adayların çalıştığı kurumlardaki görevleri incelendiğinde toplam 3 adayın Kat Görevlisi olduğu; 4 adayın ise Önbüro Personeli olarak görev yaptığı görülmektedir. 2 adayın ise Genel Alan Görevlisi olduğu; 1 adayın kurumunda Kat Şefliği yaptığı, 1 adayın işletmesinde Çamaşırhane Görevlisi olduğu, katılımcı 1 adayın da kurumunda Önbüro Müdürü olarak görev yaptığı görülmektedir.

Araştırma grubundaki yer alan adayların Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı içerisindeki hangi dallarda sertifika programına katıldıkları incelendiğinde toplam 7 adayın Kat Hizmetleri dalında olduğu; diğer 5 adayın ise Önbüro dalında mesleki sertifika programına katıldıkları görülmektedir. Kastamonu il genelinde Kat Hizmetleri ve Önbüro haricindeki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanına ait meslek dallarında sertifika programına başvuran kursiyer olmadığı için diğer 4 meslek dalında uygulamalı beceri sınavları yapılmadığı görülmektedir.

Katılımcı adayların Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda beceri sınavlarına katılarak başarı olup aldıkları sertifika türleri incelendiğinde toplam 5 adayın Usta Öğreticilik belgesine sahip olduğu; Ustalık belgesine sahip olanların sayısının toplam 4 aday olduğu ve Kalfalık sertifika türüne sahip olanların ise toplam 3 aday olduğu görülmektedir.

Mesleki sertifika programları bir süreç halinde Kalfalık belgesi sonrası Ustalık belgesi en son olarak da Usta Öğreticilik belgesi şeklinde devam ettiği için katılım gösteren adayların görüşme formunda yazılan sertifika türü en son olarak, uygulamalı beceri sınavında başarılı olarak elde ettikleri belge temel alınarak kayıt edilmiştir. Katılımcı adayların sertifika türleri araştırma süreci içerisinde değişiklik gösterme ihtimali

olabilmektedir. Nitekim katılımcıların bazılarının son olarak elinde bulundurduğu sertifika türünün ‘Usta Öğreticilik’ olduğu görülmektedir.

4.2 Adayların Sertifika Programlarına Başvurma Nedenlerine İlişkin Bulgular

Çalışmada gerçekleştirilen görüşmeler neticesinde adayların beceri sınavlarına katılarak elde ettikleri sertifika programlarına başvurularındaki nedenler ile ilgili katılımcıların benzer veya farklı sebeplerinin olduğunu ve bazı adayların birden fazla nedenlerin etkili olduğunu, verdikleri araştırma bulgularında tespit edilmiştir. Görüşme sorusundan belirlenmiş temaya göre adayların mesleki belgelere başvurma nedenlerine ilişkin görüşler doğrultusunda kodlar oluşturularak, adayların verdiği yanıtlar hangi kodlar içerisinde yer alıyorsa katılımcıların numarası kodların karşındaki yerde Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4.2 Adayların beceri sınavına girerek aldıkları kalfalık/ustalık sertifikasına başvurularında etkili olan sebeplere ait görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Adayların sertifika programlarına başvuru nedenleri	Mesleki belge edinme	KA1, KA2, KA4, KA5, KA6, KA7, KA9, KA12	8
	Resmi kurum iş başvurusu	KA2, KA3, KA4, KA5, KA10, KA11	6
	Terfi vb. durumlar	KA1, KA3, KA7, KA11	4
	Belgenin ileride şart olacağı	KA6, KA8, KA9 KA12	4
	Toplam		22

Tablo 4.2 incelendiğinde adayların kalfalık/ustalık mesleki sertifika programlarına başvurularındaki nedenlerin tespiti için adaylara ‘Mesleki sertifika programlarına başvurmanızda nelerin etkili olduğu düşünüyorsunuz?’ sorusu sorulmuştur. Adaylara yöneltilen bu soru ile onların sertifika programlarına başvurularındaki sebeplerinin tespiti amaçlanmıştır. Belirlenen tema içerisinde adayların cevaplarına göre 4 farklı kod ortaya çıkmış ve katılımcıların numaraları ile kodlama yapılan adayların cevapları ilgili kod kısmının karşısında gösterilmiştir.

Tabloda sunulduğu üzere adayların çoğunun birden fazla sebepten dolayı sertifika programlarına başvurduğu görülmektedir. Çalışma grubundaki adayların cevaplarına göre oluşturulan kodlara göre mesleki belge edinme amacıyla 8 aday, resmi kurumların işe alımlarında bu belgelerin istenmesi sebebiyle 6 aday sertifika programlarına başvurduklarını belirtmişlerdir. Adayların çalıştığı işletmelerde terfi vb. görevde yükselme işlemlerinde bu belgelerin etkili olacağı sebebiyle 4 aday, son olarak mesleki sertifikaların ileride şart olacağı ve kendilerinden isteneceği düşüncesiyle 4 adayın mesleki sertifika programlarına başvurduklarını bulgularına ulaşılmıştır. Oluşturulan temaya özgü dikkat çeken kodlara ilişkin bazı katılımcı adayların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“En başta mesleki belge edinmenin gerekli olduğunu düşündüğüm için başvurdum. Yani ileride şart koşulacak mecbur alacaksınız denilecek bence” (KA9)

“Mesleki gelişimim için aslında terfi vb. durumlarda da işime yarayabilir en önemlisi resmi alımlarda istendiğini biliyorum bunun için başvurdum” (KA3)

“Çalıştığım yer resmi bir kurum sonuçta ileriki yıllarda isterler nasıl olsa diye düşündüm hem de elimde belgem olmuş olur diye” (KA12)

“Daha önce İŞKUR üzerinden bir okulda çalışmıştım yine böyle devleti bir kurumda çalışabilirsem belki belgeden dolayı öncelik verirler diye kaydoldum” (KA10)

4.3 Beceri Sınavı Değerlendirme Kriterlerinin Adayların Yaptıkları İşlerle Uyumluluğu Hakkındaki Bulgular

Katılımcı adaylarla yapılan görüşmelerde uygulamalı olarak yapılan Kalfalık veya Ustalık beceri sınav değerlendirme kriterleri ile çalıştıkları işletmelerde yaptıkları iş ve işlemlerin uyumluluğuna ilişkin katılımcı adayların farklı veya birbirine yakın görüşlerin olduğu tespit edilmiştir. Görüşme formundaki soruya göre şekillendirilmiş olan temaya göre adayların görüşleri dikkate alınarak kodlar belirlenmiş ve katılımcı numaraları, cevaplarına göre kodların karşındaki alana Tablo 4.3'te olduğu gibi sunulmuştur.

Tablo 4.3 Adayların beceri sınavı değerlendirme kriterleri ile kurumlarında yaptıkları işler ile uyumluluğu hakkındaki görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Beceri sınavı kriterlerinin uyumluluğu	Uyumlu olması	KA3, KA4, KA5, KA6, KA7, KA11	6
	Eksiklik ve farklılıkların olduğu	KA1, KA8, KA9, KA10	4
	Benzerlik göstermesi	KA2, KA12	2
	Toplam		12

Tablo 4.3 incelendiğinde katılımcı adayların beceri sınavlarındaki mesleki dal ve sertifika türüne özgü olan beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin çalıştıkları kurumlarda yaptıkları iş ve işlemlerle uyumlu olup olmadığının tespiti için ‘‘Sınavınızda mesleki dalınıza ait seçtiğiniz beceri değerlendirme kriterlerinin çalıştığımız kurumda yaptığımız iş ve işlemler ile uyumluluğu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?’’ sorusu yöneltilmiştir. Çalışma grubundaki adaylara bu soru ile mesleki dalları içerisinde kendilerinin seçtikleri beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin yaptıkları işlerle uyumlu olup olmadığının tespitine yönelik amaç taşımaktadır.

Oluşturulmuş temaya ait katılımcı görüşlerine göre 3 farklı kod ortaya çıkmıştır. İlgili kodlara ait cevapları veren katılımcılar adlandırılan isimleri belirlenen alandaki kodun karşında gösterilmiştir. Oluşan kodlara ilişkin katılımcı cevapları incelendiğinde, beceri değerlendirme kriterlerinin uyumlu olduğuna dair ortak görüş belirten 6 kursiyerin bulunduğu, mesleki dalına ait beceri değerlendirme kriterlerinin işyerlerinde yaptıkları işlere göre eksiklik veya farklılıkların olduğunu düşünen 4 adayın olduğunu, beceri sınavlarında uygulanan değerlendirme kriterlerinin yaptıkları iş ve işlemlerle benzerlik gösterdiğini belirten 2 katılımcının bulunduğu tabloda gösterilmiştir. Belirlenen temaya özgü katılımcı adayların görüşlerinden oluşturulan kodlara ilişkin dikkat çeken aday görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

‘‘Bizim önbüro bölümü için uyumlu olan konular var ama yaptığımız işlere bakarsak kriterlere biraz baktığımda eksiklikler vardı biz çok çalışıyoruz demek ki’’(K1)

“Burada kat şefi olarak çalışıyorum kat hizmetleri sınavında beceri sınavında yani... Oda temizliği yapmıştım istenen kriterler aşağı-yukarı benzerlik gösteriyordu bana göre”(K2)

“Görevli hocaların gösterdiği kağıtlar beceri kriteriymiş baktığımda yaptığım işlere göre çok farklılık vardı tabi ki rutin yapılan basit işlemlerde yazıyordu ama özellikle resepsiyon kısmı olsun diğer işlemler olsun gerçi sınavda tecrübeden herhalde başarılı olmuştum”(KA9)

“Ben her zaman yaptığım iş olan oda temizliğinden sınav olmuştum zaten kolay geçmişti kriterler gösterildiğinde baktım neredeyse aynı gibiydi uyumlu yani”(KA5)

4.4 Adayların Değerlendirme Kriterlerini Yerine Getirirken İş Tecrübelerinin Sınava Etkisine İlişkin Bulgular

Çalışma grubunda bulunan adaylar ile yapılan görüşmelerde meslek alanına ait dallarında yapılan beceri sınavlarında istenen kriterleri yerine getirirken bireysel iş tecrübelerine ilişkin adayların sınav süreçlerine göre farklı veya benzer faydalar yaşadıkları ortaya çıkan bulgularda tespit edilmiştir. Belirlenen temaya göre katılımcı adayların cevaplarına göre kodlar oluşturulmuş ve katılımcı aday numaraları ortaya çıkan kodun karşındaki alana Tablo 4.4’e eklenmiştir.

Tablo 4.4 Adayların beceri sınavı değerlendirme kriterlerini yerine getirirken iş tecrübelerinin sınava etkisine ait görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar	f
İş Tecrübelerinin beceri sınavına etkisi	Sınavın başarılı geçmesi	KA1, KA4, KA5, KA6, KA7, KA9, KA10	7
	Kriterlere yönelik hatırlamaları yapması	KA2, KA7, KA4, KA8, KA10, KA11	6
	Sınavı kolaylaştırması	KA1, KA2, KA3, KA6, KA12	5
	Toplam		18

Tablo 4.4 incelendiğinde çalışma grubundaki adayların uygulamalı beceri sınavlarında mesleki dallarına göre hazırlanan beceri sınavı değerlendirme kriterlerini yerine

getirirken iş tecrübelerinin sınavlarında ne gibi etkilerde bulunduğu belirlemek amacıyla “Sınavınızda mesleki dalınıza ait beceri kriterlerini yerine getirirken iş tecrübelerinizin ne gibi faydaları olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu yöneltilmiştir. Görüşme formundaki bu soru ile adayların mesleklerindeki iş tecrübelerinin uygulamalı beceri sınavlarında ne gibi faydalar sağladığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşme sorusuna göre oluşturulan temaya ilişkin katılımcı adayların görüşleri incelendiğinde 3 farklı kodun ortaya çıktığı belirlenmiştir. Görüşmelerden meydana gelen kodlara ait yanıtları veren çalışma grubundaki adayların numaraları ortaya çıkan kodların karşısına yazılmıştır. Analizler sonucunda meydana gelen kodlara bakıldığında iş tecrübelerinin sınavlarının başarısına olumlu katkısının olduğu düşünen 7 aday olduğu, 6 adayın iş tecrübelerinin beceri değerlendirme kriterlerine yönelik hatırlatmalar yaptığını, iş tecrübelerinin beceri sınavlarının kolay geçtiğine yönelik görüş bildiren 5 adayın bulunduğu tabloda görülmektedir. Belirlenen kodlara ilişkin dikkat çeken katılımcı adayların görüşleri aşağıda belirtilmiştir.

“Beceri sınavı uygulamalı olduğundan bizden istenen şeyler daha önceki iş tecrübelerimden aklıma geldi yıllardır çalışıyoruz sonuçta bu sayede sınavım kolay geçti”(KA3)

“Kat Hizmetleri departmanında çok uzun süredir çalışıyorum sınavda kamera olduğundan biraz heyecanlandım ama tecrübelerimin sınavda etkisini gördüm başarılı oldum”(KA5)

“Uzun süredir bu meslekte çalışıyorum deneyimlerimin etkisi oldu tabi sınavım kolay geçmişti 2 öğretmende yüksek puan vermişti başarılı olmuştur açıkçası...”(KA1)

“Sınavda öğretmenler kriterleri gösterdiğinde seçtiğim bölümü yaptığım işlere göre yaptım açıkçası maddeler baktım hatırladım çoğunu bu konuda katkısı oldu tabi..”
(KA8)

4.5 Beceri Sınavının Uygulanmasında Gerekli Araç-Gereç ve Donanımların Bulunup Bulunmamasının Sınava Etkisine İlişkin Bulgular

Uygulamalı beceri sınavına katılan çalışma grubundaki adaylar ile yapılan görüşmelerde mesleki dallarına göre belirlenen, beceri sınavının yapıldığı ölçme ve değerlendirme yerinde gerekli araç-gereç, donanım ve malzemelerin bulunması veya bulunmaması durumlarının sınava etkisi incelenmiştir. Kalfalık veya Ustalık beceri sınavına giren adayların sınavları esnasında gerekli araç-gereç ve malzemelerin hazır bulunması veya bulunmamasına göre değişen görüşlerinin olduğu tespit edilmiştir. Temaya ilişkin katılımcıların görüşlerine göre saptanan kodlar belirlenmiş ve ilgili kodları içeren yanıtlar veren adayların adlandırılmış hali Tablo 4.5’te gösterilmiştir.

Tablo 4.5 Adayların beceri sınavlarında gerekli araç-gereç, donanım ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınava etkisine dair görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Araç-gereç ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınava etkisi	Sınavı kolaylaştırması	KA1, KA2, KA3, KA5, KA6, KA7 KA9, KA12	8
	Sınavı zorlaştırması	KA4, KA8, KA10, KA11	4
	Toplam		12

Tablo 4.5’e bakıldığında çalışmada yer alan beceri sınavına katılan adayların Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek dallarında yapılan beceri sınavları için belirlenen ölçme ve değerlendirme yerlerinde gerekli olan araç-gereç, donanım ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınavlarına etkisini tespit etmek amaçlanmıştır. Bu nedenle adaylara görüşme formlarında yer alan “Beceri sınavınızın uygulanmasında gerekli araç-gereç ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınavınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Bu soru ile adayların mesleki dallarında yapılan beceri sınavlarında gerekli olan araç-gereç donanımlar ve malzemelerin ölçme ve değerlendirme ortamında var olup olmamasının adayların sınavını nasıl etkilediğinin tespiti amaçlanmıştır. Adayların görüşlerinde ortaya çıkan bulgularda ‘beceri sınavlarını kolaylaştırması ve zorlaştırması’ olarak 2 farklı kod ortaya çıkmıştır.

Görüşmeler sonucunda belirlenen kodlara bakıldığında beceri sınavını kolaylaştırdığına dair ortak görüşler belirten 8 adayın olduğu, beceri sınavını zorlaştırdığını düşünen 4 adayın olduğunu görülmüştür. Görüşmelerden meydana gelen kodlara ait katılımcı adayların bazı görüşleri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda belirtilmiştir.

“Benim sınavım çalıştığım yerde yapıldığı için bütün malzemelerim hazırды. Bu durum tabi ki sınavımı olumlu yönde etkiledi. Çamaşırhanede sürekli kullandığım kendi makineler olduğu için sıkıntı yaşamadım diyebilirim” (KA6)

“Farklı bir işletmede sınava girmiştım oda temizliğiyle alakalı bazı malzemeler vardı ama kat arabasında eksikler bulunuyordu hatırladığım kadarıyla orada çalışan arkadaşlardan yardım isteyerek sorunu çözmüştük ama istediğim malzemeyi o an için bulamamıştım bu konuda biraz sıkıntı olmuştu” (KA4)

“Kalfalık sınavındaki yer öğretmeneviydi resepsiyon alanında sınav yapmıştık bütün malzemeler vardı ancak ustalık sınavında başka bir yerde girdik gerekli olan bütün malzemeleri bizim temin etmemiz mümkün değil sonuçta ustalık sınavında bu konuda ciddi sıkıntı yaşamıştım hatta belirttim bu konuyu” (KA11)

“Ben bu konuda şanslıyım herhalde kalfalık ve ustalık sınavlarımda ikisi de çalıştığım kurumunda olmuştu sürekli kullandığım kendi malzemelerimle sınava girmiş oldum yani..” (KA7)

4.6 Beceri Sınavı Esnasında Ölçme ve Değerlendirme Yerinde Olumsuz Durumla Karşılaşp Karşılaşmama Durumuna İlişkin Bulgular

Kalfalık veya ustalık beceri sınavları uygulamalı olarak yapıldığından ilgili kurum tarafından her meslek alanı ve dalına özel olarak seçilen ölçme ve değerlendirme alanı belirlenmektedir. Bu konuyla alakalı çalışma grubundaki adaylar ile beceri sınavlarının yapılacağı yer olan ölçme ve değerlendirme alanında sınav esnasında olumsuz bir durumla karşılaşma veya karşılaşmama durumları incelenmiştir.

Görüşme sorusuna göre açık uçlu Hayır veya Evet şeklinde katılımcı adayların cevaplarına göre değişen alt sorularda adayların yaşadıkları farklı durumlara göre birbirine yakın, ortak veya farklı görüşleri verdikleri bulgularda tespit edilmiştir. Oluşturulan tema üzerinden adayların görüşlerine göre 2 farklı kod saptanmış ve adayların verdiği yanıtları içeren kodun karşına katılımcı adayların adlandırmaları görüşlerine göre eşleştirilen kodun karşında Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6 Adayların ölçme ve değerlendirme yerinde olumsuz bir olayla karşılaşmış ve karşılaşmama durumuna ait görüşleri

Tema	Kod	Katılımcılar	f
Sınav yerinde olumsuz durumla karşılaşma veya karşılaşmama durumu	Karşılaşmama durumu	KA1, KA2, KA3, KA4, KA5, KA6, KA9, KA11	8
	Karşılaşma durumu	KA7, KA8, KA10, KA12	4
	Toplam		12

Tablo 4.6 incelendiğinde katılımcı adayların beceri sınavları esnasında belirlenen ölçme ve değerlendirme yerinde herhangi bir olumsuz durumla karşılaşma veya karşılaşmama durumunun sınavlarını nasıl etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Görüşme sorusu ile aynı zamanda Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek dallarına göre belirlenen ölçme ve değerlendirme alanlarının uygunluğu ve sınava yönelik sınav ortamının seçilmesi durumlarının sınavlarına etkisinin tespiti de amaçlanmıştır. Bu bağlamda adaylara “Beceri sınavınızın uygulandığı ölçme ve değerlendirme yerinde herhangi bir aksaklık veya olumsuz bir durumla karşılaştınız mı?” sorusu açık uçlu olarak yöneltilmiştir. Katılımcı adayların verdikleri “Hayır karşılaşmadım” yanıtına göre aynı soru altında “Aksaklık veya olumsuz durumlarla karşılaşmamanızı neye bağlıyorsunuz?” sorusu sorulmuştur. Katılımcı adayların verdikleri “Evet” cevabına göre aynı soru içerisinde bu defa “Karşılaştığınız aksaklık veya olumsuz durumlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?” sorusu sorulmuştur. Çalışma grubundaki adayların verdiği açık uçlu soruya ilişkin verdiği Evet veya Hayır yanıtlarına göre ortak ve farklı görüşlerin olduğu bulgularda ortaya çıkmış, olumsuz durumla karşılaşma ve karşılaşmama olarak 2 farklı kod oluşmuştur.

Görüşme sonucunda ortaya çıkan bulgularda 8 adayın beceri sınavları esnasında ölçme ve değerlendirme yerinde herhangi bir olumsuz durumla karşılaşmadığını belirtirken, 4 aday ise aksaklık ve olumsuz bir durumlarla karşılaştığını ortak görüşlerinde belirtmişlerdir. Adaylarla yapılan görüşmelerden ortaya çıkan dikkat çeken kodlara ait bazı görüşler aşağıda doğrudan alıntı şeklinde belirtilmiştir.

“Beceri sınavı saatinden önce resepsiyon alanında uygun ortam oluşturduğumuz için herhangi bir aksaklık yaşamadım. Sınav görevlileri de çok yardımcı oldular tabi sınavın kendi kurumumuzda olması da avantaj sağladı bize...(K3)

“Sınava girdiğim yerdeki çalışma alanı çalıştığım işyerindekine göre çok farklıydı oda temizliği yaparken biraz stres oldum ister istemez sınav alanı olduğunun belirtilmesi bence iyi olur ”(K10)

“Sınav görevlilerine sınavın yapılışı hakkında sorular sormuştum önceden nasıl yaparız, sınav nasıl olacak vs. diye onlar gerekli bilgileri vermişlerdi. Tabi sınavın kurumumda yapılacağı için kat hizmetleri departmanı olarak gerekli tedbirleri aldığımızdan sınavda olumsuz bir durum yaşamadım”(K2)

“Bu konuda Kalfalık için birşey diyemem ama son sınavım ustalık çok sıkıntıydı. Çünkü önbüro anlamında hiç alakası olmayan bir yerde sınavım oldu. Ama bir şekilde tecrübelerim sayesinde bitti yani görevli hocalarımda yardımcı oldular sağ olsunlar..”(KA8)

“İlk girdiğim sınavda kamera ile ilgili bir sorun olmuştu görevli öğretmenler bir şekilde sorunu çözmüştü ama ben zaten heyecanlıydım o sorundan dolayı bekledik sonraki girdiğim sınavda kayıt işini başka bir görevli yapıyordu orda sıkıntı olmadı”(KA7)

4.7 Öğretmenlerin Demografik ve Diğer Bilgileri

Çalışmada bulunan diğer katılımcı grup olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri öğretmenlerine hazırlanan görüşme formundaki ilk bölümde öğretmenlerin

demografik bilgileri ile birlikte görev yerleri ve görev sürelerine yer verilmiştir. Katılımcı öğretmenlere ait bilgiler Tablo 4.7’de gösterilmiştir.

Tablo 4.7 Öğretmenlerin demografik ve diğer bilgilerine ilişkin bulgular

Katılımcı no	Cinsiyet	Yaş	Eğitim durumu	Görev yeri Kastamonu	Görev yılı
ÖĞ1	Erkek	50	Lisans	Merkez	26
ÖĞ2	Erkek	47	Lisans	Merkez	24
ÖĞ3	Kadın	42	Lisans	Merkez	11
ÖĞ4	Kadın	33	Lisans	Merkez	12
ÖĞ5	Erkek	30	Lisans	Merkez	3

Tablo 4.7’de Kastamonu il bazında araştırmaya katılan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri öğretmenleri için tasarlanan görüşme formunda yer alan demografik bilgileri kısmında cinsiyetleri, yaşları, eğitim durumları, görev yerleri ve yıllarına ait bilgiler yer almaktadır. Bu bilgilere bakıldığında katılımcı öğretmenlerin cinsiyetlerinden 3’ünün erkek, diğer 2’sinde kadın olduğu, yaş durumuna bakıldığında 30-40 yaş aralığında 2 kişinin, 40-50 yaş aralığında ise 3 kişinin olduğu görülmektedir. Katılımcı öğretmenlerin hepsinin lisans mezunu olduğu ve Kastamonu il merkezindeki okullarda görev yaptıkları görülmektedir. Çalışma grubundaki öğretmenlerin 2’sinin 20 yılın üzerinde, 2’sinde 10 yıl ve üzerinde, 1 öğretmenin ise 3 yıllık görev sürelerinin olduğu ortaya çıkan bulgularda görülmektedir.

4.8 Öğretmenlerin Beceri Sınavlarının Geliştirilmesine Yönelik Önerilerine İlişkin Bulgular

Kastamonu’da görev yapan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri öğretmenlerine meslek alanlarındaki dallarda yapılan Kalfalık/Ustalık beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik önerilerine başvurulmuştur. Bu bağlamda katılımcı öğretmenlere 4 sorudan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmelerden ortaya çıkan bulgulara göre araştırma amacına uygun olarak oluşturulan temaya ait öğretmenlerin görüşme sorularından oluşturulan 3 adet alt tema belirlenmiştir. Oluşturulan ilk alt temaya ilişkin öğretmenlerin ortak veya farklı görüşlerine göre 2 farklı kod saptanmıştır.

Belirlenen ikinci alt temaya ait yine 2 farklı kod ortaya çıkmış, son olarak oluşturulan alt temaya ilişkin ortak ve değişik görüşlere göre 3 farklı kodun olduğu bulgulara tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin verdikleri yanıtlara ilişkin görüşleri kodların karşısına katılımcı öğretmenlerin çalışma için özel olarak belirlenmiş adlandırılmış hali ile Tablo 4.8’de gösterilmiştir.

Tablo 4.8 Öğretmenlerin KSHA ait mesleki dallardaki kalfalık/ustalık beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik önerileri

Tema	Alt temalar	Kodlar	Katılımcılar	f
KSHA kalfalık/ustalık beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik öneriler	Beceri değerlendirme	Kriter sayısının azaltılması	ÖĞ1, ÖĞ3, ÖĞ4 ÖĞ5	4
	kriterlerine yönelik	Kriterlerin güncellenmesi	ÖĞ1, ÖĞ2, ÖĞ5	3
	Ölçme ve değerlendirme	Beceri sınav alanlarının seçimi	ÖĞ1, ÖĞ2	2
	alanlarına yönelik	Beceri sınav alanlarının fiziki yeterliliği	ÖĞ1, ÖĞ2, ÖĞ3 ÖĞ4, ÖĞ5	5
	Beceri sınavları	Kursiyer adaylara	ÖĞ1, ÖĞ3, ÖĞ4	3
	sürecine yönelik	Sınav görevlilerine	ÖĞ1, ÖĞ2	2
		Mesleki eğitim merkezlerine	ÖĞ1, ÖĞ2, ÖĞ5	3
		Toplam		22

Araştırmanın bu bölümündeki bulgularında Kastamonu il bazında görev yapan ve kalfalık/ustalık beceri sınavlarında görev yapmış KSH öğretmenlerinin meslek dallarındaki beceri sınavlarının geliştirilmesine yönelik önerilerinin tespiti amaçlanmıştır. Tablo 4.8 incelendiğinde Katılımcı öğretmenlerin ilk sorusundan oluşturulan ‘Beceri Değerlendirme Kriterlerine Yönelik’ alt temasına ilişkin ilgili KSHA meslek dallarında uygulanan beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin sayısının azaltılması gerektiğini belirten 4 öğretmenin olduğu ortak veya benzer görüşlerinden ortaya çıkmıştır. Konuyla alakalı diğer kod olan kriterlerin güncellenmesi gerektiğini belirten 3 öğretmenin birbirine yakın verdikleri görüşlerinden ortaya çıkan bulgulara

saptanmıştır. Öğretmenler ile yapılan görüşmelerden ortaya çıkan bulgulara göre oluşan her iki koda ilişkin dikkat çeken öneriler alıntılar şeklinde aşağıda sunulmuştur.

“Mesleki dallarımızdaki kriterler çok fazla özellikle ölçme ve değerlendirme yerinde bulunmayan donanımlara yönelik kriterler bulunmakta bu durum sınavları olumsuz etkilemekte tabi benim sınavlarda görevli olduğum mesleki dallardaki uygulama aşamaları için geçerli özellikle kat hizmetlerinde 40 dan fazla kriter var bence bu kriterlerin sayısı 15-20 civarı olması uygun olacağı düşüncesindeyim” (ÖĞ3)

“Kalfalık ve ustalık olarak Kat Hizmetleri ve Önbüro dallarında değerlendirici olarak görev yaptım diğer mesleki dalları bilmiyorum ama bu dallardaki beceri değerlendirme kriterleri çok fazla bu kriterler belirli konu başlıkları altında toplanarak sayısı azaltılabilir ve puanlama sistemi yeniden düzenlenebilir” (ÖĞ5)

“Meslek alanımızdaki dallara ait beceri değerlendirme kriterleri çok geniş kapsamda ele alınmış zamana açısından, ortam bulunmasında veya araç-gereç temininde istenik sonuçlara ulaşmada yetersizlikler görülebilmektedir. Değerlendirme kriterlerinin adaylar tarafından yapılması mümkün olmayan durumları içermekte olduğunu sınavlarda çokça karşılaştık bu sebeple benim önerim bu kriterlerin seçmeli olarak sunularak yeniden düzenlenmesidir” (ÖĞ1)

“Beceri sınavlarında kat hizmetleri ve önbüro dallarında görev yaptım son olarak incelediğim kriterlerin kesinlikle yenilenmesi gerekmekte tabi farklı mesleki dallarımızda var onları da incelemek lazım bir de adaya göre uygulama aşamaları farklılaşmakta ancak 2021 yılında revizyon yapıldığı gördüm ancak bizim yoğun olarak sınav yaptığımız dallarda değişiklik olarak fazla bir şey yapılmamış” (ÖĞ2)

Katılımcı öğretmenlerinin görüşme formundaki ikinci sorudan oluşturulan ‘Ölçme ve Değerlendirme Alanlarına Yönelik’ alt temasına ilişkin ilgili meslek alanına ait dallardaki Kastamonu’daki beceri sınavlarının yapılacağı yerlerin seçimine dikkat çeken 2 öğretmenin olduğu görülmüştür. Yine il bazındaki beceri sınav alanlarının fiziki yeterliliği ve buna bağlı sınav için gerekli teçhizat, donanım ve araç-gereçlerin eksikliği hakkında tüm öğretmenlerin ortak veya benzer önerilerinin bulunduğu araştırma bulgularında saptanmıştır. İlde görev yapan öğretmenler ile yapılan görüşmelerden ortaya çıkan kodlara ait dikkat çeken öneriler aşağıda belirtilmiştir.

“Beceri sınavlarının uygulamasında sınav yapılacak dala ait resmi beceri sınav yeri ortamının sınav zamanlarında her an hazır olmaması, özel işletmelerin ise iş ve işlemlerini aksatması nedeniyle istememesi vb. durumlar oluşmaktadır. Beceri sınav alanlarının seçilmesinde mesleki dala ait sabit yerler seçilerek kamu kurumu olan okul atölyeleri veya diğer alanların tercihen seçilmesi önemli tabi bu alanlarında gerekli donanımlara sahip olması beceri sınavlarının planlanması ve uygulanmada kolaylık oluşturacaktır” (ÖĞ1)

“Kastamonu ili için bu konuda çok sıkıntı yaşamaktayız il merkezinde alanımıza ait uygun atölyelerin bulunmaması diğer kurumlarında bu sınavlar için kullanımda başka problemler olmakta dolayısıyla mesleki dallarımızdaki beceri sınav alanlarında donanım ve ekipman yetersizlikleri sınavları olumsuz etkiliyor. Bölümümüz olan okullarımızda yeni atölyelerin oluşturulmasıyla bu probleminde ortadan kalkacağını düşünüyorum” (ÖĞ4)

“KSH alanı il merkezinde 2 okulumuzda bulunmakta benim okulumda olsun diğer kurumda olsun beceri sınavlarının uygulanmasında fiziki yeterlilik bulunmamakta ildeki Mesleki Eğitim Merkezinde de zaten böyle bir sınav alanı yok ama sınavlar bir şekilde yapılmaya çalışıyor. Benim bu konudaki düşüncem il merkezimizde alana ait bir uygulama otelinin eksikliğini yaşıyoruz böyle bir tesis olursa meslek alanımızda olsun diğer yakın mesleklerde olsun bu sınavlar rahatlıkla bu yerlerde yapılabilir” (ÖĞ5)

“Alanımızdaki kalfalık ve ustalık beceri sınavlarını önceden merkezdeki öğretmenevinde yapıyorduk ancak orası da sonuçta işletme her zaman uygunluk olmayabiliyor. İlimizde sadece 2 dalda sınavlarda bulundum şuanda kat hizmetlerini bir okulumuzda önbüro dalını ise başka bir alanda yapıyor bu sınavlar alanların da uygun olmadığını belirtiyoruz zaten sınav alanların seçimine dikkat edilmesi gerekiyor ancak mesleki dallarımıza ait gerekli araç-gereç ve malzemelerin bulunduğu bir sınav alanı da ilimizde yok sanırım..” (ÖĞ2)

Kastamonu’da görev yapan katılımcı öğretmenlerin görüşmelerindeki son sorusu üzerinden belirlenen ‘Beceri Sınavı Sürecine Yönelik’ alt temasında kalfalık/ustalık beceri sınavına katılan adaylara yönelik öneriler sunan 3 öğretmenin olduğu, beceri sınavlarında görevli olan değerlendiricilere yönelik öneriler sunan 2 öğretmenin olduğu görülmektedir. Son olarak alt temaya ait görüşlerden ortaya çıkan kod olan mesleki eğitim merkezlerine yönelik önerilerini belirten 3 öğretmenin olduğu araştırma bulgularında ortaya çıkmıştır. Görüşmeleri sonucunda oluşan kodlara ilişkin dikkat çeken önerileri doğrudan alıntı şeklinde aşağıda belirtilmiştir.

“Kalfalık veya ustalık beceri sınavına katılacak kursiyerlerin kesinlikle sınav olacakları yerleri önceden görmeleri gerekmektedir. Özellikle sınav yapılacak alanın fiziki yapısı, sınav için gerekli araç-gereç ve malzeme durumuna dikkat etmek gerekir. Adaylar sınav alanı hakkında bilgi sahibi olursa eksikliklere göre belirlenen sarf malzemelerini getirebilirler. Beceri sınavlarında adayların görevli değerlendiriciler ile iletişim kurarak sınav alanı hakkında bilgi edinmeleri veya sınav alanlarını önceden görmeleri onlar için avantajlı olur. Sınav yerine en az 1 2 saat önceden gelmeleri de gerekiyor tabii..”(ÖĞ3)

“Beceri sınavlarında görev alan öğretmenlerinde bu sınavlarda belirlenen kurallara dikkat etmeleri gerekmektedir. Özellikle değerlendiriciler sınav alanının hazır hale getirilmesinde ilgili okul veya kurumlarla iletişim kurmaları ilgili MEM ile de sınav evrakları ve sınavın uygulaması konusunda bilgi almaları önemlidir. İlimizde alanda çok yoğun olarak bu sınavlar yapılmadığından bizlerde haliyle sınavlar hakkında sürekli değişen mevzuat ve uygulamaları takip edemiyoruz” (ÖĞ2)

“Mesleki Eğitim Merkezleri beceri sınav dönemlerinden önce hem adaylara hem de değerlendiricilere yani bizlere meslek alanlarına göre ayrı ayrı seçilen ölçme ve değerlendirme alanları, beceri sınav kriterleri ve sınav süreci ve uygulanması hakkında bilgiler vermesi bu sınavların kalitesine olumlu katkı sağlayacaktır. Diğer illerde belki bu

durumlar yapılmaktadır bilmiyorum ama bizlerden önce en azından adaylar nasıl bir sınav olacaklarını bilmeleri ve ona göre kendilerini hazırlamış olurlar” (ÖĞ1)

“Beceri sınavlarında görevlerimde neredeyse her yıl bazı değişiklikler yapıldığını fark ediyorum çok fazla sınav yapmıyoruz belki ama sınavda kullanılan evraklar, sınavın uygulanması, sınav alanlarının değişmesi gibi birçok durum değişiyor ve biz bu durumları MEM gidince öğrenmiş oluyoruz. Bence Mesleki Eğitim Merkezleri bu sınavlar hakkında bizler ile yıl içerisinde bilgilendirme toplantıları yapmalarının güzel olacağını düşünüyorum” (ÖĞ5)

Araştırmaya katılan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri öğretmenlerinden bazılarının görüşme formunun son sorusu doğrultusunda ek olarak kalfalık ve ustalık sertifika programlarında uygulanan beceri sınavları hakkında ekledikleri bazı önerilerin olduğu görülmüştür. Özellikle Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanına ait kat hizmetleri meslek dalında yapılan beceri sınavlarındaki değerlendirme kriterlerine yönelik ve beceri sınavı geçme puanına yönelik yapılan görüşler olduğu görülmektedir. Bu önerilerin de araştırma bulguları olarak eklenmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu öneriler görüşme formunda yer aldığı şekilde aşağıda belirtilmiştir.

“Meslek alanımızda kat hizmetleri dalındaki beceri sınavları aşamalı olarak yapılmalıdır. 3 meslek grubunu birleştiren bu dalda tek bir uygulama aşaması ile adaylar belgeler alabilmektedir. Örnek vermek gerekirse bir konaklama işletmesinde kat görevlisi olan bir aday değerlendirme kriterlerinden seçtiği oda işlemleri uygulama aşaması ile belge sahibi olabiliyor ancak dal içerisinde bulunan Genel Alan ve Çamaşırhane gibi bölümlerde bilgi ve becerisi olmasa bile kat hizmetleri dalında sertifikası bulunmuş oluyor” (ÖĞ1)

“Kat Hizmetleri dalımıza ait meslek gruplarının ayrılması ve ayrı bir Genel Alan ve Çamaşırhane Hizmetleri dalı olarak oluşturulması gerekiyor bence tabii bu durumda bu dalında 3 kategoriye ayrılmış olacaktır” (ÖĞ2)

“Beceri sınavı geçme puanının artırılması gerekiyor bence 50 olan geçme notu 60 veya 70 puan civarına çıkarılsa bu sınavların adaylar tarafından önemsenmesi artacaktır” (ÖĞ4)

5. TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde görüşmelerden elde edilen verilerin analizi sonucunda elde edilen bulguların tartışılması ve ortaya çıkan bulguların sonuçlarına yer verilmiştir. Son olarak konu ile alakalı yapılacak çalışmalara yönelik araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

5.1 Adayların Sorularına Ait Bulguların Tartışılması

Çalışmanın bu bölümünde adaylar ile yapılan görüşmelerin sonunda ortaya çıkan bulgularla belirlenen temalar, analizler sonucunda oluşturulan kodlara ve ilgili kavramsal çerçeveye göre tartışılması sunulmuştur. Beceri sınavlarının değerlendirilmesine yönelik oluşturulan temalar üzerinden beş farklı kategori şeklinde tartışma bölümü oluşturulmuştur. Araştırmadaki temalar ve ortaya çıkan kodlar tartışma bölümündeki kategoriler ile uyumlu bir şekilde gösterilmiştir.

Kalfalık/ustalık sertifika programı başvuru nedenlerine yönelik bulguların tartışılması. Araştırma konusu beceri sınavları sonunda alınan kalfalık/ustalık sertifika programlarına başvurulmasındaki sebepler katılımcı adayların görüşlerine göre bulgular kısmında dört farklı kod şeklinde sınıflandırılmıştır. Ortaya çıkan bulgular incelendiğinde kursiyerlerin beceri sınavlarına girerek almayı hak ettikleri mesleki sertifikalara başvurularında farklı nedenlerin ortaya çıktığı görülmektedir. KSH alanına ait sektörlerde çalışan adayların bu sebeplerden dolayı sertifika programlarına başvuruları olağandır. Ancak Kastamonu il bazında bu belgelere başvuru sayısının alan bazında toplam sadece 22 kişi olduğunu düşünüldüğünde, bu alana ait sektörler ve mesleki dal sayısı düşünüldüğünde bölüm çalışanlarının sayısına oranla çok düşük bir katılım olduğu araştırma bulgularında görülmektedir.

Araştırma bulgularında kursiyerlerin sertifikaları elde etmelerindeki amaçlara göre farklılaşan ve katılımcıların çoğunluğunun birden fazla nedenlerinin olduğu görülmektedir. Adayların görüşlerinden çıkan bulgulara göre çalıştıkları meslek alanında resmi bir belge edinme istekleri ve terfi vb. görevde yükselme durumların bu belgelerin etkili olması başvurularında etkili olduğu düşünülmektedir. Bulgularda

çıkaran resmi kurum başvuruları için nedeni ise son yıllarda özellikle resmi kurumların işe alımlarında ustalık belgesinin şart koşulması durumlarının bu görüşü verenler tarafından önemli olduğu düşünülmektedir. Son olarak görüşlerde olan bu belgelerin ileride şart koşulacağı bulgusu ise bu durumun ne kadar doğru olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda yeni çıkan yasal mevzuatlara göre birçok meslek alanında kalfalık, ustalık gibi mesleki belgeleri edinmeleri çalışanlara zorunlu kılınmıştır. Nitekim ilgili meslek alanında çalışanlar veya çalışmak isteyen ileriki yıllarda bu belgeleri almak zorunda kalacakları öngörülmektedir. Görüşlerden çıkan bulgular yine adayların mesleki belgeler ve sertifika eğitim programları hakkındaki düşüncelerini de yansıtmaktadır.

Araştırma bulgularında dikkat çeken bir durum ise adayların hiçbirisinin başvurma nedeni olarak çalıştığı kurum veya işyerlerinin bu belgeleri almaları konusunda teşvik ettiği veya yönlendirme yaptığı görüşlerinin olmadığı dikkat çeken bir durum olarak görülmektedir. Kastamonu il bazında bu mesleki alan içerisinde faaliyet gösteren resmi veya özel işletmeler bünyelerinde çalışan personellerinin mesleki anlamda bilgi ve becerilerini artırarak hizmet kalitesinin yükselmesine katkı sağlamak amacıyla bu belgeleri almaları için teşvik etmesi ve yönlendirme yapmalarının bu konuda önemli olduğu düşünülmektedir.

Değerlendirme kriterlerinin uyumluluğuna yönelik bulguların tartışılması. Beceri sınavlarında adayların başarılı/başarısız durumları mesleki dallara özel hazırlanan değerlendirme kriterleri üzerinden karar verildiğinden bu kriterlerin adayların çalıştıkları işyerlerinde yaptıkları iş ve işlemler ile genel anlamda uyumlu olması beklenmektedir. Araştırma bulgularında katılımcıların çoğunluğunun kriterlerin uyumlu olduğunu ve benzerlik gösterdiğini belirtmesi bu anlamda KSH meslek alanı/dallarındaki değerlendirme kriterlerinin büyük oranda uyumlu olduğu sonucu çıkarılabilmektedir. Ancak adayların yaptıkları işler çalıştıkları kurumlara göre de farklılaştığı ve meslek dalları dışında da farklı görevler üstlendiği de bir gerçektir. Araştırma bulgularında bazı katılımcıların değerlendirme kriterlerinde eksiklik veya farklılık bulunduğu görüşlerin belirtmeleri doğal bir durum olarak düşünülmektedir. Beceri sınavlarında adayların ilgili alan/dal programından seçtikleri bir uygulama alanından değerlendirme yapılmaktadır. Bu nedenle adaylar işletmelerinde

bölümleriyle alakalı birçok iş ve işlemlere yetkin olsalar da seçtiği uygulama kriterlerinden sınava tabi olacaklardır. Beceri sınav değerlendirme kriterlerinde adayların girecekleri sınav kriter alanlarını kendi seçmelerine fırsat tanınması da bu uyumluluğa yardımcı olmaktadır.

İş tecrübelerinin sınava etkisine yönelik bulguların tartışılması. Beceri sınavlarında özellikle mesleklerinde çalışan adayların iş tecrübeleri onlara sınavlarında katkı sağlamakta olduğu bir gerçektir. Çünkü kendi mesleki dalında uygulamalı bir sınav olduğundan adayların mesleki bilgi ve becerilerini ortaya çıkaran bir ölçme ve değerlendirme etkinliğidir. Adayların görüşlerinden çıkan bulgulara bakıldığında iş tecrübesi durumunun bu sınavlarda önemli etken olduğunu göstermektedir. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı içerisindeki işyerlerinde çalışan personellerin iş tecrübeleri, uygulamalı beceri sınavlarında fayda sağladığı görülmektedir. Çalışanların iş hayatında yaptığı iş ve işlemler haliyle bu sınavlarda hatırlatmalar yapmakta onların becerilerini sergileme konusunda katkı sağlamaktadır. Bu durum çalışanların sınavlarını kolaylaştırmakta ve başarı sağladığı düşünülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme yerlerine yönelik bulguların tartışılması. İlgili meslek alanına ait dallarda yapılan Kalfalık/Ustalık beceri sınavları il veya ilçedeki belirlenen ölçme ve değerlendirme yerlerinde yapılmaktadır. Belirlenen sınav yerlerinde uygulama aşamalarının adaylar tarafından yerine getirilmesi için o uygulama alanında gerekli araç-gereç teçhizat ve donanımların bulunması gerekmektedir. KSH meslek dallarına ait değerlendirme kriterleri sınav alanında gerekli donanımların var olduğunu düşünülerek hazırlandığı görülmektedir. Adayların görüşlerinden çıkan bulgulara bakıldığında sınav oldukları ölçme ve değerlendirme yerinde gerekli tüm araç-gereç donanımların bulunduğu kriterleri de yerine getirebildiklerinden sınavlarını kolaylaştırdığı görüşünü bildirdikleri düşünülmektedir. Yine çalıştıkları kurumda sınav olan adaylarında bulunduğu ve bu konuda sıkıntı yaşamadıkları da yapılan görüşmelerde ortaya çıkmıştır. Araştırmadaki diğer bulgusu ise sınavı zorlaştırması durumu ise özellikle adayların bilmedikleri ve farklı kurum veya işletmelerde bu sınavlarını olması ve gerekli araç-gereç veya uygulama alanındaki donanımların tam olarak bulunmaması durumuna göre oluştuğu düşünülmektedir. Araştırmanın bu

kısımdaki bulguları ilgili meslek alanındaki beceri sınavlarının yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerlerinin seçiminde özen gösterilmesi önemli görülmektedir.

Beceri sınavlarında yaşanan durumlara yönelik bulguların tartışılması. Beceri sınavlarının uygulandığı ölçme ve değerlendirme yerinin seçimi adayların sınavlarını olumlu veya olumsuz olarak etkilediği bir gerçektir. Bu bağlamda ilgili meslek alanı/dallarında yapılan beceri sınavlarının hangi okul/kurum veya özel işletme gibi alanlarda olması da sınav esnasında yaşanabilecek durumları tahmin edilmesini sağlamaktadır. Kastamonu il bazında özellikle bu konuda geçmiş dönemlerde okullarda meslek bölüm atölyelerinin bulunmaması mecburen resmi veya özel işletmelerdeki yerlerde bu sınavların yapılmasına yol açmıştır. Adayların görüşlerinde ortaya çıkan bulgularda sınav esnasında olumsuz durumla karşılaşmayan adayların genellikle belirlenen ölçme ve değerlendirme yerlerinde çalışan adaylar olduğu bulgulara bakıldığında görülmektedir. Bu bağlamda beceri sınavlarında olumsuz durumlarla karşılaşan adaylar ise sadece bu yerler ile alakalı değil farklı sebeplerden dolayı da bu durumları yaşadıkları tahmin edilmektedir.

Sınavlarında olumsuz bir olay ile karşılaşan adayların görüşlerinde ortaya çıkan bulgulara bakıldığında ölçme ve değerlendirme yeri, beceri sınavının uygulama aşamaları ve kayıt cihazı gibi farklı durumlardan kaynaklanan sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Bu durumları yaşayan adayların beceri sınavlarını haliyle olumsuz etkilediği bir gerçektir. Bu durumların yaşanmaması için özellikle sınav görevlileri olan değerlendiriciler ve sınavın yapılacağı okul, kurum ve işletmelerin bu sınavların sorunsuz bir şekilde yapılması için gerekli tedbirleri almaları gerekmektedir. Bu bağlamda mesleki eğitim merkezleri ile okul, kurum veya işletme müdürlüklerinin bu konuda koordinasyonu sağlamaları ve sınav hakkında tüm paydaşların bilgi edinmesi önemli görülmektedir.

5.2 Öğretmenlerin Önerilerine Ait Bulguların Tartışılması

Çalışmanın bu bölümünde katılımcı öğretmenler ile yapılan görüşmelerde belirlenen tema ve alt temalara ilişkin yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan kodlara ait bulguların tartışılması sunulmuştur. İlgili meslek alanındaki beceri sınavlarının

geliştirilmesine yönelik önerilerden oluşan temaya ait üç alt tema şeklinde bu bölüm oluşturulmuştur. Araştırmada belirlenen alt temalar ve ortaya çıkan kodların tartışma bölümünde sıralı şekilde ele alınmıştır.

Beceri değerlendirme kriterlerine yönelik bulguların tartışılması. Kalfalık/Ustalık sertifika programlarındaki KSHA meslek dallarında yapılan beceri sınavlarında uygulanan değerlendirme kriterlerine yönelik ortaya çıkan bulgular 2 farklı kod olarak düzenlenmiştir. Konu hakkında öğretmenlerin önerileri incelendiğinde sınav kriterlerinin kalfalık ve ustalık olarak farklı uygulama alanı ve kriterlerinin olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin görüşlerinden ilk bulgular beceri değerlendirme kriterlerin sayısının azaltılması önerisi özellikle alanımızda yoğun olarak yapılan kat hizmetleri ve önbüro meslek dalları için söylendiği görülmektedir. Nitekim diğer meslek dallarımızda il bazında beceri sınavı yapılmadığı bilinmektedir. Özellikle alanda en fazla beceri sınavı yapılan kat hizmetleri dalında hem kalfalık hem de ustalık değerlendirme kriterlerindeki 1 ve 2 sıradaki uygulama aşamalarındaki kriterlerin kesinlikle azaltılması gerektiği belirtilmiştir. Yine önbüro dalındaki uygulama aşamalarının birleştirilerek azaltılması önerisinde bu meslek dalında çalışanların tüm uygulama aşamalarına hâkim olması gerektiği düşünüldüğünden böyle bir öneri sunulduğu öngörülmektedir. Değerlendirme kriterleri azaltılırken belirli bir konu başlıkları altında azaltılması ve bazı kriterlerin de çıkarılması önerileri de öğretmenler tarafından sunulduğu araştırma bulgularında görülmektedir.

Meslek alanındaki değerlendirme kriterlerin güncellenmesi yönelik ortaya çıkan bulgular ise dallardaki kriterlerin yeniden düzenlenmesi ve adayların istedik uygulama becerilerini ortaya çıkarmaya yönelik olduğu düşünülmektedir. Özellikle bazı dallardaki kriterlerin uzun yıllardır kullanıldığı ve bazı dalların kalfalık ve ustalık değerlendirme kriterlerinin uygulanamaması durumları olduğundan öğretmenlerin bu beceri sınavı değerlendirme kriterlerin güncellenmesi gerektiği önerisi sundukları düşünülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme alanlarına yönelik bulguların tartışılması. KSHA beceri sınavlarının yapıldığı alanlara yönelik öğretmenlerin önerilerinden ortaya çıkan bulgular bu sınavların yapıldığı Kastamonu iline özgü durumları içermektedir. Nitekim ildeki bu durumlar diğer illerin bu sınav alanlarına ait mevcut koşullarına göre değişiklik gösterebilmektedir. Kastamonu il merkezinde alana ait dallarda yapılan beceri sınavlarında ölçme ve değerlendirme alanlarında sorunlar yaşandığı araştırma bulgularında ortaya çıktığı görülmektedir. Alana ait beceri sınav alanlarının seçimi ve bu alanların fiziki yeterliliği konusunda genel anlamda öğretmenlerin memnun olmadıkları sonucu çıkarılabilir. Nitekim özellikle sınav için gerekli teçhizat, donanım v araç-gereç eksiliği bu sınavlarda sürekli problemler oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırma bulgularında alana ait atölyelerin yenilenmesi ve uygulama oteli gibi çözüm önerilerinin sunulduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu önerileri şüphesiz alandaki beceri sınavlarının kalitesinin artırılmasına yönelik düşünceler içerdiği düşünülmektedir.

Beceri sınavı sürecine yönelik bulguların tartışılması. Beceri sınavları sürecine yönelik öneriler kısmında adaylara, sınav görevlilerine ve mesleki eğitim merkezlerine bazı önerilerin sunulduğu ortaya çıkan bulgularda görülmüştür. Katılımcı öğretmenlerin bu önerileri yine genel olarak beceri sınavlarının daha sorunsuz bir şekilde yapılması yönelik olduğu görülmektedir. Adayların beceri sınavları hakkında bilinçlenmesi ve onların olumsuz durumlarla karşılaşmaması için yapılan önerilerdir. Sınav görevlilerine aslında kendi meslektaşlarına ise yaşadıkları olumsuz durumları yaşamamaları adına öneriler sundukları düşünülmektedir. Yine Mesleki Eğitim Merkezlerine yönelik kalfalık ve ustalık sertifika programlarında hakkında önerilerin ise özellikle beceri sınavları hakkında bilgilendirme ve diğer işlemlerin uygulanmasına yönelik öneriler olduğu görülmektedir.

Beceri sınavlarına yönelik diğer bulguların tartışılması. Beceri sınavları hakkında görüşme soruları dışında verilen bazı önerilerde ise öğretmenlerin kendi alanlarına özel olarak bazı değişikliklerin yapılmasına yönelik olduğu görüşmelerden ortaya çıkan bulgularda görülmüştür. Araştırma bulgularındaki bu durum öğretmenlerin kendi alanlarına ait kat hizmetleri dalını ilgilendiren öneriler olduğu görülmektedir. Bu önerilerin yine KSHA dallarındaki beceri sınavlarının daha etkin uygulanması ve

meslek alanlarındaki kalfa ve ustaların yeterliliklerini daha iyi belirlemeye yönelik öneriler olduğu düşünülmektedir.

Yine çalışma grubundaki bazı öğretmenlerin beceri sınavı geçme puanına yönelik önerinin de olduğu yapılan görüşmeler sonucunda bulgularda belirlenmiştir. Saptanan bulgulara bakıldığında beceri sınavına girecek kalfa ve usta adaylarının bu sınavları önemsemelerini sağlama ve sertifika programlarındaki beceri sınav uygulamasının niteliğine katkı sağlama amacıyla bu önerilerin sunulduğu düşünülmektedir.

5.3 Araştırma Bulgularından Çıkan Sonuçlar

Araştırmanın bu kısmında elde edilen sonuçlar kalfalık ve ustalık sertifika programlarında Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek dallarında yapılan beceri sınavları hakkında kursiyer adayların değerlendirme sonuçları ve ilgili meslek öğretmenlerinin önerilerinden ortaya çıkan sonuçlar olarak iki ana başlıktan oluşturulmuştur. Araştırma bulguları doğrultusunda elde edilen sonuçlar, çalışma grubundaki 12 kursiyer aday ve 5 meslek öğretmeni ile yapılan görüşmelerden sağlanmıştır.

5.3.1 Adayların Beceri Sınavı Değerlendirmelerine İlişkin Sonuçlar

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanına ait meslek dallarında kalfalık/ustalık beceri sınavlarına katılmış adayların değerlendirmelerine ait sonuçlar aşağıda gösterilmiştir.

- Beceri sınavları sonucunda alınan kalfalık veya ustalık sertifikalarına adaylar farklı veya benzer sebeplerden dolayı başvurumaktadırlar.
- Kalfalık ve Ustalık sertifikalarına başvurulmasında mesleki belge edinme isteği, resmi kurumlara iş başvurusu için, terfi vb. durumlar ve bu belgelerin ileriki yıllarda zorunlu olacağı gibi nedenlerin etkili olduğu görülmüştür.
- Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanında faaliyet gösteren işletmelerin personellerinin bilgi ve becerilerini artırmaları için mesleki belgelere başvurmalarını

teşvik etmesi, personellerini yönlendirmesi ve bu konuda kolaylık sağlamaları gerekmektedir.

- Alanda çalışanlar için mesleki sertifika zorunluluğu şuan için olmasa ileriki yıllarda mesleki yeterlilik kapsamında yasal zorunluluk haline gelebileceği düşünülmektedir.
- KSHA dallarındaki beceri sınavında uygulanan beceri değerlendirme kriterleri adayların işyerlerinde yaptıkları iş ve işlemleri büyük oranda uyumluluk sağladığı görülmektedir.
- Mesleki alana ait değerlendirme kriterlerinin dallara göre hazırlandığı ayrıca kendi içerisinde uygulama alanlarının değiştiği ve uyumluluk konusunun da bu alanlara göre farklılık oluşturmaktadır.
- Beceri sınavlarında adayların iş tecrübeleri onların başarılı olmasına katkı sağlamakta ve sınavlarını kolaylaştırmaktadır.
- Alana ait dallarda aktif olarak çalışanların beceri sınavlarında tecrübeleri sayesinde alanda çalışmayan kişilere göre daha başarılı olabilmektedir.
- Beceri sınavlarının yapıldığı ölçme ve değerlendirme alanlarında sınav için gerekli donanım, araç- gereç bulunması adayların sınavlarını olumlu etkilerken, belirtilen durumların tersi olduğunda ise adayların sınavlarını zorlaştırdığı görülmektedir.
- KSH alanına ait dalların beceri sınavlarında istenen kriterlere uygun malzeme ve araç-gereçlerin beceri sınav alanında bulunmaması uygulamalı olarak gerçekleşen bu sınavları olumsuz etkilemektedir.
- Beceri sınavlarının yapılacağı yerde sınav alanlarında gerekli tedbirlerin alınması durumunda olumsuz bir durumla karşılaşılmadığı ancak sınav alanlarına göre gelişen farklı durumlarda adaylar bu sınavlarında zorluk yaşamaktadırlar.

- Kastamonu il bazında alanda yapılan kalfalık ve ustalık beceri sınavlarının yapıldığı ölçme ve değerlendirme yerlerinin donanım, teçhizat ve araç- gereç eksikliği olduğu görülmektedir.
- KSH meslek alanı dallarında yapılan beceri sınavlarında ölçme ve değerlendirme alanlarının sınava hazır hale getirilerek kurumlar arasında gerekli koordinasyon sağlanarak, sınav öncesinde ve sınav esnasında uygulama alanlarında önlemlerin alınması gereklidir.

5.3.2 Öğretmenlerin Önerilerine İlişkin Sonuçlar

- Alana ait kat hizmetleri ve önbüro dallarında kalfalık/ustalık beceri sınavlarında kullanılan değerlendirme kriterlerinin uygulama alanlarındaki kriterlerin azaltılması gerekmektedir.
- İlgili meslek alanına ait dalların beceri kriterlerinin belirlenen kazanımlar üzerinden konu başlıkları oluşturularak kriter sayılarının eksiltme yapılabilir.
- KSHA dallarındaki kalfalık/ustalık beceri sınavlarında uygulanan değerlendirme kriterlerinin gerekli düzenlemeler yapılarak güncellenmesi gerekmektedir.
- Önbüro ve Kat Hizmetleri meslek dallarındaki beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin yeniden gözden geçirilerek uygulanabilirliği zor olan kriterlerin kaldırılması ve uygulamada istenlik şekilde yapılmasının sağlanması açısından önem arz etmektedir.
- Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek dallarına ait beceri sınavı değerlendirme kriterleri hakkında MTEGM tarafından ilgili meslek öğretmenleri ile çalıştay düzenlenmesi faydalı olacaktır.
- İlgili meslek alanı/dalı uygulanan beceri sınav değerlendirme kriterlerinin seçmeli olarak sunulması uygulama yapılma imkanı olmayan kriterlerin puansız olarak geçilmesi sınavın daha uygulanabilir olması açısından etki edecektir.

- Beceri sınavlarının yapıldığı ölçme ve değerlendirme yerlerinin seçiminde meslek alan/dallarına uygun olan gerekli fiziki şartları sağlayan alan tercih edilmesi sınavların düzgün bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.
- Kastamonu il bazındaki beceri sınav alanlarının seçiminde alan öğretmenleri ve diğer okul/kurum idarelerini ile iletişim halinde olunması ve tüm paydaşlar ile kararlar alınması bu konuda sınavı olumlu katkı sağlayacaktır.
- Kastamonu il merkezinde KSHA meslek dallarında uygulanan kalfalık/ustalık beceri sınavları için uygun ölçme ve değerlendirme yerlerinin olmaması sınavları olumsuz etkilemektedir.
- Kastamonu il merkezinde KSHA bulunan okullarda donanım, ekipman ve araç-gereç bakımında uygun atölye vb. alanların bulunmaması alandaki kalfalık/ustalık beceri sınavlarının istendik şekilde yapılamamasına yol açmaktadır.
- Beceri sınavına girecek olan kalfa veya usta adayları sınav olacakları yerleri ve sınav ortamını teçhizat, donanım vb. mevcut durumları önceden görmeleri onlar için fayda sağlayacaktır.
- Kalfalık/ustalık beceri sınavına katılacak kursiyerlerin sınavın uygulaması, işleyişi gibi konularda kayıtlı oldukları MESEM veya görevli değerlendiriciler ile sınav öncesinde iletişime geçmesi gerekmektedir. Sınav anında yaşanabilecek olumsuz durumları önlemek için gerekli kurallara göre sınav başlama saatinden önce ölçme ve değerlendirme yerinde bulunması önemlidir.
- Beceri sınavlarında görevlendirilen değerlendirici öğretmenler sınavlar hakkında değişen veya yenilenen durumları takip etmeleri, gerekli gördüklerinde ilgili kurum olan MESEM ile iletişim halinde olmaları sorunsuz bir sınav geçirmeleri için önemlidir.
- Beceri sınavlarını düzenleyen ve gerekli iş ve işleyişleri planlayan Mesleki Eğitim Merkezi kurumları bu sınavlar hakkında özellikle görevlendirilen öğretmen, usta

öğretici gibi değerlendiricilere yıl içerisinde toplantılar veya seminerler düzenlemesi gereklidir.

- Mesleki eğitim merkezleri beceri sınavları hakkında uygulamasında yapılan değişiklik ve yenilikleri sınav dönemlerinden önce, adaylara ve görevlilere bildirmesi özellikle resmi web sayfalarında paylaşmaları gerekmektedir.
- Kalfalık ve ustalık sertifika programlarında KSHA kat hizmetleri meslek dalının kendi içerisinde üç (3) farklı uygulama aşamasının yapılmasının mesleki açıdan daha uygun olacağı düşünülmektedir.
- Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alanı önbüro meslek dalında kalfalık ve ustalık sertifika programındaki beceri sınavı değerlendirme kriterlerindeki uygulama aşamalarının birleştirilmesinin daha uygun olacağı görülmüştür.
- Beceri sınavlarında geçme notu olan 50 puan barajının yükseltilmesi doğrultusunda adayların bu sınavları önemsemesi açısından geçme notunun 60 puana çıkarılabilir.
- KSHA ait mesleki dalların tekrar incelenerek mesleki yeterlilik kapsamında dalların yeniden planlanması ve düzenlenmesi gerekli görülmektedir. Özellikle alana ait kat hizmetleri meslek dalının uygulama alanlarına uygun olarak 3 farklı dala ayrılmasının daha uygun olacağı görülmektedir.

5.4 Öneriler

Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek dallarında kalfalık ve ustalık sertifika programlarında uygulanan beceri sınavları hakkında sınava katılan kursiyer adayların değerlendirmeleri ve görevli öğretmenlerin önerilerinin araştırıldığı bu çalışmada ortaya çıkan bulgular sonucunda beceri sınavlarının uygulanması ve ilgili meslek alan/dalındaki bu sınavlar hakkında öneriler sunulmuştur. Aşağıda verilen öneriler özellikle konuyla alakalı çalışma grubundaki Konaklama ve Seyahat Hizmetleri alan öğretmenleri ile yapılan görüşmelerdeki sunulan önerilerde dikkate alınarak sunulmuştur.

1. Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Alanı içerisinde faaliyet gösteren işletmelerin personellerine kalfalık/ustalık mesleki sertifika programlarına başvurmalarını için teşvik ve yönlendirme yapmaları, çalışanlarının mesleki bilgi ve becerilerinin artırılmasında faydalı olacaktır. Yine bu kapsamda işletmeler personellerine sertifika eğitimleri ve sınavları sürecinde izin, esnek çalışma saatleri gibi konularda yardımcı olabilirler.
2. KSHA meslek grubu içerisindeki işletmelerin işe alımlarında mesleki sertifika istemeleri de istihdam içerisindeki bireylerin bu eğitimleri almalarına katkı sağlayabilir. Bu doğrultuda istihdam içerisindeki bireylerin mesleki eğitimlerini tamamlamış olmalarında katkı sağlanabilir.
3. Sertifika programlarında KSHA meslek dallarındaki beceri sınavlarında kullanılan değerlendirme kriterlerinin daha uygulanabilir ve istenilen kalitede ölçme değerlendirme faaliyeti gerçekleştirilebilmesi açısından değerlendirme kriter sayılarının dallara göre planlı bir şekilde azaltılabilir.
4. KSHA içerisindeki Kat Hizmetleri meslek dalı içerisinde kalfalık (Oda Temizliği) ve ustalık (Oda İşlemleri) uygulama aşamalarındaki değerlendirme kriterlerinin güncellenerek bazı kriterlerin de çıkarılarak yeniden düzenlenmesi sınavın daha iyi uygulanmasına katkı sağlayacaktır.
5. KSHA Kat Hizmetleri meslek dalındaki Genel Alan Temizliği alanında kalfalık hem de ustalık uygulama aşamalarının değerlendirme kriter sayılarının azaltılarak sınavın uygulanabilirliği artırmaya yönelik yeniden düzenleme revizyon işlemi yapılması uygun olacaktır.
6. Mesleki sertifika programlarındaki KSH alanında Kat Hizmetleri meslek dalının ayrıca incelenmesi bu meslek dalına ait beceri sınavları yeniden düzenlenebilir. Meslek dallarında uygulanan beceri sınavlarının uygulama aşamaları olan Oda Temizliği, Genel Alan ve Çamaşırhane bölümleri Konaklama ve Seyahat Hizmetleri içerisinde ayrı birer meslek dalı olarak düzenlenmesi daha uygun olacaktır.

7. KSHA içerisindeki Ön Büro meslek dalında kalfalık ve ustalık beceri sınavları uygulama aşamalarında güncellenmeye gidilebilir. Bu kapsamda Ön Büro dalı beceri sınavı üç (3) uygulama aşamasından oluşan değerlendirme kriterleri birleştirilerek değerlendirme kriterlerinde yeniden düzenleme yapılarak tek bir uygulama aşamasına düşürülmesi daha uygun olacaktır.

8. KSHA ait bütün meslek dallarındaki beceri değerlendirme kriterlerinin yenilenmesi ve güncellenmesi yapılabilir. Bu kapsamda MTEGM tarafından alan öğretmenleri ve diğer paydaşlarla konuyla alakalı çalıştay ve değerlendirme toplantıları planlanabilir.

9. KSH alanına ait meslek dallarında yapılan kalfalık ve ustalık beceri sınavları Mesleki Eğitim Merkezlerinde uygun sınav alanları bulunmadığı takdirde özellikle uygulama oteli bulunan mesleki ve teknik okullar bünyesinde yapılması daha uygun olacaktır.

10. Kastamonu il bazında KSH alanında kalfalık ve ustalık beceri sınavlarının istenlik şekilde yapılabilmesi için gerekli atölye ve uygulama alanları il merkezinde ilgili alanı bulunan mesleki okullar bünyesinde düzenlenebilir veya yeniden yapılandırılabilir.

11. KSH alanı dallarındaki kalfalık, ustalık beceri sınavlarının okul/kurum atölye ve uygulama alanlarında yapılacak ise eğer bu okulların ve kurumların ilgili MEM kurumu tarafından beceri sınav alan/dal, sınav tarihi ve saati resmi olarak bilgilendirme yapması uygun olacaktır.

12. Ülkemizde son dönemde mesleki eğitime verilen önem dikkate alındığında ve Mesleki Eğitim Merkezlerinin artan öğrenci sayısı ve sertifika programlarına başvuran bireylerin hızla artması doğrultusunda MESEM kurumlarının fiziki yapısının yenilenmesi ve gerekli atölye ve uygulama alanlarının oluşturulması gerekmektedir.

13. Mesleki Eğitim Merkezlerinin herhangi bir kurum veya kuruluş bünyesi dışında kendine ait binalarda eğitim faaliyetleri sürdürmesi özellikle beceri sınavlarının bu alanlarda yapılması daha uygun olacaktır.

14. Kalfalık ve ustalık sertifika programlarında uygulanan beceri sınavlarını düzenleyen MESEM kurumları bu sınavların yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerlerinin seçimine özen göstermeleri sınavların sorunsuz uygulanmasına yardımcı olacaktır.

15. MTEGM tarafından kalfalık, ustalık sertifika programlarındaki uygulanan beceri sınavlarındaki görevlilerden (değerlendiricilerden) ÖSYM örneğinde olduğu gibi elektronik ortam yoluyla beceri sınav değerlendirme raporu istenebilir. Bu bağlamda MTEGM bu raporlar ile doğrudan beceri sınavları ile ilgili yapacağı yenilikler ve değişiklikler konusunda hem genel hem de meslek alan/dallara göre alanındaki uzman öğretmenlerden bilgiler edinme yoluna gitmesi uygun olacaktır.

16. Kalfalık ve ustalık beceri sınavlarının yapılacağı ölçme ve değerlendirme yerlerinin seçiminde okul/kurumlarda uygun sınav alanı bulunmadığı takdirde üniversiteler ile işbirliğine gidilerek uygulama alanları bu sınavlarda kullanılabilir.

17. Mesleki Eğitim Merkezleri bütün meslek alanlarındaki beceri sınavlarının yapılacağı yerlerin belirlenmesi için eğitim-öğretim yılı öncesinde il, ilçedeki meslek alan öğretmenleri ile istişare toplantılarının yapılması uygun olacaktır.

18. MTEGM bağlı İşyeri Tabanlı Mesleki Eğitim Daire Başkanlığı tarafından kalfalık/ustalık beceri sınavlarının uygulanmasının standart hale getirilmesi amacıyla yine bu sınavların kalitesinin artırılmasına yönelik uzaktan eğitim yoluyla bilgilendirme etkinlikleri veya seminerler düzenlenebilir.

19. MTEGM bağlı ilgili daire başkanlığı tarafından kalfalık ve ustalık beceri sınavlarında kullanılan değerlendirme kriterlerinin uygulanması hakkında değerlendiricilerin istedik şekilde beceri sınavlarını gerçekleştirebilmesi amacıyla bilgilendirici video ve sunumlar hazırlanabilir.

20. Kalfalık/Ustalık beceri sınavlarına girecek olan adayların sınav olacakları okullar, kurumlar veya özel işletmelerde belirlenen alanların sınav dönemlerinden önce ilgili MESEM kurumları tarafından ilan edilmesi adaylara bu konuda kolaylık sağlayabilir.

21. Beceri sınavlarında görev alan değerlendiricilerin ilgili meslek alanı/dalı veya sınav uygulamasında yapılan değişiklikleri takip etmesi sınav esnasında yaşanabilecek olumsuz durumları önleyebilir.

22. Beceri sınavlarında görev olan değerlendiriciler sınavlar hakkında eksiklikleri ve iyileştirilmesi gereken konuları Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı ilgili birimlere iletilmesi beceri sınavlarının kalitesinin artırılmasında ve sınavların standart hale getirilmesinde olumlu katkılar sağlayabilir.

23. MTEGM tarafından kalfalık ve ustalık sertifika programlarına kayıtlı adaylara yönelik hem teorik e-sınav hem de beceri sınavları hakkında bilgilendirici afişler hazırlanabilir. MESEM kurumlarına ve e-sınav merkezlerine hazırlanan afişlerin asılması adayların bilgileneşine yönelik faydalı olacaktır.

24. Kalfalık veya ustalık beceri sınavlarına katılacak olan adayların mesleki dallarına göre belirlenen ölçme ve değerlendirme yerlerindeki uygulama alanlarını önceden görmeleri bu bağlamda sınav için gerekli teçhizat ve donanım durumlarını bilmeleri adayların sınavları esnasında olumsuz durumlarla karşılaşmamalarını önleme bakımından yararlı olacaktır.

25. Kalfalık ve ustalık beceri sınavlarına girecek adayların, belirlenen sınav yerlerine açıklanan sınav saatlerinden daha erken vakitte gelmeleri ve değerlendiricilerden sınavın uygulanması ve diğer konular hakkında bilgi almaları fayda sağlayacaktır.

5.4.1 Araştırmacılara Öneriler

Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla yapılan kalfalık ve ustalık sertifika programlarından olan Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanına ait dallarda uygulanan beceri sınavlarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik önerilerin sunulması amacıyla Kastamonu'da yapılan bu çalışmayla alan yazına katkı sağlanması düşünülmüştür.

Öncelikle yapılan bu çalışma 2022-2023 eğitim-öğretim yılında sağlanan verilerle sınırlı olduğundan özellikle ileriki eğitim-öğretim yıllarında yapılacak çalışmalarda elde edilen bulgular karşılaştırma yapılabilir.

Bu çalışma Kastamonu il bazında yapıldığından Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanında sınava katılan kursiyer adayları ve sınavlarda görev alan ilgili meslek öğretmenleri ile sınırlı olduğundan benzer katılımcı grupları ile farklı illerde de bu çalışmaların yapılması uygun olabilir.

Çalışmada incelenen beceri sınavlarının Kastamonu dışında özellikle mesleki sertifika programlarının daha yoğun yapıldığı büyükşehirlerde ve turizm bölgelerindeki illerimizde yapılarak farklı sonuçların elde edilmesi bakımından uygun olabilir. İleriki yıllarda yapılacak olan çalışmaların daha fazla katılımcı gruplarla ve farklı bölgelerde yapılarak ilgili konunun kapsamlı bir şekilde incelenmesi faydalı olacaktır. Araştırmada elde edilen bulgular yöneltilen görüşme soruları ile sınırlı olduğundan farklı sorular hazırlanarak veri çeşitliliği sağlanabilir.

Araştırmada incelenen kalfalık/ustalık beceri sınavları konusu alanyazında ilk çalışma olduğundan araştırma da incelenen Konaklama ve Seyahat Hizmetleri meslek alanı dışında MTEGM tarafından sertifika programlarında belirlenen diğer meslek alanlarında da çalışma yapılması faydalı olacaktır. Çalışmada incelenen beceri sınavları her ne kadar bütün meslek alanlarında aynı şekilde uygulansa da ölçme ve değerlendirme alanları, beceri sınavı değerlendirme kriterleri meslek alan/dallarına göre değişmektedir. Bu kapsamda çalışma, mesleki kalfalık/ustalık sertifika programlarındaki diğer meslek alan/dallarında yapılacak çalışmalara önemli veri kaynağı oluşturması düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Adam, G. (2016) *Türkiye’de eğitimin ekonomik etkileri ve eğitim-istihdam ilişkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi.
- Adanaş, N. (2014). *3308 sayılı kanuna göre iş yeri açacak olanlardan istenen ustalık belgesini, mesleki eğitim merkezlerinde eğitim ve denklik yoluyla alanların karşılaştırmalı analizi ve iş yeri açacak olanlar için denkliğin önemi izmir ili örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. İzmir Üniversitesi
- Akkuş Aydemir, A. (2015). *Ostim mesleki eğitim merkezi ’ne devam eden öğrencilerin mesleki eğitim uygulamalarına ilişkin görüşleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara Üniversitesi
- Aksu, M. ve Bucak, T. (2012). Mesleki turizm eğitimi. *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4 (2), 7-18
- Akyüz, Y. (1998) *Türk eğitim tarihi*, Gazi Kitapevi.
- Alkan, C., Doğan, H., ve Sezgin, S. İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*, Nobel Yayıncılık.
- Altunışık, R., Çoşkun, R., Yıldırım, E. ve Bayraktaroğlu, S. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri* (6. Baskı), Sakarya Kitabevi.
- Amoor, S.S. (2011). The challenges of vocational and technical education programmes in nigerian universities. *Journal of research on computing in education*. 3, 479-495.
- Ataklı, A. (1992). Eğitim ve mesleki başarı. *Verimlilik Dergisi*, 1, Ankara.
- Atay, L. Yıldırım, ve H. Mehmet. (2008). *Lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin profili ve tercihlerine yönelik bir araştırma*, IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi, (s: 394-408).
- Ayaz, N. (2016). Milli eğitim şurası kararlarında mesleki eğitimin düşünsel yapısı ve turizm eğitimi. *Turizm Akademik Dergisi*, 2 (2)
- Ayçiçek, K. (2012). *Belediyelerin yaygın eğitim çalışmalarına bir örnek olarak Şişli belediyesi*. İstanbul, [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Aydın Üniversitesi
- Aymankuy, Y. ve Aymankuy, Ş. (2002). *Önlisans ve lisans düzeyindeki turizm eğitimi veren yükseköğretim kurumlarının buldukları yerlerin analizi ve turizm*

eğitimi için öneri bir model, Turizm Eğitimi Konferansı/Workshop 11-13 Aralık (s: 29-42).

Bahar, O. ve Bozkurt, K. (2010). Gelişmekte olan ülkelerde turizm-ekonomik büyüme ilişkisi: dinamik panel veri analizi. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 21 (2), 255-265

Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2).

Bekar, A. ve Ersoy, A. F. (2012). Mesleki eğitim merkezinde kalfalık ustalık eğitimi alan işçilerin çalışma koşullarının performanslarına etkisine ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Bakanlığı, Milli Eğitim Dergisi*, 42 (196) , 92-106.

Bezirci S. (1996) *Türkiye’de ve Ege’de turizm endüstrisine yönelik eğitimin analizi: İzmir ili örneği*, [Yüksek Lisans Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Bozok D.(1992) *Turizm işletmelerinde profesyonel yönetici ve eğitimi sorunları* Türkiye Kalkınma Bankası Turizm Yıllığı, 7, 40-53.

Çakıcı, Z. (2010). *Mesleki eğitim merkezlerinde uygulanmakta olan erkek berberliği eğitim programının değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.

Çelik Yılmaz, G. (2013). *Mesleki eğitim ve öğretim sisteminin güçlendirilmesi projesi (megep) ’in değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.

Çelikleş, M. H. (2019). *Örgün eğitimi terk edip çırak olarak çalışan gençlerin profili: kütahya örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Kütahya Dumlupınar Üniversitesi.

Çoban, M. (2018). *Türkiye’de aktif istihdam politikaları kapsamında mesleki eğitim kurslarının istihdama katılım sonuçlarının değerlendirilmesi: Tekirdağ örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi

Çokgezen, M. ve Erdene, O. (2015) Gelişmekte olan ülkelerde yaygın eğitimin yoksulluğu azaltma üzerindeki etkisi. *Çukurova Üniversitesi, IIBF Dergisi*, 19 (2) 47-64

Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni* (M. Bütün, S.B. Demir, Çev.) (Gözden Geçirilmiş Baskı). Siyasal Kitabevi.

De Vaus, D. (2013). *Surveys in social research* Routledge.

Demirel, Ö. (2000). *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme* (3. Baskı) Pegem Yayınları.

- Doğan, H. (1983). *Mesleki ve teknik eğitimin ilkeleri ve gelişmesi* Mesleki ve Teknik Eğitim Sempozyumu, 28-29 Nisan 1983 (7-11). Sevinç, Ankara.
- Ersoy, A. F. (2019). *Fenomenoloji* (A. Ersoy ve A. Saban Ed.). Eğitimde nitel araştırma desenleri (81-134). Anı Yayıncılık.
- Eşme, İ. (2007). *Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumu ve sorunlar* T.C. YÖK Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı, Ankara
- Göçkan, A. (2019). *Türk eğitim sistemi ile alman eğitim sisteminde kademeler arası geçişlerin karşılaştırılması* [Yüksek Lisans Tezi], Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi.
- Gül, D. (2019). *Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin, yetenek, ilgi ve değerleri ile okudukları bölüm arasındaki ilişki* [Yüksek Lisans Tezi]. Uludağ Üniversitesi.
- Gül, İ. (2020). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* Pegem Akademi.
- Gültekin, M. (2020). Değişen toplumda eğitim ve öğretmen nitelikleri. *Anadolu journal of educational sciences international*, 10 (1) 654-700.
- Gümüşoğlu, ř. ,Ünal, S. ve Kestane, Ö. (2010). Meslek yüksekokullarında eğitimin kalitesini artırmaya yönelik çabalar ve öğrenci gözüyle öğretim elemanlarının değerlendirilmesi izmir meslek yüksekokulu örneği. *TÜBAV Bilim Dergisi* 3,(2), 201-214
- Gür E, D., Demirtař, Z. ve Özalan, S. (2020). Teknik öğretmenlerin gözünden mesleki eğitimde karşılaşılan sorunların incelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakóltesi Dergisi* 39 (3) 44-57
- Gür, A. (2011). *Rekabet gücünün artırılmasında nitelikli işgücü ihtiyacı ve mesleki eğitim* [Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Hacıoğlu, N. Kaşlı, M. şahin, S. ve Tetik, N. (2008). *Türkiye'de turizm eğitimi*. Detay Yayıncılık.
- HBOGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. <https://hbogm.meb.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15.10.2022
- Horuz, O. R. (2017). *Mesleki eğitim merkezi öğrencilerinin yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin incelenmesi bartın ili örneği* [Yüksek Lisans Tezi], Bartın Üniversitesi.
- İKG, (2022). İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi, *program otoritesi-projeler*. <http://www.ikg.gov.tr/> Erişim Tarihi: 15.10.2022

- Kahya, Ö. (2015). *Mesleki eğitim merkezi güzellik ve saç bakım hizmetleri alanında öğrenim gören öğrencilere, işletmelerde uygulanan mesleki eğitim (pratik eğitim) çalışmalarının değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi], Okan Üniversitesi.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80
- Karataş, Z. (2017) Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: nitel yaklaşımın yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi* 68-86.
- Kazu, İ.Y. (2007) Çıraklık eğitiminde sorunlar. *Öğretmen Dünyası Dergisi*, 254 (22) 7- 12.
- Kenar, N. (2009) Yaygın eğitim kapsamında mesleki eğitim sistemi, *Mercek Dergisi*, 9-12.
- Kızılırmak, İ. (2012) *Meslek yüksek okulları turizm ve otelcilik programlarının günümüz turizm sektörünün beklentileri doğrultusunda değerlendirilmesi*” https://dhgm.meb.gov.tr/yayimler/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/147/kizilirmak.html Erişim Tarihi:18.10.2022
- KTB, (2022). Kültür ve Turizm Bakanlığı. Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. *(yaygın turizm eğitimi)* <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-13217/yaygin-turizm-egitimi.html> Erişim Tarihi: 21.11.2022
- Küçükaslan, F. (2022) *Mesleki eğitim merkezlerinde istihdamın öğretmen ve eğitim yöneticisi görüşlerine göre değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Marshall, C. ve Rossman, G. (1995). Recording, managing and analyzing data. *Designing qualitative research*, (2) 109-119.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı, Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. *e-yaygın (yaygın eğitim kurs sayıları)* <https://eyaygin.meb.gov.tr/pagePrograms.aspx> Erişim Tarihi: 21.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. *Hayat boyu öğrenme yönetmeliği. 4. kısım. T.C. Cumhurbaşkanlığı mevzuat bilgi sistemi:* <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24507&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi: 21.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *Mesleğim hayatım portalı.* <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-kurslar> Erişim Tarihi: 21.11.2022.

- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *Mesleğim hayatım portalı*: <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/yaygin-egitim> Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *Mesleğim hayatım portalı*. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-kurslar> Erişim Tarihi: 15.11.2022
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *Mesleğim hayatım portalı*. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakkimizda/mesleki-ve-teknik-egitimin-amaci> Erişim Tarihi: 23.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *Mesleğim hayatım portalı*. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakkimizda/mesleki-teknik-egitim-ocelikleri> Erişim Tarihi: 23.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *mesleğim. hayatım portalı*: <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/hakkimizda/mesleki-ve-teknik-egitimin-amaci> Erişim Tarihi: 23.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. *mesleğim hayatım portalı*. <https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/egitim/mesleki-egitim> Erişim Tarihi: 23.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. http://mtegm.meb.gov.tr/kalfalik_ustalik_sinavleri/
http://mtegm.meb.gov.tr/kalfalik_ustalik_sinavleri/alanlar.html
http://mtegm.meb.gov.tr/kalfalik_ustalik_sinavleri/sinav_kriterleri.html
Erişim Tarihleri: 30.11.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. <http://maol.meb.gov.tr/web/ciraklikEgitimi/kalfalik.htm>
<http://maol.meb.gov.tr/web/ciraklikEgitimi/ustalik.htm> Erişim Tarihleri: 10.12.2022.
- MEB, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. *Türkiye mesleki ve teknik eğitim strateji belgesi ve eylem planı*: http://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_07/2912_2004_mte_stareji_belgesi_2014_2018_1.pdf Erişim Tarihi: 22.11.2022.
- MEK, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. *(Mesleki Eğitim Kanunu birinci kısım. madde 3)*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf> Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- MEK, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. *(Mesleki Eğitim Kanunu. altıncı kısım, geçici mad. 1)* <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf> Erişim Tarihi: 5.12.2022.

- MEK, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. *(Mesleki Eğitim Kanunu. dördüncü kısım, maddeler; (28, 29, 30 ve 31):* <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf> Erişim Tarihi: 5.12. 2022.
- MEK, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. *Mesleki Eğitim Kanunu. önceki öğrenmelerin tanınması, denklik ve ölçme değerlendirme işlemleri ile ilgili usul ve esaslara ilişkin yönerge* <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1872.pdf> Erişim Tarihi: 5.12.2022.
- MEK. (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. *(1739 sayılı milli eğitim temel kanunu 2.kısım, 3.bölüm):* <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf> Erişim Tarihi: 20.11.2022.
- Mesleki Eğitim Kurulu, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. <https://www.resmigazete.gov.tr/ilanlar/eskiilanlar/2022/01/20221-4-3.pdf> Erişim Tarihi: 15.10.2022.
- Monette, D., Sullivan, T., De Jong, C., ve Hilton, T. P. (1990). *Applied social research: Tool For The Social Services.*
- Morkoç, K. D. ve Doğan, M. (2014). Üniversite web sitelerinin tanıtım amaçlı kullanımı: üniversitelerin turizm bölümleri üzerine bir araştırma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi.* (1) 56–66.
- MTEGM, (2022) Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü <http://meslek.eba.gov.tr/?p=sertifika-programlari> Erişim Tarihi: 9.12.2022.
- MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı, Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü. *projeler.* <http://mtegmprojeler.meb.gov.tr> Erişim Tarihi: 15.11.2022.
- MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. https://mtegm.meb.gov.tr/www/icerik_goruntule.php?KNO=1065 Erişim Tarihi: 2.12.2022.
- MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. https://meslegimhayatim.meb.gov.tr/photos/2022/02/23/mesleki-egitim-merkezi_62166c64d0a81.pdf Erişim Tarihi: 2.12.2022.
- MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. <http://www.megep.meb.gov.tr/Default.aspx?page=ogretimProgramlari> Erişim Tarihi: 2.12.2022.
- MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü. https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_01/18101515_KALFALIK

_ USTALIK_SINAVLARI_UYGULAMA_ESASLARI.docx Erişim Tarihi 5.12.2022.

MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_10/31095744_25151315_Kalfalik_ve_Ustalik_Teorik__e-Sinav__Kilavuzu_2019-2020.pdf Erişim Tarihi: 5.12.2022.

MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/06/22/224915/dosyalar/2020_12/30134640_e-SYnav_ve_becerisYnavY_sunumu.pdf Erişim Tarihi: 6.12.2022.

MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1897.pdf> Erişim Tarihi 8.12.2022.

MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü <http://meslek.eba.gov.tr/?p=OgretimProgrami&tur=mem&sinif=11&alan=124> Erişim Tarihi: 9.12.2022.

MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü <http://meslek.eba.gov.tr/?p=Ogretim-Programi&tur=mem> Erişim Tarihi: 9.12.2022.

MTEGM, (2022). Milli Eğitim Bakanlığı. Mesleki ve Teknik Eğitim Müdürlüğü, İşyeri Tabanlı Mesleki Eğitim Daire Başkanlığı. <https://mtegm.meb.gov.tr/www/yaygin-ve-mesleki-egitim-daire-baskanligi/icerik/1637> Erişim Tarihi: 10.12.2022.

Neuman, W. L. (2012). Designing the face-to-face survey. *In handbook of survey methodology for the social sciences* (pp. 227-248). Springer, New York, NY.

Olçay, A. (2008). Türk turizmde önemli eğitim. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 383-390.

Oral, S. Çiçek, O. ve Aktaş, G. (1994) “Turizm bilincinin oluşturulmasında yaygın eğitimin yeri ve önemi”, 1. Turizm Sempozyumu 17-18 Kasım, Ankara.

Özcan, V. (2014). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim ile istihdam ilişkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gediz Üniversitesi.

Özen, Y. ve Gül, A. (2007). Sosyal ve eğitim bilimleri araştırmalarında evren-örneklem sorunu. *Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 394-422.

Özsoy, C. (2007). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin iktisadi kalkınmadaki yeri ve önemi*, Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Turizm alanında öğretmenlik eğitimi alan öğrencilerin turizm işletmelerinde yaptıkları stajları değerlendirmeleri üzerine bir araştırma, *Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 139-164.
- Polat Üzümcü, T. (2015). Otel yöneticilerinin turizm eğitimine yönelik algıları: kocaali ili otel yöneticileri üzerinde bir araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 123-150
- Sarıbıyık, M. (2013). Meslek yüksekokullarında nitelikli işgücü yetiştirmek için 3+1 eğitim modeli. *Academic Platform-Journal of Engineering and Science (APJES)*, 39- 41.
- Şimşek, A. (1999), *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin yeniden yapılandırılması* Lebib Yalkın Yayınları.
- Sönmez, M. (2008). Türkiye’de mesleki ve teknik örgün öğretimin sorunları ve yeniden yapılandırılma zorunluluğu. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 33(147), 71-84.
- Sönmez, S. ve İlgün, G. (2018). Nitel araştırma yöntemlerinin sağlık hizmetleri bağlamında incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 21 (40), 375-399.
- Sözer, Y. (2007) Mesleki açık öğretim lisesi öğrencilerinin örgün eğitim dışında olma nedenlerine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi, Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Tezcan, M. (1996). *Eğitim sosyolojisi* Feryal Matbaası.
- Toz, İ. (2019). *Mesleki eğitim merkezinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin yönetici, öğretmen, işveren ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Bartın Üniversitesi.
- Tuncer, K. (2022) *Lise düzeyinde mesleki turizm eğitimi ve işletmelerde beceri eğitimi yapan öğrencilerin yeterlilikleri* [Yüksek Lisans Tezi]. Kastamonu Üniversitesi.
- Turan, S. (2002). Teknolojinin okul yönetiminde etkin kullanımında eğitim yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30 (30), 271-281.
- Uçar, C. ve Özerbaş, M. A, (2013). Mesleki ve teknik eğitimin dünyadaki ve türkiye’deki konumu. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*. 2(2), 242-253.
- Ulus, L. Tuncer, N. Sözen, Ş. (2015). Mesleki eğitim, gelişim ve yeterlilik açısından meslek yüksekokullarının önemi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (5), 168- 185.

Ünlüöner, K. (2000). Turizm işletmeciliği öğretmenlik programlarının öğrenci beklentileri ve algılamaları açısından değerlendirilmesi, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (3),218-238.

Yazgeç, S. (2008), *Mesleki eğitim merkezi metal teknolojisi – makine teknolojisi bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere, işletmelerde uygulanan mesleki eğitim (pratik eğitim) çalışmalarının değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Yeditepe Üniversitesi.

Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 23(112).

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (6.S) Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (Güncellenmiş Baskı) Seçkin Yayıncılık.

EKLER

EK A Görüşme Formu (Kursiyer Adaylar)

Sayın Katılımcı,

“Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı Kalfalık/ Ustalık Beceri Sınavlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler” konulu yüksek lisans tez araştırması kapsamında yürüttüğümüz mülakat çalışmasına değerli görüşleriniz ile katılmanızı rica eder, destekleriniz için teşekkür ederiz.

Turgay EKİCİ

Kastamonu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Kutay OKTAY

Tez Danışmanı

Görüşme Formu Birinci Bölüm

1. Adınız, Soyadınız: (İsteğe bağlı)
2. Görev/Unvan:
3. Yaşınız:
4. Mesleki Dalınız ve Sertifika Türünüz:
5. Cinsiyet:
6. Eğitim Durumunuz: İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Ön Lisans ( ) Lisans ( )
- Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )

Görüşme Formu İkinci Bölüm

1. Mesleki sertifika programlarına başvurmanızda hangi nedenlerin etkili olduğu düşünüyorsunuz?
2. Sınavınızda mesleki dalınıza ait seçtiğiniz beceri kriterlerinin çalıştığınız kurumda yaptığınız iş ve işlemler ile uyumluluğu hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
3. Sınavınızda mesleki dalınıza ait beceri değerlendirme kriterlerini yerine getirirken iş tecrübelerinizin ne gibi faydaları olduğunu düşünüyorsunuz?
4. Beceri sınavınızın uygulanmasında gerekli araç-gereç ve malzemelerin bulunup bulunmamasının sınavınızı nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?
5. Beceri sınavınızın uygulandığı ölçme ve değerlendirme yerinde herhangi bir aksaklık veya olumsuz bir durumla karşılaştınız mı?
‘Evet’ ise Karşılaştığınız aksaklık veya olumsuz durumlarla ilgili düşünceleriniz nelerdir?
‘Hayır’ ise Aksaklık veya olumsuz durumlarla karşılaşmamanızı neye bağlıyorsunuz?
6. Konu ile ilgili sizin de eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz

EK B Görüşme Formu (Öğretmenler)

Sayın Katılımcı,

“Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı Kalfalık/ Ustalık Beceri Sınavlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler” konulu yüksek lisans tez araştırması kapsamında yürüttüğümüz mülakat çalışmasına değerli görüşleriniz ile katılmanızı rica eder, destekleriniz için teşekkür ederiz.

Turgay EKİCİ

Kastamonu Üniversitesi Turizm İşletmeciliği
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Prof. Dr. Kutay OKTAY

Tez Danışmanı

Görüşme Formu Birinci Bölüm

- 1- Adınız, Soyadınız: (İsteğe bağlı)
- 2- Cinsiyet:
- 3- Yaşınız:
- 4- Eğitim Durumunuz: ( ) Lisans ( ) Yüksek Lisans ( ) Doktora ( )
- 5- Görev Yeriniz:
- 6- Görev Yılıınız:

Görüşme Formu İkinci Bölüm

1. Meslek alanınızdaki dallara ait beceri sınavı değerlendirme kriterlerinin geliştirilmesine yönelik görüş ve önerileriniz nelerdir?
2. Beceri sınavlarının uygulanmasında genel olarak yaşanan sıkıntı ve olumsuzlukların giderilmesine yönelik görüş ve önerileriniz nelerdir?
3. Meslek alanınızda yapılan beceri sınavlarının düzenlenmesi, yenilenmesi ve geliştirilmesi gereken konular hakkında görüş ve önerileriniz nelerdir?
4. Konu ile ilgili sizin de eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz varsa lütfen belirtiniz.

EK C Etik Kurul Kararı

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği
Kuruldu

TOPLANTI SAYISI
11

KARAR SAYISI
20

TOPLANTI TARİHİ
7.11.2022

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Turizm Fakültesi'nde Öğretim Üyesi olarak görev yapan Prof. Dr. Kutay OKTAY'ın yardımcı araştırmacı, Turgay EKİCİ'nin sorumlu araştırmacı olarak yapmayı planladıkları "Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı Kalfalık/Ustalık Beceri Sınavlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler" isimli çalışması, Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunca onaylanması uygun bulunmuştur.

Bu bilgiler ışığında; Onam Formunun gönüllülere imzalatılarak gerekli bilgilendirmelerin yapılması ve etik davranış ilkelerine uyulması şartıyla söz konusu araştırmanın yapılması Etik Kurulumuzca uygun görülmüş ve onaylanmasına toplantıya katılan üyelerin oybirliği ile karar verilmiştir.

*Kurul üyesi Prof. Dr. Kutay OKTAY, çalışması görüşülür iken kurul toplantısına katılmamıştır.

Prof. Dr. Muharrem ÇETİN
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Yavuz UNAT
Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Tolga ULUSOY
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Erol TURAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Burhan BALTACI
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Eyüp AKMAN
Kurul Üyesi

DAĞITIM LİSTESİ

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma ve Yayın Etiği Kuruluna
Sayın Prof. Dr. Kutay OKTAY

Belge Doğrulama Kodu: 77ATPUM

Bu belge, güvenli elektronik imza ile onaylanmıştır.

Belge Takip Adresi: www.kastamonu.edu.tr/belgedogrulama

Adres: Kastamonu Üniversitesi Rektörlüğü, Kurumlar Kampüsü, Merkez/Kastamonu

Telefon No: (0 366) 2801102

e-Posta:

E-posta Adresi: kastamonuuniversitesi@ho1.ksp.tr

Faks No: (0 366) 2801038

İnternet Adresi: www.kastamonu.edu.tr

Bilgi için:

Sesli Dergi

Raporları

Telefon No:

(0 366) 2801348 - 1348

EK D Kastamonu İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

KASTAMONU VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-22926744-44-67038161
Konu : Araştırma İzni (Turgay EKİCİ)

28/12/2022

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21/01/2020 tarihli ve 1563890 (Genelge No:2020/2) sayılı emirleri.
b) Kastamonu Üniversitesinin 15/12/2022 tarih ve 220013976 sayılı yazısı.

Kastamonu Üniversitesinin ilgi (b) tarih ve sayılı yazısına istinaden Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tezli yüksek lisans öğrencisi Turgay EKİCİ'nin hazırlanmış olduğu "Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı Kalfalık Ustalık Beceri Sınavlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Merkez Eğitim Merkezinde kayıtlı kalfalık veya ustalık belgesi almış kişilerle ve bu merkezde konaklama ve seyahat hizmetleri öğretmenlerine uygulaması ile ilgili İnceleme ve Değerlendirme Komisyon Kararı ilişikte uygulaması ile ilgili İnceleme ve Değerlendirme Komisyon Kararı ilişikte sunulmuştur.

Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tezli yüksek lisans öğrencisi Turgay EKİCİ'nin hazırlanmış olduğu "Konaklama ve Seyahat Hizmetleri Meslek Alanı Kalfalık Ustalık Beceri Sınavlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler" konulu araştırma çalışmasını İlimiz Merkez Eğitim Merkezinde kayıtlı kalfalık veya ustalık belgesi almış kişilerle ve bu merkezde konaklama ve seyahat hizmetleri öğretmenlerine 2022-2023 eğitim öğretim yılında gönüllülük esasına göre kurumun eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmadan uygulaması ve sonuçlarının değerlendirilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Cengiz BAHÇACIOĞLU
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
Ahmet ATILKAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Adres : Aktekke Mah. Yalçın Cad.
No:12/1 37200 Merkez/ KASTAMONU
Telefon No : 0 (366) 290 37 60
E-Posta: kastamonumem@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>

Bilgi için: Yasemin KARATAŞ

Unvan : Memur

İnternet Adresi: dinogretimi37@meb.gov.tr

Faks:3662903709

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden **0e13-eccf-307d-9f12-829d** kodu ile teyit edilebilir.